การประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด : โครงการพัฒนาการวางแผน

สารนิพนธ์

ของ

วันเพ็ญ ใจปทุม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด : โครงการพัฒนาการวางแผน

22 พ.ย. 2543

บทคัดย่อ

ของ

วันเพ็ญ ใจปทุม

h.86452

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543

11 140103

วันเพ็ญ ใจปทุม. (2543), *การประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด :โครงการพัฒนาวางแผน.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตร์จารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ ประธาน, ดร.นันทา สู้รักษา กรรมการ.

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพจำนวน 9 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 1 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ การสำรวจความถนัดและความสนใจ การฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ตนสนใจและการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ แบบสำรวจความถนัดและความสนใจ แบบแผนการวิจัยเป็นแบบ One Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

OCCUPATION OF DRUG ADDICTS: PROJECT FOR DEVELOPING CAREER PLANNING.

AN ABSTRACT

BY

WANPEN JAIPRATHUM

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
February 2000

Wanpen Jaipathum.(2000) Occupation of Drug Addicts : Project For Developing Career Planning. Master's project (Master of Education Guidance and Counseling Psychology) Bangkok : Graduate School,Srinakharinvirot University.Advisor Committee: Assist. Prof. Dr.Nanthana Wong-In ,Dr. Nanta Sooruksa.

The purpose of this study was to developing career planning of rehabilitation drug addicts in re-entry Center of Thanyarak Hospital in Changwat Pathumthani. The subjects of nine drug addicts were randomly selected from rehabilitation drug addicts in Therapeutic Community Center who voluntary. The subjects were assigned to participate in the group career counseling, occupational information, Self-Directed Search inventory, practices in the work that they like and career planning with their family.

The research instruments was Career Planning Questionnaire, The Development Career Planning Project and The Self- Directed Search inventory. The one Group Pretest-Posttest Design was a research design. The data were analyze by t-test.

The research result of the study indicated that the level career planning of drug addicts that participated in this program significantly in creased at.01 level.

สารนิพนธ์

เรื่อง

การประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด : โครงการพัฒนาการวางแผน

ของ

วันเพ็ญ ใจปทุม

ได้รับอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก จิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....

(รองศาสตร์จารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล)
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการแนะแนว

.....

(รองศาสตร์จารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล)
หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
วันที่ 16 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ 2543

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตร์จารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

.....กรรมการ
(ดร.นันทา สู้รักษา)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ ดร. นันทา สู้รักษา ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอต่างๆ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องตรวจเครื่องมือในการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกทราบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ น.ต. นพ. บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลธัญญารักษ์ คุณบุญเรียบ วัฒนธำรงค์ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานการพยาบาล คุณจรูญพร ปัญจวัฒนันท์ หัวหน้าศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม คุณกรรณิกา หลักกรด พยาบาลผู้ตรวจการณ์ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม เจ้าหน้าที่ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมและเจ้าหน้าที่ศูนย์ชุมชนบำบัดชายและหญิงทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งเอื้ออำนวยสถานที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ภาคพิเศษ ปีพ.ศ.2540 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดของความสำเร็จในครั้งนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้อง หลาน เพื่อนๆ คุณชาตรี ใจปทุมและลูกวรรณวัชร์ ใจปทุม ที่ให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

วันเพ็ญ ใจปทุม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	8
	ความสำคัญของการเลือกอาชีพ	9
	ทฤษฎีการเลือกอาชีพ	11
	การประยุกต์ทฤษฎีการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ	25
	ความหมายของการเลือกอาชีพ	27
	ประเภทของการตัดสินใจและรูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจเลือกอาชีพ	28
	แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกประกอบอาชีพ	28
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวางแผนประกอบอาชีพ	34
	ความหมายของการวางแผน	34
	ความสำคัญของการวางแผน	35
	ประโยชน์ของการวางแผน	37
	ข้อจำกัดของการวางแผน	39
	แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนอาชีพ	41
	ขั้นตอนการวางแผนอาชีพ	42
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ	45
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ	46
	ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ	46
	วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ	46
	หลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ	47
	กระบวนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ	48

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
	ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ	50
2	ประโยชน์ของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ	51
	ทฤษฎีการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ	52
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ	55
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ	56
	ความหมายของบริการสนเทศ	58
	ความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพ	59
	จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ	59
	ขอบข่ายการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพสนเทศด้านอาชีพ	60
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ	63
	แบบทดสอบความถนัดและความสนใจ	65
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	68
	การกำหนดกลุ่มประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	68
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	68
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
	การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	71
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	85
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า	85
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	86
	อภิปรายผล	86
	ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม		91
ภาคผนวก ก.		98

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติดจำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา.....74

2 แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติดจำแนกตามประสบการณ์ในการประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ.....75

3 แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติดจำแนกตามปัญหา.....76

4 แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติดจำแนกตามความรู้ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ.....77

5 เปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลอง.....78

6 เปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลองจำแนกเป็นรายข้อ.....80

7 แสดงผลการทดสอบทีและเปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลอง.....84

บัญชีภาพประกอบ

ภพประกอบ หน้า

1 แผนภูมิแสดงการเกิดปัญหาการเลือกอาชีพตามแนวคิดของกู๊ดสไตน์..... 30

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัวมีผลผลักดันให้บุคคลต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในลักษณะต่างๆ ความจำเป็นที่ต้องทำงานหรือการได้งานทำจึงแทบจะเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ก็ว่าได้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ . (2528 : 8)

การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หลายด้านด้วยกัน อาชีพเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ อาชีพของบุคคลมีส่วนเกี่ยวพันกับสังคมของบุคคลมาก บุคคลในสังคมจะมีการติดต่อกัน เกิดความรู้จักกันและคุ้นเคยกัน อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพมากกว่าด้วยเหตุผลด้านอื่น การประกอบอาชีพทำให้บุคคลเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความสุขความสมบูรณ์ในชีวิต การประกอบอาชีพจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกาย สังคมและจิตใจของบุคคล

อาชีพนั้นนอกจากจะเป็นวิถีทางที่จะได้มาซึ่งค่าตอบแทนเพื่อนำไปซื้อปัจจัยต่างๆมาสนองความต้องการทางร่างกายแล้วยังเป็นกิจกรรมที่สนองความต้องการทางจิตใจ สังคมอีกด้วย โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่มีเสรีในการเลือกอาชีพเพราะอาชีพเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ได้แสดงตนแสดงความใฝ่ฝันของตนเองและตอบสนองความต้องการทางใจของบุคคลได้อีกด้วย (ธิดารัตน์ บุญชู . 2527 : 161 ; อ้างอิงมาจาก Roe . 1956 : 35)

นอกจากนี้ยังเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่ามนุษย์ได้ใช้เวลาค่อนชีวิตคือประมาณ 2 ใน 3 ของชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพ อาชีพเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไม่อาจแยกออกจากการพัฒนาด้านอื่นๆของชีวิตได้ สามารถบ่งชี้สภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งอาชีพจะเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล สุวรรณา จงประเสริฐพร .(2540 : 6)

เมื่ออาชีพมีความสำคัญต่อมนุษย์มากเช่นนี้การประกอบอาชีพจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบในทุกๆด้านเพื่อให้บุคคลเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัดและค่านิยมเพื่อให้เกิดความสุขในการทำงาน ความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ และไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้โดยง่าย จำเป็นต้องมีการวางแผนในการประกอบอาชีพ สำเนาว์ ขจรศิลป์ . (2529 : 3) การวางแผนเป็นการกำหนดกิจกรรมและแนวทางที่จะดำเนินไปในอนาคตซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณาหาทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุดส่งผลให้บุคคลประสบผลสำเร็จในชีวิต การวางแผนเปรียบเสมือนยานพาหนะ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ (Harold Koontz and Cyril O'Donnel. 1967 : 25) แนวทางสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต ประการแรกที่จะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาคือการกำหนดเป้าหมายของการทำงานและชีวิตให้ชัดเจน จาก

การศึกษาผู้ที่ได้รับความสำเร็จในอาชีพและชีวิตจำนวนมากพบว่าการพัฒนาเป้าหมายชีวิตของบุคคลที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตจะเป็นบุคคลที่มีการตั้งเข็มชีวิตไว้แน่นอนเป็นของตนโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง ชำนาญ ประทุมสินชุ์ . (2528 : 213) ถ้ามีการวางแผนการประกอบอาชีพที่ดีเท่ากับว่าได้มีการวางแผนชีวิตที่ดีไว้ด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าการวางแผนในการประกอบอาชีพผิดพลาดจะก่อให้เกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ ซึ่งเกิดผลกระทบจะทำให้บุคคลท้อแท้เศร้าหมอง ขาดความมั่นใจในตนเอง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ก่อให้เกิดความสูญเปล่าทั้งในด้านของเวลาและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลและประเทศชาติในที่สุด สุวรรณา จงประเสริฐพร . (2540 : 7)

ผู้ศึกษาเป็นพยาบาลในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ทำงานด้านการพยาบาลผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลา 16 ปี พบว่าผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาแล้ว กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำซึ่งเหตุผลหนึ่งที่ผู้ติดยาเสพติดคิดว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้กลับไปติดซ้ำก็คือ การว่างงานไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงเกิดความคิดว่าบุคคลเหล่านี้น่าจะได้รับความช่วยเหลือในด้านของการวางแผนประกอบอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตก่อนออกสู่สังคมภายนอกหลังจากที่ผ่านขั้นตอนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยงานบำบัดและกลุ่มบำบัดเรียบร้อยแล้ว

จากการศึกษารายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยการหายขาดและการติดซ้ำของผู้เสพติดยาบ้าที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ กัลยา ธรรมคุณและปราณี ภานุภาส. (2540:100) ผลของการวิจัยพบว่า สภาพปัจจัยด้านความจริงในเรื่องการทำงานของผู้ป่วยเสพติดยาบ้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังจากจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลแล้ว14 วัน พบว่าผู้ป่วยเสพติดยาบ้าซ้ำมีค่าเฉลี่ยด้านการทำงานต่ำกว่าผู้ป่วยเสพติดยาบ้าที่หายขาด โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพบว่า การทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประกอบอาชีพมีความสำคัญและเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้ป่วยยาเสพติดสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก

จากการรวบรวมสถิติการประกอบอาชีพและปัญหาที่พบโดยการสัมภาษณ์ผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพศูนย์ชุมชนบำบัดชายจำนวน100 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 เดือน พบว่า ผู้ติดยาเสพติดมีปัญหาการว่างงานถึงร้อยละ 85 ซึ่งปัญหาในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด ที่พบ คือขาดเป้าหมายในการประกอบอาชีพและพบว่าผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เริ่มใช้ยาเสพติดตั้งแต่อายุยังน้อยทำให้เรียนไม่สำเร็จในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่6ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครบเกณฑ์ทหารไม่ได้ไป ทำให้ขาดหลักฐานในการสมัครงาน ครั้นเมื่ออายุมากโอกาสในการประกอบอาชีพน้อยลง ปัญหาทางด้านสุขภาพ การใช้ยาเสพติดเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องทำให้สภาพร่างกายทรุดโทรม มีโรคแทรกซ้อน หรือประสบอุบัติเหตุร่างกายพิการทำให้เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ สำหรับกลุ่มที่เคยประกอบอาชีพมาก่อน อาชีพที่ทำส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง มีการเปลี่ยนงานบ่อยเพราะใช้ยาเสพติดนายจ้างตักเตือนหรือให้ออกไปรักษาตัว และไม่สามารถกลับไปทำงานได้เนื่องจากความอายต่อเพื่อนร่วมงานที่ทราบว่า

ตนเองเคยใช้ยาเสพติดมาก่อนและการที่ต้องเข้ารับการรักษาเป็นระยะๆ บางครั้งต้องคดีเหตุผลจากมียา เสพติดในครอบครองทำให้ต้องออกจากงาน หรือลาออกจากงานในช่วงขณะที่ทำงานอยู่

จากผลของการสัมภาษณ์และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนในการประกอบอาชีพให้แก่ผู้ป่วยยาเสพติดหลังจากได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งปัจจุบันยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยทางด้านนี้ ผู้เสนอโครงการจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดโดยต้องการศึกษาถึงปัญหาในการประกอบอาชีพและแนวทางในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด หากพวกเขาได้รับความช่วยเหลือในการวางแผนเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลก็จะเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ มีงานทำเมื่อจบขั้นตอนการบำบัดรักษา และปรับตัวเข้ากับสังคมได้โดยใช้งานเป็นสื่อ เมื่อผู้ติดยาเสพติดกลับสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ผลที่จะตามมาก็คือครอบครัวและสังคมให้การยอมรับ เขาเหล่านั้นก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และไม่กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ตลอดจนนักบำบัดที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดยาเสพติด ที่มีความรู้และทักษะด้านการให้คำปรึกษา นำโครงการไปใช้ในการช่วยเหลือการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ก่อนออกสู่สังคมภายนอก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและไม่กลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังเป็นการนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาการแนะแนวไปประยุกต์ใช้พัฒนารูปแบบการบำบัดรักษาในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพอีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพที่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาด้วยวิธีการชุมชนบำบัดจากศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์ 4 ศูนย์ จำนวน 240 คน (ศูนย์ชุมชนบำบัดรับผู้ป่วยยาเสพติดได้ศูนย์ละ 60 คน)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ป่วยยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพที่ผ่านการบำบัดรักษาด้วยวิธีการรูปแบบชุมชนบำบัดในศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์ 4 ศูนย์ ซึ่งได้มาโดยคัดเลือกจากผู้ป่วยยาเสพติดที่ครบขั้นตอนในระยะบำบัดรักษารูปแบบชุมชนบำบัด และส่งมาเพื่อเตรียมความพร้อมในการออกสู่สังคมที่ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมระหว่างวันที่ 1-31 มกราคม 2543ซึ่งมีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ จำนวน 9 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ การวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ** หมายถึงการศึกษาวิธีการต่าง ๆที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพสำหรับโครงการนี้ ได้พิจารณาเลือกวิธีการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ การทดสอบความถนัดและความสนใจ การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ การฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพที่ผู้ติดยาเสพติดสนใจ การวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยมีการดำเนินการตามรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 **การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ** หมายถึงการให้ข้อด้านอาชีพที่ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนในการประกอบอาชีพโดยการจัดหาเอกสารเกี่ยวกับอาชีพให้ผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1.1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวนำเพื่อเข้าสู่การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

1.1.2 ขั้นให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

ผู้วิจัยแจกเอกสารข้อสนเทศด้านอาชีพ บรรยาย และยกกรณีตัวอย่างของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ ระหว่างการบรรยายเปิดโอกาสให้ซักถาม

1.1.3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้สมาชิกสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

1.2 การทดสอบความถนัดและความสนใจ (Self Directed Search) หมายถึงการใช้แบบทดสอบเอส ดี เอส (S.D.S) ของจอห์น ฮอลแลนด์ (John Holland) ปรับปรุงโดยอาจารย์วนิดา แสงสุดา รองศาสตราจารย์ดร. นวลศิริ เปาโรหิตย์และอาจารย์จิตอารี เนตรหินเพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพมีความเข้าใจตนเองสามารถเลือกประกอบอาชีพตรงกับตนเองมีความถนัดและความสนใจ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพต่อไป โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.2.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวนำถึงความสำคัญของความถนัดและความสนใจว่ามีความสำคัญอย่างไร

1.2.2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกแบบทดสอบความถนัดและความสนใจให้ผู้เข้าร่วมโครงการอธิบายวิธีทำ และเปิดโอกาสให้ซักถามเมื่อทำเสร็จอธิบายการแปลผลพร้อมกัน

1.2.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนบันทึกข้อมูลในใบงานอาชีพในฝันและอาชีพที่ได้จากการทดสอบความถนัดและความสนใจเก็บไว้ประกอบการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพต่อไป

1.3 การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ หมายถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ติดยาเสพติดเป็นกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ตลอดจนการอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาและการวางแผนในการประกอบอาชีพเพื่อให้รู้จักและ เข้าใจตนเอง รู้จักและเข้าใจอาชีพสามารถรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการปรึกษากับผู้ติดยาเสพติดและระหว่างผู้ติดยาเสพติดด้วยกัน เพื่อให้สมาชิกเกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ เข้าใจ ยอมรับผู้ให้คำปรึกษา และยอมรับซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นเปลี่ยนกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงจุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิกกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้ เปิดโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ตลอดทั้งอภิปรายร่วมกันเพื่อพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ โดยผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคต่างๆในการให้คำปรึกษา ได้แก่ เทคนิคทั่วไป เป็นการตั้งคำถาม การสะท้อนกลับ การทำให้เกิดความกระจ่าง การให้ข้อเสนอแนะ การสรุป การฟัง การเงียบ การสังเกต การแนะนำ

การยกเหตุผลข้อเท็จจริง การอธิบาย และเทคนิคเฉพาะอย่าง เป็นการใช้แบบทดสอบความถนัดและความสนใจ การบอกแหล่งข้อมูลด้านอาชีพ

ขั้นที่ 4 การยุติการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ ผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้รับคำปรึกษาแต่ละคนสรุปผลของการให้คำปรึกษาและเปิดโอกาสให้ซักถามและผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติม

ซึ่งการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพในโครงการมีจำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง

1.4 การฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพที่ผู้ติดยาเสพติดสนใจ หมายถึง การให้ผู้ป่วย ยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพไปฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวะบำบัดที่สนใจภายในโรงพยาบาล ถ้าไม่มีในโรงพยาบาลจะติดต่อสถานประกอบการที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้เห็นสภาพการทำงาน ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานอาชีพ เกี่ยวกับ ลักษณะงาน สิ่งแวดล้อมของงาน ความก้าวหน้าของงาน คุณสมบัติของผู้ที่จะทำงาน การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่อาชีพที่ตนสนใจ โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 ให้สมาชิกพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความถนัดและความสนใจและหลังจากการเข้ากลุ่มให้คำปรึกษาด้านอาชีพแล้วนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหน่วยงานอาชีวะบำบัดเพื่อฝึกปฏิบัติงานเป็นระยะเวลา 2 วัน

1.4.2 อธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวและการเก็บข้อมูล แจกเอกสารการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาอภิปรายร่วมกัน

1.4.3 ประสานงานกับหน่วยงานและอธิบายเพื่อความเข้าใจและเพื่อความร่วมมือ

1.4.4 พาสมาชิกไปแนะนำตัวก่อนวันฝึกปฏิบัติ 1 วัน

1.4.5 ส่งสมาชิกฝึกปฏิบัติงานตามหน่วยงานจำนวน 2 วัน โดยให้สมาชิกเก็บข้อมูลตามแบบบันทึกการฝึกปฏิบัติงานที่แจกให้เป็นรายบุคคลเพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการอภิปรายกลุ่มต่อไป

1.5 การวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกระตุ้นให้ผู้ติดยาเสพติดอธิบายถึงการวางแผนในการประกอบอาชีพโดยเชิญบุคคลในครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดมาพบปะเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.5.1 ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเชิญครอบครัวมาพบ

1.5.2 ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้ติดยาเสพติดอธิบายถึงแผนการประกอบอาชีพที่วางไว้

1.5.3 ให้ครอบครัวออกข้อคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

1.5.4 ครอบครัวและผู้ติดยาเสพติดร่วมกันวางแนวทางในการประกอบอาชีพ

1.5.5 ผู้วิจัยสรุปการวางแผนในการประกอบอาชีพเพื่อให้ครอบครัวและผู้ติดยาเสพติดมีความเข้าใจตรงกัน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เสนอโครงการได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
   1.1 ความสำคัญของการเลือกอาชีพ
   1.2 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ
   1.3 ความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
   1.4 ประเภทของการตัดสินใจและรูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกประกอบอาชีพ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ
   3.1 ความหมายของการวางแผน
   3.2 ความสำคัญของการวางแผน
   3.3 ประโยชน์ของการวางแผนและแผน
   3.4 ข้อจำกัดของการวางแผนและแผน
   3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนอาชีพ
   3.6 ขั้นตอนของการวางแผนอาชีพ
   3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ
      - งานวิจัยในประเทศ
      - งานวิจัยต่างประเทศ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ
   4.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ
   4.2 วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ
   4.3 หลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ
   4.4 กระบวนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ
   4.5 ลักษณะของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
   4.6 ประโยชน์ของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
   4.7 ทฤษฎีให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
   4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
      - งานวิจัยต่างประเทศ
      - งานวิจัยในประเทศ
5. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

5.1 ความหมายของบริการสนเทศ

5.2 ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ

5.3 ความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพ

5.4 จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

5.5 ขอบข่ายการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

5.6 แหล่งที่มาของข้อสนเทศด้านอาชีพ

5.7 เทคนิคในการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

5.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

- งานวิจัยต่างประเทศ
- งานวิจัยในประเทศ

6. เอกสารเกี่ยวกับแบบสำรวจความถนัดและความสนใจในอาชีพ (Self Directed Search)

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีความสัมพันธ์กันในทุกแง่มุมของชีวิต เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะได้มาซึ่งรายได้ เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต อันได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค เมื่อปัจจัยในการดำรงชีวิตมีเพียงพอแล้ว มนุษย์เราก็ยังคงทำงานเพื่อความมั่งมีและความมั่นคงของตัวเอง

สำเนาว์ ขจรศิลป์ . (2529 : 1-3) ได้กล่าวไว้ว่าอาชีพของบุคคลมีส่วนเกี่ยวพันกับสังคมของบุคคลมาก บุคคลรู้จักผู้อื่นโดยทางอาชีพมากกว่าทางอื่น การประกอบอาชีพของบุคคลเป็นการแสดงสถานภาพและบทบาทของบุคคลในสังคม

สำเนาว์ ขจรศิลป์.(2529:5) การประกอบอาชีพทำให้บุคคลได้มีโอกาสค้นพบบุคลิกภาพของตนเองเช่น ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง เมื่อบุคคลได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสม ความสามารถ ความสนใจและความถนัดของตนก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ความชำนาญในอาชีพอย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลประกอบอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเองก็จะก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน ทำให้ไม่มีความก้าวหน้าหรือความสำเร็จในการทำงานและจะต้องเปลี่ยนงานในที่สุดเมื่อมีโอกาสที่จะทำได้

นันทิกา แย้มสรวล.(2521:13-14) ความพึงพอใจในการทำงานและความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ทำให้บุคคลเห็นคุณค่า และศักดิ์ศรีของตนเอง ทำให้เกิดความภูมิใจในตนเอง เกิดความสุขความสมบูรณ์ในชีวิต ความเจริญและความมั่นคงของประเทศส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพของประชาชนประเทศที่ประชาชนได้มีงานทำตรงกับความรู้ ความสามารถและความถนัดของบุคคลย่อมจะเกิดความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้ามถ้า

ประเทศใดเกิดปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชน เช่น ปัญหาการว่างงาน (unemployed) ปัญหาการทำงานต่ำกว่าความรู้ความสามารถ (under-employed) ตลอดจนปัญหาไม่เหมาะสมกับงาน คือ การที่คนทำงานที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและความถนัดของตน หรือการที่ประเทศมีกำลังคนในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับผู้ใช้แรงงาน ระดับความรู้ความชำนาญระดับกลาง และระดับผู้มีความรู้ความชำนาญระดับสูง เป็นอัตราส่วนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพงานของประเทศ ประเทศนั้นก็จะประสบปัญหาในทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมและการเมืองติดตามมาด้วย การประกอบอาชีพของประชาชน คือการที่คนมีงานทำและคนเหมาะสมกับงาน จึงมีความสำคัญต่อประเทศเป็นอันมาก

นันทิกา แย้มสรวล (2521:13-14) กล่าวว่าปัจจุบันแม้ว่างานอาชีพ ในสาขาวิชาต่าง ๆ จะขยายเพิ่มขึ้นมากมายหลายอาชีพก็ตาม แต่งานที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ส่วนใหญ่ต่างมีลักษณะเฉพาะของงานที่ต้องการผู้ประกอบอาชีพมี1ความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่ได้รับการฝึกในระดับวิชาชีพมาแล้วอย่างดีทั้งนี้เพราะได้มีการนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน ทำให้ความต้องการของตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดและมาตรฐานงานการรับบุคคลเข้าทำงานก็เปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ต้องการบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง และได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานที่เป็นประโยชน์สำหรับประกอบอาชีพมาเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วโดยทั่วไปถ้าบุคคลใดมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานใดก็จะได้รับการพิจารณาให้เข้าประกอบอาชีพในหน่วยงานนั้นด้วยการทดสอบความรู้ความสามารถและทัศนคติที่มีต่ออาชีพเป็นการคัดเลือกให้ได้บุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานมากที่สุดไว้ เมื่อบุคคลได้มีโอกาสประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถความถนัดและความต้องการของตน บุคคลย่อมมีความพึงพอใจและตั้งใจทำงานปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ได้รับเกียรติยศ ชื่อเสียง มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจมั่นคงและมีสุขภาพกายสุขภาพจิตดีอยู่เสมอ ตรงกันข้ามถ้าบุคคลได้ประกอบอาชีพไม่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความต้องการของตน บุคคลย่อมไม่พึงพอใจในการทำงานประกอบอาชีพของตน จึงไม่ตั้งใจทำงานปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบทำให้บุคคลไม่ประสบผลสำเร็จและความล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เป็นสาเหตุให้บุคคลต้องแสวงหางานอาชีพอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้เพราะงานมีผลต่อบุคคลอย่างมาก

จากแนวคิดของแต่ละท่านที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพมีความสำคัญมากสำหรับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นที่มาของรายได้ สร้างความมั่นคงทั้งตนเองและประเทศชาติ สร้างคุณค่าศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจ เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและบุคคลจะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพจะต้องทำงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล

1.2 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

เนื่องด้วยทฤษฎีการเลือกอาชีพมีหลายทฤษฎี สำหรับทฤษฎีการเลือกอาชีพที่กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ ได้แก่ ทฤษฎีต่อไปนี้

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของวิลเลียมสัน (Williamson 's Traits and Factors theory) วิลเลียมสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.2529:66-67;อ้างอิงจาก williamson.1937) เป็นผู้นำแนวคิดในการให้คำปรึกษา โดยเน้นลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ " ซึ่งมี

ความเชื่อว่า" อาชีพของบุคคลมิใช่การลองผิดลองถูกแต่ต้องใช้ความคิดในการพินิจพิเคราะห์อย่างดี" และทฤษฎีนี้รากฐานมาจากแนวคิดของจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาประยุกต์ ที่กล่าวว่าแต่ละบุคคลประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด เชาวน์ปัญญา ความสนใจ ค่านิยม ความต้องการ และบุคลิกภาพ สำหรับการเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลนั้น แต่ละบุคคลจะเลือกอาชีพโดยพิจารณาลักษณะของอาชีพประกอบการพิจารณาลักษณะของตนเอง พร้อมทั้งจะพิจารณาความต้องการของตลาดโรงงาน เวลาและทุนทรัพย์ที่จะใช้เตรียมตัวประกอบอาชีพ

สำหรับ "หลักการเลือกอาชีพ" ของทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพนี้ สอดคล้องกับหลักการเลือกอาชีพของพาร์สัน ซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ ประการแรก คือ การวิเคราะห์ตนเองในด้านความสามารถ ความสนใจ ประการที่สองคือ การวิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลาและทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ รายได้ ความมั่นคง และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพและประการที่สาม คือ การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นอกจากนี้ วิลเลียมสันยังเห็นว่า แต่ละบุคคลต่างประกอบด้วยแบบแผนของความสามารถหรือศักยภาพหรือลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลจะสัมพันธ์กับงานเฉพาะอย่างที่บุคคลนั้นต้องการ นอกจากนี้ บุคคลแต่ละคนต่างต้องการจะรู้จักลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพของตนเองเพื่อจะได้ใช้ลักษณะและองค์ประกอบดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ทฤษฎีวิเคราะห์ ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ เป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพที่มีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.บุคคลแต่ละคนที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวสามารถสังเกต วัด และจัดจำแนกได้

2. อาชีพแต่ละอาชีพ ต้องการผู้ประกอบการที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป

3.การแนะแนวอาชีพควรเป็นกระบวนการที่จัดวางตัวบุคคลและงานให้เข้าคู่กันสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม

ครั้นในปี ค.ศ. 1963 แคทซ์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.2529:68;อ้างอิงมาจาก Katz.1963) ศึกษาและสรุปหลักการที่สำคัญของการเลือกอาชีพไว้ว่า บุคคลแต่ละคนจะเหมาะกับอาชีพเพียงหนึ่งหรือสองหรือสามประเภทเท่านั้น ไม่ได้เหมาะกับทุกอาชีพ การเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล มีอิทธิพลต่อการเลือกสาขาทางการศึกษา และบุคคลแต่ละบุคคลนั้นได้เลือกอาชีพอย่างเหมาะสมกับตนเอง ตลอดทั้งประสบความก้าวหน้าในอาชีพที่ได้เลือกแล้วนั้น และถ้าบุคคลไม่ได้รับการช่วยเหลือแนะแนว บุคคลนั้นอาจจะสามารถเลือกอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสมได้ แต่อาจจะเสียเวลามากและมีโอกาสเลือกผิดพลาดได้

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอพพอค (Hoppock ' s Composite Theory) ฮอพพอค (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.2529:87-88;อ้างอิงมาจาก Hoppock.1967) กล่าวถึง ความต้องการของบุคคล และความสำคัญของข้อสนเทศเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกอาชีพและพัฒนาอาชีพ และกล่าวถึงหลักการที่สำคัญในการเลือกอาชีพไว้ดังนี้

1. บุคคลจะเลือกเพื่อสนองความต้องการของตนเอง และความต้องการประการหนึ่งคือความต้องการที่จะปฏิบัติตามค่านิยมของตนเอง

2. อาชีพที่บุคคลเลือกมักจะเป็นอาชีพที่บุคคลเชื่อว่าจะสนองความต้องการ ส่วนใหญ่ของบุคคลนั้นได้ดีที่สุด

3. บุคคลอาจจะรับรู้ความต้องการของตนอย่างชัดเจนถูกต้องหรืออาจจะรับรู้อย่างเลือนลางว่า มีบางสิ่งบางอย่างที่ดึงดูดความสนใจ แต่ไม่ว่าบุคคลจะรับรู้ความต้องการของตนเองได้ชัดเจนหรือไม่เพียงใด ความต้องดังกล่าวก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

4. พัฒนาการทางอาชีพเริ่มเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักเป็นครั้งแรกว่า อาชีพสามารถช่วยสนองความต้องการของตนเองได้

5. พัฒนาการทางอาชีพจะดำเนินก้าวหน้าไป และอาชีพที่เลือกจะดีขึ้น ถ้าบุคคลสามารถคาดคะเนอาชีพที่จะเลือกว่า จะสนองความต้องการของตนเองได้ดีเพียงใด และความสามารถในการคาดคะเนนั้น จะขึ้นกับความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และความสามารถที่จะพินิจพิเคราะห์ได้กระจ่างชัด

6. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยมและฐานะทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการเลือกอาชีพ เพราะช่วยให้บุคคลได้ตระหนักถึงความต้องการของตนเองและช่วยให้บุคคลสามารถคาดคะเนได้ว่า อาชีพที่เขาจะเลือกนั้นจะสนองความต้องการของเขาได้มากน้อยเพียงใด

7. ข้อสนเทศทางอาชีพ จะมีผลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ค้นพบอาชีพต่าง ๆ ที่อาจจะสนองความต้องการของตน และช่วยให้บุคคลสามารถคาดคะเนได้ว่า อาชีพใดจะสนองความต้องการของตนได้ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ

8. ความพึงพอใจในงานหรืออาชีพ จะขึ้นกับงานที่บุคคลได้เท่านั้น สนองความต้องการตามที่บุคคลนั้นคาดหวังมากเพียงใด และระดับความพึงพอใจจะพิจารณาได้จากอัตราส่วนของความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง และความต้องการที่คาดหวังว่าจะได้รับการตอบสนอง

9. ความพึงพอใจเป็นผลจากงาน ซึ่งสนองความต้องการของบุคคลในปัจจุบันหรือผลจากงานซึ่งมีทีท่าว่าจะสนองความต้องการของบุคคลนั้นในอนาคต

10. การเลือกอาชีพของบุคคลหรืออาชีพที่บุคคลจะเลือก จะเปลี่ยนได้เสมอถ้าบุคคลนั้นเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ จะสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่า

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของไครัท์ (ฝ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 91-94;อ้างอิงมาจาก Crites.1971) เสนอแนะความคิดว่า เมื่อเกิดการเลือกอาชีพนั้น

1. บุคคลจะต้องมีอาชีพที่จะเลือกสองอาชีพหรือมากกว่านั้น ถ้าบุคคลไม่มีทางเลือกการเลือกอาชีพจะเกิดขึ้นไม่ได้

2. แรงกระตุ้นในการเลือกอาชีพ ได้แก่ ความคาดหวังของสังคมที่ว่า "ทุกคนควรทำงาน"

3. บุคคลจะต้องมีอิสระในการประกอบอาชีพที่เขาเลือก ถ้าเขาถูกจำกัดในการประกอบอาชีพ เขาจะไม่สามารถเลือกอาชีพได้

นอกจากนี้ ไครัท์ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานในการตั้งทฤษฎีการเลือกอาชีพ จากงานวิจัยต่าง ๆ ของเขาไว้ดังต่อไปนี้

การเลือกอาชีพ หมายถึง อาชีพที่บุคคลกล่าวว่า "เขาจะเลือกประกอบอาชีพนั้น" และการเลือกอาชีพในทางปฏิบัติ หมายถึง การที่บุคคลได้แสดงถึงความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพนั้นเป็นการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล

แนวความคิดที่เกี่ยวกับการเลือกอาชีพของไครัท์ประกอบด้วย

1.การเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเป็นจริงมากที่สุด และแสดงให้เห็นว่าบุคคลคิดว่าเขาจะประกอบอาชีพอะไร

2. ความชอบในอาชีพ ได้แก่ การที่บุคคลมีความประสงค์หรืออยากจะประกอบอาชีพนั้นๆ ถ้าเงื่อนไขในสภาพความเป็นจริงเปิดโอกาสให้

3. ความปรารถนาหรือความมุ่งหวังในอาชีพ ได้แก่ การที่บุคคลมุ่งหวังว่าจะประกอบอาชีพอะไร

4. ความสนใจในอาชีพ มีความคล้ายคลึงกับความชอบในอาชีพ แต่มีความเป็นจริงมากกว่าเพราะความสนใจมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกและ/หรือประกอบอาชีพนั้นๆสำหรับแนวคิดทั้ง 4 ประการข้างต้นนี้ จะมีอิสระต่อกัน แต่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันส่วนลักษณะทั่วไปของการเลือกอาชีพที่ไครัท์กล่าวไว้ มีดังนี้

5. การเลือกอาชีพ เป็นพฤติกรรมที่เป็นระบบ มิใช่พฤติกรรมเกิดขึ้นโดยความบังเอิญแต่ละบุคคลจะมีการเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน

6. การเลือกอาชีพ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น

6.1 ตัวแปรสิ่งเร้า (Stimulus Variables) ได้แก่

6.1.1 วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ แต่ผลของวัฒนธรรมที่มีต่อการเลือกอาชีพไม่เป็นแบบแผนเดียวกัน เพราะยังไปเกี่ยวข้องกับระดับชั้นต่าง ๆ ในสังคมอีกด้วย

6.1.2 ระดับชั้นทางสังคม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ เช่น วัฒนธรรม เชาวน์ปัญญา

6.1.3 เชื้อชาติ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

6.1.4พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ จะพบว่าการเลือกอาชีพระหว่างชนบทและในเมืองมีความแตกต่างกันมาก

6.1.5 ชุมชน เพื่อน และจรรยาบรรณในกลุ่มอาชีพ ยังสรุปแน่ชัดไม่ได้ว่ามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

6.1.7 ครอบครัว อาชีพของบิดา และการเลือกอาชีพ มีความสัมพันธ์กันส่วนการเรียนแบบจากบิดามารดา และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับการเลือกอาชีพยังไม่สามารถสรุปได้

6.1.8 โรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของประสบการณ์ในการศึกษากับการเลือกอาชีพยังมีจำกัด แต่มีข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนอาจจะเป็นตัวกลางที่สำคัญในการเลือกอาชีพ

6.2 ตัวแปรตอบสนอง (Response Variables) ได้แก่

6.2.1 ความถนัดทั่วไป ความสามารถทางสมอง ไม่เพียงแต่จะมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์กับความชอบ และความปรารถนาหรือความมุ่งหวังในอาชีพด้วย

6.2.2 ความสนใจมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ และความสนใจที่วัดได้จากแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในอาชีพและการเลือกอาชีพของเพศหญิงจะมีความสัมพันธ์สูงกว่าของเพศชาย

6.2.3 บุคลิกภาพ มีหลักฐานสนับสนุนว่า อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพซึ่งสนับสนุนทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ที่กล่าวถึง การเชื่อมโยงของตัวแปรทั้งสองนี้ นอกจากนี้ ก็มีงานวิจัยบางเรื่องได้ศึกษาถึงการประเมินตนเอง ประโยชน์ในการเสี่ยง ค่านิยมและเป้าหมายชีวิต ว่ามีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพ แต่ยังไม่สามารถสรุปได้แน่นอนเท่ากับอัตมโนทัศน์หรืออัตมโนคติ

6.3. การเลือกอาชีพ บุคคลจะนิยมเลือกอาชีพเป็นสาขาอาชีพ

ไครัท์ กล่าวว่า การวัดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้ว่า เครื่องมือที่ไครัท์ใช้วัดการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล ได้แก่ การสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิด และแบบสอบถาม สำหรับคำถามแบบปลายเปิดนั้นเป็นการวัดการเลือกอาชีพที่ดีที่สุด และมีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง.70 - .80

หรือ โอกาสหรือขอบเขตต่าง ๆ ของความจริงได้ เด็กจะเชื่อว่าเขาสามารถจะเป็นสิ่งที่เขาต้องการจะเป็นไปได้ และความคิดเพ้อฝันของเขาจะไม่คงที่จะแปรเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือสภาพของความเป็นไปได้ ตลอดทั้งความสามารถของตนเองโดยคิดฝันเองว่า เมื่อโตขึ้นเขาจะประกอบอาชีพอะไรก็ได้ เช่น คิดจะเป็นแพทย์ ตำรวจ ทหาร พยาบาล เป็นต้น โดยอาจจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือต่าง ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของโร (อรอนงค์ ธัญญะวัน.2539:40-43)

1. ภูมิหลังของทฤษฎี

แอนนี่ โร (Anne Roe) ได้พัฒนาทฤษฎีการเลือกอาชีพจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ความถนัด ประสบการณ์ในวัยเด็กซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการเลือกอาชีพของบุคคล โรได้เสนอแนวคิดไว้ 2 ประการคือ

1.1 บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะกับบุคลิกและสนองความต้องการของตน

1.2 ประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการจูงใจโดยมีแนวคิดว่า ความต้องการของบุคคลจะทำให้เกิดแรงผลักดันในการกระทำต่าง ๆ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าคนเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการต่าง ๆ ของตน เช่น ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ ความต้องการตำแหน่ง ความมั่นคง ความต้องการทางเศรษฐกิจ ตลอดจนความต้องการอิสรภาพ โรเห็นว่าทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้อิทธิพลของความต้องการ ซึ่งบุคคลพยายามหาทางตอบสนองความต้องการของตน อาชีพในทัศนะของโรนั้นไม่ได้หมายถึงแต่เพียงกิจกรรมที่บุคคลทำเพื่อหาเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่หมายถึงวิถีชีวิต หรือกิจกรรมที่บุคคลกระทำเกือบตลอดชีวิตเพื่อให้ความต้องการได้รับการตอบสนอง วิถีชีวิตหรือรูปแบบของการดำเนินชีวิตเพื่อให้ตอบสนองความต้องการในระดับต่างๆ จนเป็นอุปนิสัยในการเลือกอาชีพบุคคล

2. สาระของทฤษฎี

ทฤษฎีของโรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการคือ

2.1 อิทธิพลของพันธุกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการ

2.2 อิทธิพลของทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow ' s Hierachical Needs Theory) โรเชื่อทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ที่จัดลำดับความต้องการของมนุษย์เป็นขั้นๆ จากขั้นมูลฐานที่ต่ำสุดคือ ความต้องการทางกาย จนถึงขั้นสูงสุดคือ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้และพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเรียงตามลำดับได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางกาย (Physiological Needs)

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and Love Needs)

ขั้นที่ 4 ความต้องการยกย่องนับถือและอิสรภาพ (Self Esteem Need and Independence)

ขั้นที่ 5 ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้และพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์ (Need for Self Actualization)

มาสโลว์อธิบายว่า ความต้องการขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของความต้องการขั้นต่อไป เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนอง บุคคลจะพยายามหาทางสนองความต้องการขั้นต่อไป ระดับความต้องการขั้นต่าง ๆ จะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคน

โรเชื่อว่า การที่ความต้องการขั้นต่าง ๆ ของเด็กจะได้รับการตอบสนองหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาหรือผู้ปกครองกับเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพ และะบุคลิกภาพนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและสนองความต้องการของตนเอง

2.3 อิทธิพลของประสบการณ์ในวัยเด็กตอนต้น (Early Childhood Experiences) ซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โรได้แบ่งแบบฉบับของการเลี้ยงดูเด็กซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 แบบดังต่อไปนี้

1) การเลี้ยงดูแบบไม่สนใจหรือไม่ยอมรับเด็ก (Avoidance of the Child) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

- การเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับเด็ก (Rejecting) เนื่องจากมีทัศนะคติที่ไม่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองจะละเลยไม่ให้ความสนใจต่อความคิดเห็นหรือความต้องการของเด็ก จะคอยดุว่าและลงโทษ ทำให้เด็กขาดความสุขและมักมองโลกในแง่ร้าย ไม่ชอบสังคม มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย เช่น อาชีพด้านวิทยาศาสตร์ อาชีพการเกษตรและอาชีพด้านเทคนิค เป็นต้น

- การเลี้ยงดูแบบละเลยเด็ก (Neglecting) ผู้ปกครองละเลยไม่เอาใจใส่รับผิดชอบและไม่ตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ของเด็ก แต่จะให้เฉพาะปัจจัยขั้นพื้นฐานบ้าง เด็กจะขาดความสุขและมักมองโลกในแง่ร้าย ไม่ชอบสังคม และมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย

2) การเลี้ยงดูด้วยอารมณ์ (Emotional Concentration on the Child) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

- การเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป (Overprotecting) ผู้ปกครองปกป้องระแวดระวังเด็กทุกฝีก้าว ไม่ค่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ การเลี้ยงดูแบบนี้แม้จะสนองความต้องการด้านร่างกายและความปลอดภัยแก่เด็ก แต่จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพึ่งผู้ใหญ่มาก และมักจะทำให้เด็กกลายเป็นคนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามแบบฉบับที่มีอยู่ ไม่ค่อยได้แสดงความริเริ่ม เด็กมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่สัมพันธ์กับบุคคลน้อย

- การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือเรียกร้องจากเด็กมาก (Overdemanding) ผู้ปกครองจะคาดหวังความสำเร็จจากเด็กมาก วางมาตรฐานไว้สูง คาดหวังให้เด็กกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่าง สมบูรณ์แบบ เด็กจะได้รับความรักก็ต่อเมื่อสามารถทำตามสิ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ได้

สำเร็จ การเลี้ยงดูแบบนี้จะทำให้เด็กเกิดความเครียดสูง เด็กจะหาทางออกด้วยการก้าวร้าวหรือเก็บตัว เด็กจะมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย

3) การเลี้ยงดูแบบยอมรับให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก (Acceptance of the child) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- การเลี้ยงดูแบบไม่เข้มงวดต่อเด็ก ผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ตั้งกฎเกณฑ์เพื่อควบคุมความประพฤติของเด็กเพียงเล็กน้อย และไม่เข้มงวดต่อกำเกณฑ์ เด็กได้รับความอบอุ่นและชอบสังคมกับบุคคลอื่น เด็กมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคล เช่น อาชีพธุรกิจ อาชีพบริการและอาชีพการแสดง เป็นต้น

- การเลี้ยงดูแบบให้ความรัก (Loving) ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน เด็กมีความสุข มีอิสรภาพ และได้รับการตอบสนองความต้องการ ชอบสังคมและแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลมาก

นอกจากนี้โรยังแบ่งอาชีพออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

- อาชีพที่ติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น อาชีพบริการ อาชีพธุรกิจ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมระเบียบประเพณี อาชีพด้านศิลปะและการบันเทิง
- อาชีพที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เช่น อาชีพด้านเทคนิค การเกษตรวิทยาศาสตร์

โรอธิบายว่า ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในวัยเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เป็นต้นว่า บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น จะเป็นคนที่ชอบสังคมกับบุคคลต่าง ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อสังคม เมื่อเลือกอาชีพมักจะเลือกอาชีพที่ติดต่อกับบุคคล เช่น อาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักแนะแนว พยาบาล ตำรวจ หรืออาชีพธุรกิจ ส่วนบุคคลที่มาจาก ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น เช่น พ่อแม่ละเลยไม่สนใจหรือเรียกร้องต่อเด็กมากเกิน ไป จะทำให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ไม่ชอบสังสรรค์กับบุคคลอื่น ฉะนั้น มักจะเลือกอาชีพที่ไม่ต้องการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลแต่เป็นการทำงานกับวัตถุมากกว่า เช่น อาชีพด้านเทคนิค เกษตรกรรม และวิทยาศาสตร์

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของเชฟเฟอร์

(Schaffer ' s Theory of Vocational Choice)

1. ภูมิหลังของทฤษฎี

อาร์ เอช เชฟเฟอร์ (R.H.Schaffer) ศึกษาวิจัยจากบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เข้าได้แนวคิดว่าบุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตน และถ้าเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการจะทำให้มีแนวโน้มที่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

2. สาระของทฤษฎี

เชฟเฟอร์ได้ศึกษาวิจัยจากบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ เขาสรุปว่าบุคคลมีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

2.1 ความต้องการยอมรับจากบุคคลอื่น ซึ่งก่อให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

2.2 ความต้องการความรักและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้รับความรักและความอบอุ่นจากบุคคลอื่น

2.2 ความต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ

2.3 ความต้องการควบคุมผู้อื่น มีอำนาจเหนือผู้อื่น

2.4 ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น

2.5 ความต้องการแสดงตนเอง

2.6 ความต้องการสถานะทางเศรษฐกิจ

2.7 ความต้องการปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยึดถือ

2.8 ความต้องการทำตามผู้อื่น ไม่ต้องมีความรับผิดชอบมาก

2.9 ความต้องการแสดงความคิดรอเริ่มในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

2.10 ความต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คือต้องการรายได้ที่สม่ำเสมอ

2.11 ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ทำงานอิสระ

เซฟเฟอร์กล่าวว่า การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด คือการที่อาชีพนั้นตอบสนองความต้องการของเขาได้ขนาดไหนความสามารถในการเลือกอาชีพของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันและขึ้นอยู่กับส่วนประกอบหลายๆ อย่าง เช่น เพศ วัย ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม บุคลิกภาพ เป็นต้น การตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จนั้นเป็นเรื่องที่ทำความลำบากให้แก่บุคคลมาก เนื่องจากสิ่งเหล่านี้พัฒนามาในแต่ละวัยของชีวิต การเข้าใจพัฒนาการด้านอาชีพ (Career Development) จะทำให้เข้าใจถึงกระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองอิทธิพลของประสบการณ์ในวัยเด็ก และแบบฉบับของบุคลิกภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อค่านิยมและการตัดสินใจ

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบอร์ก

(Ginzberg ' s Theory of Career Development)

1. ภูมิหลังของทฤษฎี

เอลี กินซ์เบอร์ก (Eli Ginzberg) เป็นนักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ในสาขาทรัพยากรมนุษย์ ภายหลังปี ค.ศ. 1930 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีปัญหาการว่างงานมากในประเทศสหรัฐอเมริกา เขาสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการทางด้านสังคมวิทยากับจิตวิทยา การศึกษาบทบาทของงานในสังคมทำให้เขาและคณะได้ทำการวิจัยทางด้านพฤติกรรมพัฒนาการด้านอาชีพ คณะวิจัยดังกล่าว ได้แก่ กินซ์เบอร์ก (Ginzberg) อะเซลแรด (Axelrad) และเฮอร์มา (Herma) คณะวิจัยนี้ประกอบด้วยนักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา และนักจิตบำบัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยวัยรุ่นชายหญิงชาวอเมริกันที่มีฐานะเศรษฐกิจดีจำนวนประมาณ 60 คน และได้นำผลวิจัยมาสรุปเป็นทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

2. สาระของทฤษฎี

กินซ์เบอร์กและคณะได้สรุปกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคลไว้ดังนี้

2.1 การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการ (Process) มากกว่าการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว ค่านิยม สภาพแวดล้อมที่เป็นจริง คุณลักษณะทางจิตวิทยา โอกาสในการศึกษา และสัมฤทธิผลทางการเรียน มีผลต่อกระบวนการนี้

2.2 กระบวนการเลือกอาชีพจะเป็นไปตามขั้นตอนและจะไม่ย้อนกลับ

2.3 การเลือกอาชีพเป็นการประนีประนอมระหว่างความต้องการและความเป็นจริงในการเลือกโดยคำนึงถึงความสามารถและเป้าหมายที่ต้องการ

ต่อมากินซ์เบอร์กได้ปรับปรุงหลักบางประการในทฤษฎี ในระดับอายุแรกหรือระดับอายุ 20 กว่าดังนี้

1. กระบวนการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ (The Process of Vocational Choice Development) เกิดขึ้นตลอดชีวิตและเปิดกว้าง จากการวิจัยเกี่ยวกับชีวิตการงานของบุคคลทั้งชายหญิง กินซ์เบอร์กสรุปได้ว่า บุคคลเปลี่ยนงาน เพราะงานใหม่ให้ความพึงพอใจ ได้อิสรภาพ เนื่องจากการเปลี่ยนความรับผิดชอบ ความกดดัน หรือให้ทางเลือกในการทำงานของบุคคล

2. กระบวนการเลือกอาชีพจะไม่ย้อนกลับ (Irreversable) ในข้อนี้เขาพบว่าในปัจจุบันกระบวนการเตรียมตัวเลือกอาชีพใช้ระยะเวลานานขึ้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 80 % ศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรี หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจดังที่เคยเข้าใจแต่เดิม กินซ์เบอร์กกล่าวว่า สิ่งที่คนหนุ่มสาวเผชิญในช่วงอายุวัยรุ่น คือการวางแผนการเพื่อให้มีโอกาสเลือกได้มาก อย่างน้อยที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่าเขามีสิทธิในการเข้ามหาวิทยาลัยหรือได้งานที่ดี โดยที่ถ้าบุคคลได้รับการศึกษาสูงโอกาสที่เขาเลือกอาชีพจะกว้างขวางขึ้น

3. การมองงานในทัศนคติที่ดี (Optimization) บุคคลมีความพยายามที่จะทำงานเพื่อสนองความพึงพอใจหรือความต้องการของตนโดยให้ตนเองเป็นประโยชน์ในงานที่เขามีโอกาสทำ และตระหนักถึงสิ่งที่เขาต้องปฏิบัติในงาน

4. ข้อจำกัดบางอย่าง เช่น รายได้ต่ำ สถานภาพทางครอบครัว ทัศนคติ ค่านิยมของบิดามารดา ระดับการศึกษาต่ำ ชนกลุ่มน้อย สถานภาพของผู้หญิง สถาบัน ชุมชน ความไม่กลมกลืนกันระหว่างการศึกษากับอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นต้องพิจารณา บุคคลที่ไม่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่รายได้ดีมีเกียรติในสังคมได้น้อย แต่ถ้าได้รับการศึกษามากก็ย่อมจะมีช่องทางในการเลือกประกอบอาชีพได้มาก

5. โอกาสในโลกของงานที่จะต้องพิจารณา หมายถึง ความสำคัญของการรับรู้โอกาสของบุคคลว่าเขามองเห็นโอกาสหรือไม่

6. แนวโน้มในเรื่องค่านิยมมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน และมีบทบาทสำคัญในการค้นหาความพึงพอใจของบุคคล วิถีชีวิตของบุคคลมีผลกระทบต่อการตัดสินใจด้านอาชีพ โดยเป็นความพยายามที่จะให้ประสบผลสำเร็จในการสร้างดุลยภาพระหว่างงานและกิจกรรมอื่น (Eli Ginzberg Cited in E.L. Tolbert. 1974 : 37-40)

กินซ์เบอร์กได้แบ่งขั้นตอนการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะเพ้อฝัน (Fantasy Period) เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงอายุ 11 ปี เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนา มีความเพ้อฝันถึงอาชีพต่าง ๆ ที่ตนชอบ และอยากจะประกอบอาชีพนั้นๆ เมื่อเติบโตขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น โทรทัศน์ หนังสือ หรืออาชีพของบุคคลในครอบครัว บุคคลแวดล้อมตัวเด็กที่เด็กได้มีโอกาสพบปะบ่อย ๆ เด็กจะคิดเพ้อฝันเป็นตำรวจ แพทย์ ทหาร โดยที่ไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเองและความเป็นไปได้โดยทั่วไป

2. ระยะพิจารณาอาชีพ (Tentative Period) ช่วงอายุ 11 ถึง 17 ปี ในระยะนี้การเลือกอาชีพยังเป็นการเลือกที่ยึดองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น ความสนใจ ความสามารถ และค่านิยม การเลือกอาชีพยังเป็นการทดลอง องค์ประกอบที่แท้จริงยังไม่ได้นำมาพิจารณา ในระยะนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ดังนี้

2.1 ขั้นแห่งความสนใจ (Interest Stage) อายุ 11 ถึง 12 ปี ในขั้นนี้ความสนใจเป็นพื้นฐานขั้นแรกในการเลือกอาชีพ โดยไม่คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง

2.2 ขั้นแห่งความสามารถ (Capacity Stage) อายุ 13 ถึง 14 ปี เป็นช่วงที่วัยรุ่นคำนึงถึงความสามารถในการวางแผนเลือกอาชีพ แต่ความรู้ในความสามารถของตนไม่สมบูรณ์ การเลือกยังเป็นการทดลอง

2.3 ขั้นแห่งค่านิยม (Value Stage) อายุ 15 ถึง 16 ปี ระยะนี้จะเลือกโดยคำนึงถึงค่านิยมของตนเองและของสังคม เช่น รายได้หรือชื่อเสียง เกียรติยศ ในช่วงนี้ค่านิยมจะมีความสำคัญมากกว่าความสนใจ ความสามารถ

2.4 ขั้นแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) อายุ 17 ปี ระยะนี้จะมีการประนีประนอมกันระหว่างความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเลือกอาชีพ เด็กจะพยายามรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเองซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นก่อน เด็กจะมีความเข้าใจตนเองดีพอสมควรจะรู้ว่าตนเองต้องการอะไร อยากจะทำอะไรและสามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง แต่ในระยะนี้เด็กขาดความรอบคอบ โดยเฉพาะความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพของบุคคล

3. ระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง (Realistic Period) อายุ 17 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ ระยะนี้การเลือกจะเป็นการประนีประนอม (Compromise) ระหว่างองค์ประกอบที่เป็น

จริง เช่นข้อกำหนดของงานหรือโอกาสในการศึกษาและองค์ประกอบส่วนบุคคล การพัฒนาการเลือกอาชีพในขั้นนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นดังนี้

3.1 ขั้นสำรวจอาชีพ (Exploration Stage) เป็นขั้นที่บุคคลสำรวจอาชีพต่าง ๆ เพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวเองที่ได้ทราบแล้วในระยะพิจารณาอาชีพ ในขั้นนี้บุคคลจะทดลองเรียนวิชาการ และวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการทดลองทำงานนอกเวลาเรียนโดยเลือกเรียนหรือทำงานเฉพาะที่ตนเองสนใจ

3.2 ขั้นรวบรวมความคิด (Crystallization Stage) เป็นขั้นที่บุคคลมีความพร้อมที่จะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งจากอาชีพที่บุคคลมีความสนใจอยู่ประมาณสองสามอาชีพ เนื่องจากได้รวบรวมข้อมูลและความคิดไว้พอควร

3.3 ขั้นตัดสินใจเลือกอาชีพ (Specification Stage) เป็นขั้นสุดท้ายของการเลือกอาชีพ ในขั้นนี้บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงอาชีพเดียว ระยะนี้บุคคลจะฝึกหาความรู้ ประสบการณ์ในงานเฉพาะด้านเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ

กระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบอร์ก ตั้งแต่ระยะเพ้อฝันจนถึงขั้นสุดท้ายของระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง กินเวลาประมาณ 10 ถึง 15 ปี ทุกระยะและทุกขั้นตอนของการเลือกอาชีพดังกล่าว กินซ์เบอร์กและคณะตระหนักดีว่าเป็นไปโดยประมาณเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะสังคมทุกสังคมในปัจจุบันมีความสับสนมากขึ้นและมีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกมากและนอกจากนั้น บุคคลแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สภาพร่างกายและจิตใจอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1972 กินซ์เบอร์กได้ทำการวิจัย ผลจากการวิจัยทำให้กินซ์เบอร์กได้แก้ไขสาระสำคัญในทฤษฎีของเขาคือ "การเลือกอาชีพของบุคคลนั้นไม่ได้จำกัดเพียง 10 ถึง 15 ปี แต่เป็นกระบวนการที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิตตราบเท่าที่บุคคลยังสามารถทำงานได้

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของทีดแมนและโอฮารา

(Tiedeman and O'Hara 's Theory of Career Development)

1. ภูมิหลังของทฤษฎี

เดวิด วี ทีดแมน และโรเบิร์ต พี โอฮารา (David V. Tiedeman and Robert P. O'Hara) ได้สร้างทฤษฎีการพัฒนาอาชีพขึ้นโดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน (Erikson 's Theory of Personality Development) เป็นพื้นฐาน อีริคสันมีความเห็นว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดจากการที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม เขาได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางบุคลิกภาพออกเป็น 8 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1.1 ขั้นความไว้ใจหรือสงสัยน้ำใจผู้อื่น (Trust VS Mistrust) อายุตั้งแต่เกิดถึง 1 ปี

1.2 ขั้นความเป็นอิสระดังใจ หรือความละอายไม่แน่ใจ (Autonomy VS Shame and Doubt) อายุ 2 ถึง 3 ปี

1.3 ขั้นความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative VS Guilt) อายุ 4 ถึง 5ปี

1.4 ขั้นความเอาการเอางานหรือมีปมด้อย (Industry VS Inferiority) อายุ 6 ปี ถึง 11ปี

1.5 ขั้นการพบเอกลักษณ์แห่งตนหรือการไม่เข้าใจตนเอง (Identity VS Identity Diffusion) อายุ 12 ถึง 20 ปี

1.6 ขั้นความสนิทเสน่หา ความร่วมใจหรือความเปล่าเปลี่ยว (Intimacy and Solidarity Vs Isolation) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น

1.7 ขั้นการบำรุงส่งเสริมผู้อื่นหรือการพะวงเฉพาะตนเอง (Generativity VS Self Absorption) วัยกลางคน

1.8 ขั้นความมั่นคงทางใจหรือความสิ้นหวัง (Integrity VS Despair) วัยชราในแต่ละขั้นของการพัฒนาจะมีช่วงวิกฤต (Critical Period) สำหรับที่จะพัฒนาในเรื่องนั้นๆ การพัฒนาของช่วงแรกจะมีผลต่อการพัฒนาในช่วงต่อไป คือถ้าพัฒนาในช่วงแรกดีก็จะทำให้การพัฒนาในช่วงต่อไปดีด้วย แต่ถ้าการพัฒนาในช่วงแรกไม่ดีการพัฒนาในช่วงต่อไปก็อาจดีได้ถ้าได้รับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในช่วงนั้น

ทีดแมนและโอฮาราย้งได้แนวความคิดจากกินซ์เบอร์กและซูเปอร์มาสร้างทฤษฎีจึงทำให้ทฤษฎีของเขาเป็นทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพที่เน้นทั้งด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพของบุคคล

2. สาระของทฤษฎี

ทีดแมนและโอฮาราเห็นว่าพัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับงาน เขาได้อธิบายว่า ประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้บุคคลสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพขึ้น การสร้างเอกลักษณ์ด้านอาชีพดังกล่าวเป็นการสร้างเอกลักษณ์ในการทำงานของตนเองเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในสังคมได้ การสร้างเอกลักษณ์ของตนเองเป็นปรากฏการณ์ทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา พัฒนาการด้านอาชีพที่เน้นการตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพประกอบด้วยขั้นต่างๆหลายขั้นซึ่งบางครั้งอาจจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ตลอดชีวิตของบุคคลเมื่อบุคคลต้องเปลี่ยนงานใหม่อยู่เสมอ

ทฤษฎีของทีดแมนและโอฮาราแบ่งออกเป็นระยะใหญ่ๆ ได้ 2 ระยะคือ

1. ระยะเตรียมเลือกอาชีพ (Period of Anticipation or Preoccupation) ในระยะนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อยๆ ได้ 4 ขั้นคือ

1.1 ขั้นการสำรวจ (Expioration Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะทำการสำรวจข้อมูลต่างๆ และการประเมินตนเองในด้าน ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ลักษณะสาขาวิชาและลักษณะอาชีพต่างๆ ตลอดจนการประเมินความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ

1.2 ขั้นการก่อตัวของความคิด (Crystallization Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะนำเอาข้อมูลในขั้นสำรวจมาพิจารณารวมกับค่านิยมและเป้าหมายในชีวิตของตนเอง ประเภทของอาชีพและทางเลือกอื่นๆ ความคิดจะเริ่มชัดเจนขึ้น

1.3 ขั้นการทดลองเลือกอาชีพ (Choice Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะทดลองตัดสินใจเลือกอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพครั้งนี้จะเป็นการตัดสินใจอย่างชั่วคราวหรือถาวรนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่บุคคลได้ทราบในขั้นการสำรวจและขั้นการก่อตัวของความคิด

1.4 ขั้นการพิจารณารายละเอียด (Clarification Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อขจัดความสงสัยและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดและชัดเจนเพียงพอ เพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แน่นอน

2. ระยะการประกอบอาชีพและการปรับตัว (Period of Implementation and Adjustment) ในระยะนี้บุคคลพร้อมและเริ่มประกอบอาชีพที่ได้เลือกสรรมาแล้ว ระยะการประกอบอาชีพและการปรับตัวแบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ได้ 3 ขั้นคือ

2.1 ขั้นการเข้าสู่การศึกษาหรืออาชีพ (Induction Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะเข้าศึกษาในสาขาวิชาชีพเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพ หรือเริ่มประกอบอาชีพที่ได้เลือกไว้แล้วโดยทั่วไปบุคคลจะยอมรับและปรับตัวเองเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่

2.2 ขั้นการปรับปรุง (Reformation Stage) ในขั้นนี้บุคคลจะได้รับการยอมรับในสภาพสภาพแวดล้อมทางการศึกษาหรืออาชีพที่ได้เลือกแล้ว บุคคลจะพยายามประนีประนอมกันระหว่างเป้าหมายของตนเองกับของคนกลุ่มใหญ่และในที่สุดเขาก็จะคล้อยตามกลุ่ม

2.3 ขั้นความมั่นคง (Integration Stage) ในขั้นนี้บุคคลมีความมั่นคงและมีความสำเร็จในการศึกษาหรือการประกอบอาชีพและเห็นว่าอาชีพนั้นเหมาะสมกับตนเอง

เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจกับอาชีพที่เขาเลือก เขาอาจจะเริ่มกระบวนการเลือกอาชีพใหม่อีกโดยใช้ข้อมูลจากกระบวนเลือกครั้งแรกเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพครั้งต่อไป

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super ' s Theory of Career Development) ซูเปอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 104-107 ; อ้างอิงจาก Super. 1957) กล่าวถึงขั้นพัฒนาการทางอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้น ดังต่อไปนี้

<u>ขั้นที่ 1</u> ขั้นการเจริญเติบโต อยู่ในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นขั้นของการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองหรืออัตมโนทัศน์ โดยเริ่มพัฒนาจากการถือตนตามแบบบุคคลสำคัญในครอบครัวหรือในโรงเรียน ในช่วงแรกของขั้นการเจริญเติบโตนี้ เด็กจะมีความต้องการและความเพ้อฝันมาก ส่วนมากสนใจและความสามารถจะมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อเด็กได้มีส่วนร่วมในสังคมเพิ่มขึ้น และได้มีโอกาสทดสอบในสภาพความเป็นจริงมากขึ้นสำหรับขั้นการเจริญเติบโตจำแนกเป็นระยะย่อย ๆ 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะที่เด็กยังไม่สนใจเลือกอาชีพ ระยะนี้เด็กจะมีอายุอยู่ในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต

ระยะที่ 2 ระยะเพ้อฝัน เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 4 –10 ปี เป็นระยะที่เด็กจะคิดถึงเรื่องอาชีพในลักษณะเพ้อฝัน และอาจมีการเล่นหรือการแสดงบทบาทตามความเพ้อฝัน

ระยะที่ 3 ระยะความสนใจ เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 11-12 ปี ระยะนี้เด็กจะพิจารณาอาชีพตามความสนใจของตนเอง โดยจะใช้ความชอบและความสนใจเป็นหลักในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และกิจกรรมต่าง ๆ

ระยะที่ 4 ระยะความสามารถ เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 13 –14 ปี ระยะนี้เด็กจะพิจารณาอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ ของตนและมีความต้องการอยากจะลองหรือต้องการฝึกงานเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ

<u>ขั้นที่ 2</u> ขั้นการสำรวจ ขั้นนี้บุคคลมีอายุระหว่าง 15-24 ปี เป็นขั้นของการสำรวจตนเอง สำรวจอาชีพขณะอยู่ในโรงเรียน โดยสำรวจจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือจากงานอดิเรก หรือจากการทำงานพิเศษ และทดลองสวมบทบาทงานหรืออาชีพนั้น ๆ ในชั้นนี้เด็กจะเริ่มแสวงหาประสบการณ์จากการทำงาน และจากการทำกิจกรรมต่างๆ สำหรับขั้นการสำรวจนี้แบ่งเป็นระยะย่อย ๆ 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะเริ่มพิจารณาและทดลองเลือกอาชีพ แต่ยังไม่ตัดสินใจแน่นอน อยู่ในช่วงอายุ 15-17 ปี โดยพิจารณาอาชีพตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และโอกาสในการได้งานทำ สำหรับในระยะนี้นั้น จะมีการลองเลือกลองปฏิบัติอภิปรายและการทำงานเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และประสบการณ์อื่น ๆ

ระยะที่ 2 ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของพัฒนาการด้านอาชีพ หรือระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเลือกอาชีพ อยู่ในระหว่างอายุ 18-21 ปี ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริงมากขึ้น โดยจะพิจารณาจากลักษณะของตนเอง ลักษณะของงานอาชีพและโอกาสที่จะได้งานทำ นอกจากนี้ยังเป็นระยะที่บุคคลเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงาน โดยพยายามหาประสบการณ์จากการฝึกงานหรือพยายามศึกษาวิชาพื้นฐานในการจะประกอบอาชีพนั้น ๆ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการทำงาน

ระยะที่ 3 ระยะทดลองปฏิบัติงาน อยู่ในช่วงอายุ 22-24 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้ตัดสินใจเลือกแล้ว และเริ่มทดลองปฏิบัติงานหรือทำงานในอาชีพที่เลือกนั้น ๆ

<u>ขั้นที่ 3</u> ขั้นสร้างหลักฐาน เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มประกอบอาชีพที่ถาวรอยู่ในช่วงอายุ 25-44 ปี เป็นขั้นที่บุคคลได้ค้นพบงานที่เหมาะสม มีความตั้งใจและความพยายามในการทำงานเพื่อจะได้ยึดเป็นอาชีพที่ถาวร แต่ในระยะต้น ๆ ของขั้นสร้างหลักฐานนี้ อาจมีการทดลองงานและเปลี่ยนงานอยู่บ้าง แต่บางคนก็อาจจะไม่มีการทดลองงานหรือเปลี่ยนงาน สำหรับขั้นสร้างหลักฐานนี้ แบ่งเป็นระยะย่อย 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะทดลองปฏิบัติงาน อยู่ในช่วงอายุ 25-30 ปี ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลประกอบอาชีพที่ได้เลือกสรรแล้ว แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงงาน หากว่าบุคคลนั้นไม่พึงพอใจในงาน แต่หากงานนั้นไม่เหมาะสม ซึ่งก็อาจจะมีการเปลี่ยนงานอีกราวหนึ่งหรือสองครั้งจึงจะพบ

งานที่ยึดเป็นอาชีพถาวร แต่สำหรับบางคนอาจไม่มีระยะนี้ คือ เขาจะประกอบอาชีพที่ถาวรเลย ไม่มีการเปลี่ยนงาน

ระยะที่ 2 ระยะการสร้างความมั่นคงในอาชีพ อยู่ในช่วงอายุ 31-44 ปี ระยะนี้บุคคลจะเริ่มทำงานตามแผนอาชีพที่กระจ่างชัด เพื่อสร้างงานให้มีความมั่นคง และพัฒนางานให้ ก้าวหน้า

<u>ขั้นที่ 4</u> ขั้นการคงไว้ซึ่งความมั่นคงในอาชีพหรือขั้นของชีวิตที่มั่นคง อยู่ช่วงอายุ 45-46ปี เป็นขั้นที่บุคคลมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยจะดำเนินการประกอบอาชีพที่เลือกแล้วและสร้างความก้าวหน้า และความมั่นคงในการประกอบอาชีพนั้น

<u>ขั้นที่ 5</u> ขั้นความเสื่อมถอย เป็นขั้นที่บุคคลมีอายุ 65 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้บุคคลจะเริ่มลดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ เริ่มมีความเสื่อมถอยทั้งพลังปัญญา และพลังทางร่างกาย มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมของงาน และหยุดงานนั้นไปในที่สุดหรืออาจจะมีกิจกรรมอื่น หรืองานครึ่งเวลา หรืองานอดิเรก ทดแทนงานของอาชีพเดิม สำหรับขั้นความเสื่อมถอยนี้ จำแนกเป็นระยะย่อย ๆ 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะลดการทำงานลง อยู่ในช่วง 65-70 ปี เป็นช่วงที่บุคคลเริ่มลดประสิทธิภาพการทำงานในอาชีพของตน การทำงานของบุคคลในช่วงนี้จะช้าลง บางคนมีการเปลี่ยนหน้าที่การงาน ลักษณะงานหรืออาจจะทำงานเป็นบางเวลา

ระยะที่ 2 ระยะเลิกประกอบอาชีพโดยสิ้นเชิง คือ ตั้งแต่อายุ 71 ปีขึ้นไปเป็นช่วงของ การพักผ่อน หยุดประกอบอาชีพโดยสิ้นเชิง แต่บางคนอาจจะทำงานไปเรื่อย ๆ จนสิ้นอายุขัย

จากขั้นพัฒนาการทางอาชีพของทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าในช่วงอายุ 14-17 ปี เป็นช่วงที่เด็กมีการพิจารณาเลือกอาชีพ โดยเด็กพิจารณาเลือกอาชีพ มีการสำรวจตนเอง สำรวจอาชีพ ขณะอยู่ในโรงเรียน จากการเข้าร่วมกิจกรรมเริ่มแสวงหาประสบการณ์จากการทำงาน

การประยุกต์ทฤษฎีการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพและทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพโดยทั่วไปสามารถนำมาใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพได้สองประการ ประการแรกผู้ที่ทำการวิจัยใช้ทฤษฎีเป็นพื้นฐานในการตั้งสมมติฐานในการวิจัย ประการที่สองสาระของทฤษฎีได้ช่วยให้นักแนะแนวได้เข้าใจถึงพฤติกรรมการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคล ฮอพพอค (Hoppock, 1976) มีความเห็นว่า ทฤษฎีการเลือกอาชีพและทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพแต่ละทฤษฎี ไม่สามารถที่จะอธิบายพฤติกรรมการเลือกอาชีพหรือพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลได้ทุกคนเขาจึงได้นำเอาสาระสำคัญจากทฤษฎีต่าง ๆ มาผสมผสานกันแล้วได้ประมวลเป็นหลักการไว้ 10 ประการ เพื่อให้เหมาะสมที่นักแนะแนวจะสามารถนำไปประยุกต์ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นหลักการทั้ง 10 ประการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล แต่ละคนมีความต้องการหลายประการด้วยกัน เช่น ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ การพักผ่อนและที่พักอาศัย ความต้องการทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการการยอมรับและการยกย่องจากผู้อื่น ต้องการความมั่นคง ความปลอดภัยเป็นต้น ความต้องการของบุคคลไม่เหมือนกันจึงทำให้บุคคลเลือกอาชีพที่ต่างกัน ผู้ที่มีความต้องการที่จะติดต่อกับบุคคลอื่นก็จะเลือกอาชีพที่ต้องทำงานติดต่อกับบุคคล เช่น อาชีพครู อาชีพนักแนะแนว อาชีพนักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ส่วนผู้ที่มีความต้องการที่จะอยู่ตามลำพังก็จะเลือกอาชีพที่ต้องทำงานติดต่อกับผู้อื่นน้อย เช่น อาชีพวิศวกร เกษตรกร เป็นต้น

2. การที่บุคคลเลือกใดเป็นเพราะเขาเชื่อว่าอาชีพนั้นจะตอบสนองความต้องการของเขาได้มากที่สุด เช่น ผู้ที่มีความต้องการระดับสูงในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เขาก็จะแสวงหาอาชีพที่ได้รับรายได้ที่ดีอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

3. ความต้องการของบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทั้งนี้เพราะบุคคลเลือกอาชีพเพื่อแสวงหาสภาพแวดล้อมที่สามารถตอบสนองความต้องการของเขาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

4. พัฒนาการด้านอาชีพเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลเริ่มตระหนักว่าอาชีพนั้น ๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญแก่บุคคลเป็นอันมาก อาชีพเป็นแหล่งที่มาของปัจจัยในการดำเนินชีวิตและชื่อเสียงเกียรติยศ บุคคลจึงมีความสนใจที่จะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เริ่มกระบวนการพัฒนาเพื่อการเลือกและการประกอบอาชีพ

5. พัฒนาการด้านอาชีพและกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคลจะก้าวหน้า เมื่อบุคคลได้ตระหนักดีว่า อาชีพที่เขาคาดหวังไว้นั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ ความสามารถในการคาดหวังของบุคคลดังกล่าวขึ้นอยู่กับการรู้จักตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผล

6. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ตระหนักว่าเขาต้องการอะไรจากอาชีพ และเขามีคุณสมบัติอะไรที่เหมาะสมกับอาชีพนั้นบ้าง เช่น ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น

7. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ลักษณะของอาชีพ รายได้และความต้องการของบุคคลในแต่ละอาชีพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เพราะข้อมูลที่เกี่ยวกับอาชีพจะช่วยให้บุคคลได้ทราบว่าอาชีพนั้น ๆ ต้องการบุคคลที่มีบุคลิกภาพอย่างไร อาชีพนั้น ๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาอย่างไร

8. ความพึงพอใจในอาชีพขึ้นอยู่กับว่าอาชีพนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้มากน้อยเพียงใด ระดับความพึงพอใจในอาชีพเป็นอัตราส่วนระหว่างสิ่งที่เราได้รับจากอาชีพกับสิ่งที่เราต้องการจากอาชีพ เช่น นาย ก. มีความต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นาย ก.

จึงเลือกอาชีพนักธุรกิจ ซึ่งเขาคิดว่าจะมีรายได้ดีจากการประกอบอาชีพดังกล่าว นาย ก. จะมีความพึงพอใจต่ออาชีพนักธุรกิจเพียงใด จะขึ้นอยู่กับอัตราส่วนระหว่างจำนวนเงินรายได้ที่ นาย ก. ได้รับจริงจากการประกอบอาชีพของเขากับจำนวนเงินที่นาย ก. ต้องการจากการประกอบอาชีพ

9. ความพึงพอใจในการงานอย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่งานนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้ในปัจจุบัน หรือมีแนวโน้มที่จะสนองตอบความต้องการของบุคคลในอนาคต

10. การเลือกอาชีพของบุคคลย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เมื่อเขาเชื่อว่าอาชีพที่เปลี่ยนแปลงใหม่นั้นจะสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่าอาชีพเดิม

1.3 ความหมายของการเลือกอาชีพ วุฒิชัย จำนง (2533 : 3) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนในอันที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาสำหรับนำไปปฏิบัติได้จริง

บรอสส์ (อรุณศรี กุมุท. 2529 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Bross. 1953) ได้อธิบายเกี่ยวกับการตัดสินใจปัจจุบันพฤติกรรมการตัดสินใจได้ทวีความยุ่งยากมากขึ้น มิใช่แต่ว่าจะมีทางเลือก มากมายให้ต้องตัดสินใจเลือกเท่านั้น แต่ยังมีความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมที่ยึดถือด้วยบุคคลสามารถได้รับการช่วยเหลือ 2 ประการ คือ ประการแรก ในการตัดสินใจในเป้าหมายเฉพาะอย่างที่เรียกว่าผลที่ได้ (Outcome) และประการที่สอง ในการพิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทางและชั่งน้ำหนักทางเลือกเหล่านั้นในส่วนที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของเขาเอง เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้

ส่วนการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้น ไครัท์ (Crites. 1969 : 570-572) กล่าวว่าการที่บุคคลแสดงถึงความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลนั้นส่วน ซูเปอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ . 2529 : 90 ; อ้างอิงมาจาก Super. 1957) กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลขึ้นอยู่กับการที่อาชีพเขาเลือกนั้น ทำให้เขาสามารถแสดงบทบาทตามความต้องการของเขาได้ ทั้งในโลกส่วนตัวของบุคคลนั้นและในโลกของความเป็นจริง นอกจากนี้ ผกา บุญเรือง (2520 : 15) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจเลือกอาชีพว่า หมายถึงพฤติกรรมของความคิดในเรื่องเป้าหมายในด้านอาชีพ ความมุ่งหวังของผลที่จะได้ และความพึงพอใจสูงสุดในการเลือก

การตัดสินใจที่จะเลือกอาชีพนั้น นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2530 : 76) กล่าวว่า หมายความถึงการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของเขาเมื่อบุคคลสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เขาย่อมจะมีความสุขมากกว่าในการทำงานและโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพย่อมจะมีสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการที่จะช่วยให้บุคคลได้เกิดความเข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการในการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพหมายถึงกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยพิจารณาเลือกทางเลือกที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของเขา ส่วนการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นหมายถึง การที่บุคคลได้แสดงถึงความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ซึ่งตรงกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของเขา

1.4 ประเภทของการตัดสินใจและรูปแบบกลยุทธ์การตัดสินใจเลือกอาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 45) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์เป็นที่รู้เด่นชัด (Decisions with Certainty)

2. การตัดสินใจที่มีเสี่ยงที่พอคำนวณได้ (Decisions with Measured Risks) ผลลัพธ์ในกรณีนี้จะไม่แน่นอนเหมือนในข้อแรก แต่พอจะคาดคะเนได้โดยใช้หลักความน่าจะเป็นไปได้มาพิจารณาประกอบ

3. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์ไม่เป็นที่รู้ (Decisions with Uncertainty) ในทางเลือกแต่ละทางนั้นไม่สามารถคาดคะเนว่าผลลัพธ์ออกมาจะเป็นอย่างไร นอกจากนี้ วิธีตัดสินใจยังสามารถจัดออกเป็นกลยุทธ์ต่าง ๆ กันได้หลายรูปแบบ

ดิงค์เลจ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2528 : 45 ; อ้างอิงจาก Dinklage. 1977) ได้รวบรวมกลยุทธ์ต่าง ๆบุคคลใช้ในการตัดสินใจออกเป็น 8 กลยุทธ์ คือ

1.วางแผนอย่างรอบคอบ (Planful)

2.ยากเย็นแสนเข็ญ (Agonizing)

3.หุนหันพลันแล่น (Impulsive)

4.ใช้ความรู้สึกบอก (Intuitive)

5.ผลัดผ่อน (Delaying)

6.ตามดวง (Fantastic)

7.ตามเพื่อนเสียส่วนใหญ่ (Complaint)

8.ขาดพลังเพียงพอ (Paralytic)

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกประกอบอาชีพ

นันทิกา แย้มสรวล.(2529:14-15) ได้เขียนเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกอาชีพว่ามี 4 ประการดังนี้.-

1. การไม่มีข้อเลือกทางอาชีพ (No choice) บุคคลไม่สามารถกำหนดเลือกอาชีพได้แน่นอน พวกนี้มักพูดว่า ฉันไม่รู้ว่าฉันต้องการทำอะไร

2. การมีตัวเลือกทางอาชีพที่ไม่แน่นอน (Uncertain choice) บุคคลสามารถเลือกอาชีพได้ พูดเกี่ยวกับอาชีพนั้นได้ แต่ขาดความมั่นใจในการตัดสินใจ

3. การเลือกข้อเลือกทางอาชีพอย่างไม่ฉลาด (Unwise choice) บุคคลเลือกอาชีพไม่สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการของตลาดแรงงานอาชีพ

4. การขัดแย้งกันระหว่างความสนใจกับความถนัด เช่น มีความสนใจในอาชีพ แต่มีความถนัดด้านอาชีพนั้นน้อย มีความสนใจในอาชีพต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง มีความสนใจและความสามารถเท่ากัน แต่มีความถนัดต่างสาขาออกไป

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกอาชีพตามแนวของทฤษฎี Client-Centered ปัญหาเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. การรบกวนที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

2. การขาดข้อสนเทศเกี่ยวกับตนและงานอาชีพ องค์ประกอบทั้งสองอย่างทำให้เกิดปัญหาการเลือกอาชีพขึ้น แยกกล่าวเป็น 2 อย่างคือ ลักษณะของการขาดข้อสนเทศ และการปฏิเสธ โดยบิดเบือนข้อสนเทศที่เป็นระบบการณ์ของตน กู๊ดสไตน์ เป็นอีกท่านหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลือกอาชีพ ท่านมีความเห็นว่าการที่บุคคลไม่มั่นใจในการเลือกอาชีพหรือเลือกอาชีพไม่เป็นไปตามความเป็นจริง และเกิดปัญหาการเลือกอาชีพขึ้น เนื่องจากบุคคลเกิดความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือก (Indecision) และตัดสินใจเลือกไม่เด็ดขาด (Indecisivenees) เขียนแผนภูมิแสดงการเกิดปัญหาการเลือกอาชีพ ตามแนวความคิดของ กู๊ดสไตน์ ดังนี้.

แผนภูมิ 2 แสดงการเกิดปัญหาการเลือกอาชีพตามแนวความคิดของกู๊ดสไตน์

บุคคลไม่แน่ใจในการตัดสินเลือกอาชีพ เนื่องจาก 1.มีประสบการณ์จำกัด 2.ขาดโอกาสที่จะเข้าสู่อาชีพ 3.ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้ากับอาชีพ 4.มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพไม่เพียงพอ	ทำให้บุคคลมีลักษณะ 1.ขาดความสามารถที่จะประกอบอาชีพ 2.มีพฤติกรรมที่ปรับให้เข้ากับอาชีพไม่ได้ ผลที่เกิดขึ้นคือ ไม่สามารถเลือกอาชีพหรือเลือกอาชีพไม่เป็นไปตามความเป็นจริง	บุคคลประสบความล้มเหลวไม่สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อเลือกในอาชีพ	บุคคลเกิดความกังวลใจผลคือ เกิดการขัดแย้งระหว่างการใช้ความสามารถที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อเลือกในอาชีพและสิ่งที่สังคมต้องการทำต่อไป
บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพไม่เด็ดขาด เนื่องจาก 1.มีประสบการณ์หลายด้านที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ 2.มีโอกาสเพียงพอที่จะเข้างานได้	บุคคลเกิดความวิตกกังวลใจขึ้นก่อนที่จะตัดสินใจ เลือกอาชีพและเกิดความขัดแย้งระหว่างการขาดความสามารถที่จะแก้ปัญหา	บุคคลไม่ใช้โอกาสอันดีที่ได้เรียนรู้ไว้ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับข้อสนเทศเกี่ยวกับอาชีพได้เพียงพอแต่ความกังวลใจที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้	ทำให้บุคคลมีลักษณะดังนี้ 1.ขาดความสามารถที่จะประกอบอาชีพ 2.มีพฤติกรรมที่ปรับให้เข้ากับอาชีพไม่ได้

นอกจากนี้ ไบรน์ (Byrne อ้างอิงจาก Herr and Cramer.1972:37)ก็ได้กล่าวถึงปัญหาในการเลือกอาชีพว่าควรเป็นดังนี้.

1. การไม่บรรลุวุฒิภาวะในสถานการณ์ ไม่พร้อมที่จะเข้าสู่อาชีพ
2. การขาดการหยั่งรู้เกี่ยวกับอาชีพ
3. การขาดทักษะในการแก้ปัญหา
4. การขาดข้อสนเทศทางอาชีพ
5. การขาดความมั่นใจ
6. การบีบบังคับจากผู้ที่มีอำนาจ

ครัมโบลตซ์ กับทรอเซน (Krumboltz and Thoresen.1976:41) เขียนเกี่ยวกับปัญหาที่พบในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพว่าเกิดจาก

1. การไม่แน่ใจในการตัดสินใจ เนื่องจากไม่มีเป้าหมาย

2. การเลือกที่ไม่เป็นไปตามความเป็นจริง มักแสดงออกมาโดยการบรรยายเกี่ยวกับความรู้สึกทะเยอทะยานที่สูงส่ง

3. การมีศักยภาพหลายด้าน ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างข้อเลือก (อาชีพ) ที่ปรารถนาเท่าๆ กัน

นันทิกา แย้มสรวล.(2529:13-14) ได้แบ่งปัญหาในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพไว้ 5 อย่าง คือ

1.การพึ่งพิงผู้อื่นบุคคลบางคนมีประสบการณ์ที่ขาดความรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาของตัวเอง และการพัฒนาชีวิตของตนบุคคลเหล่านี้ จะพึ่งพิงผู้อื่นอย่างมากเมื่อได้รับผิดชอบต่อชีวิตของเขา กลายเป็นคนที่พึ่งผู้อื่นเพื่อบรรลุความต้องการของตน

2.การขาดข้อสนเทศ บุคคลพึ่งพิงผู้อื่นจะทำให้เขากลายเป็นผู้ที่ถูกสร้างให้เป็นคนที่มีรูปแบบไม่เหมาะสม เช่น บกพร่องด้านการศึกษาและด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น.

3.ความขัดแย้งในตนเอง เกิดการขัดแย้งระหว่างการตอบสนองต่อมโนภาพแห่งตนหลายๆ อย่าง หรือระหว่างมโนภาพแห่งตนกับองค์ประกอบที่เป็นสิ่งเร้า

4.ความกังวลใจเกี่ยวกับข้อเลือกทางอาชีพสภาพความกังวลใจเกิดจากการที่บุคคลต้องการทำสิ่งหนึ่ง แต่บุคคลที่มีความสำคัญสำหรับเขาให้ทำอีกสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลเคยมีประสบ-การณ์ที่ขัดแย้งภายในที่ดีและไม่ดีในอาชีพนั้น

5.การไม่มีปัญหา (No problem) บุคคลพวกนี้ขาดความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพจึงมาพบผู้ให้คำปรึกษาเพื่อตรวจสอบการตัดสินใจเลือกอาชีพของตนว่าเหมาะสมหรือไม่

นักแนะแนวอีกท่านหนึ่งที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกอาชีพอย่างละเอียดคือจอห์นโอ ไครตัส (John O.Crites.1981:32) ได้อธิบายถึงปัญหาข้อเลือกทางอาชีพไว้ดังนี้.

1. ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว (Problem of adjustment) เกิดขึ้นเนื่องจาก

ก. ข้อเลือกทางอาชีพที่บุคคลเลือกอยู่ในสาขาที่เขาสนใจและมีความถนัดมากพอแต่บุคคลมาพบผู้ให้คำปรึกษาเนื่องจากขาดความมั่นใจในการตัดสินใจ เพราะมีข้อเลือกทางอาชีพหลายทาง

ข. ข้อเลือกทางอาชีพที่บุคคลไม่พิจารณาเลือกทั้งที่เป็นอาชีพที่ตรงกับความสนใจและเหมาะสมกับความถนัดของตน

2. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่ใจในการตัดสินใจ (Problems of indecision) เกิดขึ้นเนื่องจาก

ก. บุคคลมีความสามารถหลายด้าน มีข้อเลือกทางอาชีพ 2-3 อย่างในเวลาเดียวกัน และอาชีพที่พิจารณาเลือกต่างอยู่ในสาขาที่บุคคลสนใจและมีความถนัดจึงทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

ข. บุคคลที่ขาดความสามารถในการตัดสินใจ คือ ไม่มีข้อเลือกทางอาชีพของตนเอง ไม่มีรูปแบบการสนใจในอาชีพใดหรือมีความสนใจหลายรูปแบบ แต่บุคคลนั้นขาดการเอาใจใส่ต่อตัวเองเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ จึงไม่สามารถเลือกอาชีพได้ และบุคคลเหล่านี้มักไม่รู้ว่าเกิดปัญหาขึ้นกับตนเองแล้ว

4.ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกที่ไม่เป็นจริง (Problems of Unrealism) เกิดขึ้นเนื่องจาก

ก. ข้อเลือกทางอาชีพของบุคคลตรงตามความสนใจของเขา หรือ อาชีพนั้นไม่กำหนดรูปแบบความสนใจที่แน่นอน แต่ต้องการผู้ที่มีความถนัดทางอาชีพในระดับที่สูงกว่าผลการทดสอบความถนัดของบุคคลนั้น

ข. ข้อเลือกทางอาชีพของบุคคลไม่สมจริง บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพตรงกับความสนใจ แต่ผลการทดสอบความถนัดต่ำกว่าความสามารถ

ค. ข้อเลือกทางอาชีพที่บุคคลถูกบังคับให้เลือกนั้น เหมาะสมกับระดับความถนัดของตน แต่ไม่สอดคล้องกับสาขาอาชีพที่บุคคลสนใจ

และ ไครตัส (Crites) ได้เสนอแนะวิธีแก้ไขปัญหาว่าควรช่วยเหลือด้วยการวินิจฉัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นันทิกา แย้มสรวล.(2529:25-32 อ้างอิงจาก Hoppock .1967) ก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของผู้ที่มาขอรับคำปรึกษาทางอาชีพเช่นเดียวกัน และเชื่อว่าปัญหาสามารถแก้ไขได้และควรยอมรับธรรมชาติของปัญหาเหล่านั้นด้วย ท่านได้กำหนดปัญหาที่พบในการให้คำปรึกษาทางไว้ 7 อย่าง คือ

1. ผู้มาขอรับคำปรึกษาที่ไม่ชอบอาชีพใด เป็นปัญหาที่ยากที่สุด สำหรับผู้ให้คำปรึกษา เพราะบุคคลไม่มีข้อเลือกทางอาชีพเลย ต้องการให้ผู้ให้คำปรึกษาบอกให้เขาเลือกอาชีพอะไร หรือทำอะไร พวกนี้คาดหวังว่า ผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วยเหลือเขาได้ และท่านได้เสนอแนะวิธีแก้ไขไว้ด้วยว่าเริ่มด้วยการรื้อฟื้นประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับความต้องการ ค่านิยม ความทะเยอทะยานและความกังวลใจต่างๆ หลังจากนั้นจึงใช้เครื่องมือทดสอบช่วยศึกษาเกี่ยวกับความสามารถขีดจำกัด ความชอบและไม่ชอบในอาชีพต่างๆ

2. ข้อเลือกทางอาชีพที่ทดลองปฏิบัติ คือ อยู่ในระหว่างการพิจารณา บุคคลมีข้อเลือกทางอาชีพหลายทาง จึงตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้ ฮ๊อพพ๊อด เสนอว่า บุคคลเหล่านี้ต้องการผู้เชี่ยวชาญช่วยเปรียบเทียบและให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับอาชีพและให้สำรวจตลาดแรงงาน

3. ข้อเลือกทางอาชีพที่เป็นไปไม่ได้ บุคคลมาพบเพื่อถามว่า ทำอย่างไรจึงจะได้ประกอบอาชีพที่เขาตั้งเป้าหมายไว้ และอาชีพที่เขาเลือกเป็นการตัดสินใจที่ไม่สามารถเป็นตาม

ที่ต้องการได้ บุคคลเหล่านี้มีแต่ความพึงพอใจในอาชีพและรู้สึกว่าต้องเป็น ฮ๊อพพ๊อด เสนอแนะว่าถ้าปล่อยให้เขาทดลอง เขาก็จะล้มเหลว ผู้ให้คำปรึกษาต้องช่วยด้วยการตั้งต้นให้ใหม่

4. การเปลี่ยนแปลงงานอาชีพ บุคคลพวกนี้มีงานอาชีพให้เลือก 2 อาชีพ ต้องพิจารณาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่องาน เงินเดือนและโอกาสที่จะก้าวหน้ากว่าเดิม

5. การรับสมัครคนงานใหม่ในสาขาที่ขาดแคลน บุคคลคนมักไม่ทราบรายละเอียด และโอกาสที่จะเข้าประกอบอาชีพ

6. บุคคลขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพ ทหาร ตำรวจ เนื่องจากมีข้อแตกต่างไปจากงานด้านพลเรือน

7. ข้อสนเทศทางอาชีพที่ใช้ในการให้คำปรึกษาทำให้เกิดความผิดหวัง และ เกิดความคับข้องใจขึ้น

สรุปเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกอาชีพตามแนวความคิดของนักจิตวิทยา และ นักแนะแนวอาชีพ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ปัญหาส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะบุคคลไม่แน่ใจ ในการตัดสินใจของตนเนื่องมาจากมีข้อเลือกทางอาชีพหลายทาง มีความสนใจขัดแย้งกับความถนัด มีความสามารถหลายด้าน หรือ มีความทะเยอทะยานเกินความสามารถของตน เป็นเหตุให้บุคคลเกิดความลังเลไม่กล้าตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่เหมาะสมกับตนได้ หรือ ถ้าพิจารณาเลือกอาชีพก็มักเป็นข้อเลือกที่ไม่สมจริง ไม่สามารถเข้าประกอบอาชีพได้ และเนื่องมาจากบุคคลขาดข้อสนเทศเกี่ยวกับอาชีพที่เป็นข้อเลือกทางอาชีพของเขา ปัญหาในการเลือกอาชีพที่เกิดขึ้นนี้ ฮ๊อพพ๊อดเชื่อว่าสามารถช่วยเหลือและแก้ไขได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนประกอบอาชีพ

3.1 ความหมายของการวางแผน

ได้มีผู้สรุปความหมายของการวางแผนไว้เป็นจำนวนมาก ดังเช่น เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni. 1987:122)ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนคือ ความพยายามอย่างตั้งใจและสมเหตุผลที่จะกำหนดอนาคตออกมาอย่างระมัดระวัง เคนส์และคนอื่นๆ (Koontz and Others. 1968:73-74) กล่าวว่า การวางแผนคือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อไร และใครเป็นผู้ทำ เป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ต้องการและทำให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นตามต้องการ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดหมายแต่ก็ดีกว่าที่จะปล่อยให้เกิดขึ้นตามยถากรรม

วอล์ทแมน (Waltman. 1981:271-288) ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนคือ ความพยายามขององค์การในการกำหนด และจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย การคาดคะเนถึงเงื่อนไขและทรัพยากรต่างๆ การพิจารณาทางเลือกเพื่อใช้ทรัพยากร และการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

เอทชิสันและฮิลล์ (Atchison and Hill. 1978:486) ก็ได้ให้ความหมายไว้ว่าในทำนองเดียวกันว่า การวางแผนคือ การตัดสินใจล่วงหน้าถึงแผนงานและการกระทำที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การภายใต้โอกาส และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อม

สำหรับคเนเซวิช (Knezevich. 1984:28-29) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่าเป็นการเตรียมการอย่างมีจุดมุ่งหมายในการไปสู่จุดหมายปลายทางของการตัดสินใจที่จะเป็นพื้นฐานของการดำเนินงานต่อไป เป็นการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติแผนคือ ผลที่ได้รับจากการวางแผน ซึ่งเป็นข้อที่ได้มาจากการเตรียมการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นคเนเซวิช (1984:86-87) ยังได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญๆ ของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นการกำหนดอนาคต หรือการลดการไม่แน่นอน การเตรียมเพื่ออนาคตหรือการส่งเสริมให้เกิดความพร้อม การกำหนดทิศทาง เป็นสิ่งที่แสดงถึงการตัดสินใจ การเตรียมการด้านนวัตกรรม (Innovation preparation) การคาดการณ์หรือการป้องกันปัญหา เป็นกลไกรูปแบบหรือเครื่องมือที่ใช้ในการประสานงานและการควบคุม และได้กล่าวสรุปไว้ว่า การวางแผนเป็นชุดของกิจกรรมที่สมเหตุสมผล และเป็นรูปแบบที่นำไปสู่การมีส่วนร่วม การกำหนดทิศทางและจุดหมายบางประการภายในระยะเวลาที่กำหนด เป็นการส่งเสริมให้บุคคลและหน่วยงานมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และบรรลุวัตถุประสงค์โดยวิธีการที่ดีที่สุด

ส่วน คอฟแมน (Kaufman. 1972:6)ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า เป็นการตกลงใจว่าอะไรที่ต้องทำ กำหนดว่าจะไปทางไหนซึ่งต้องระบุสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจากการกระทำและต้องมาก่อนการนำไปปฏิบัติ เป็นการคาดหมายถึงผลสำเร็จที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณค่าและมีความเที่ยงตรง ประกอบไปด้วยการระบุถึงความต้องการ การจัด

ลำดับของความต้องการ การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ การระบุทางเลือก การกำหนดยุทธศาสตร์และเครื่องมือ ตลอดจนวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติ

ลามาร์และคนอื่น ๆ (Lamar and others. 1978:21) ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นตัวแทนของพฤติกรรมมนุษย์ที่ใช้เหตุผล การใช้เหตุผลดังกล่าวนั้น เป็นการพยายามที่จะระบุความต้องการ โดยการควบคุมและการกระทำต่อสิ่งแวดล้อม

อุทัย บุญประเสริฐ (2532:19) ได้สรุปความหมายของการวางแผนไว้ว่า เป็นความพยายามขององค์การและหน่วยงานในการกำหนดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติจัดทำเพื่อให้ตอบสนองต่อภารกิจ ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการให้ได้ผลดีที่สุด ด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สุด มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ความจำกัดของทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยมุ่งความสำเร็จและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญ

สรุป จากความหมายของการวางแผนที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้าอย่างมีระบบ เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนที่ดีจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันต่อเหตุการณ์และเพียงพอที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจนอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงบริบท และข้อจำกัดต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่จะมีในอนาคต

3.2 ความสำคัญของการวางแผน

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่า การบริหารหรือการจัดการเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ดังจะเห็นได้จากความหมายของการบริหารซึ่งวิเลียม เอช. นิวแมน (William H.Newman.1963:1) ได้อธิบายไว้ว่า หมายถึงการแนะแนว การนำ และการควบคุมกลุ่มคนให้พยายามทำงานให้สำเร็จตามจุดประสงค์ และแดเนียล เอ.วเรน (Danial A.Wren.1984:1)และ แดน วอช (Dan Voich.1963:1) ได้อธิบายว่า หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่บางอย่างเพื่อให้มีการจัดหามา การจัดสรร และการใช้ประโยชน์อย่างได้ผลซึ่งความพยายามของมนุษย์ และทรัพยากรทางกายภาพ (physical resources) ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งประสงค์ ดังนั้น การที่จะทำงานให้ได้ผลสูงสุดตามวัตถุประสงค์ได้จำจะต้องมีการบริหาร หรือการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการที่จะทำเช่นนั้นได้ผู้บริหารต้องทำหน้าที่สำคัญ ๆ ตามที่กล่าวกันไว้คือหน้าที่ในการวางแผน (planning) การจัดองค์การ (organizing)การบริหารงานบุคคล (staffing) การอำนวยการ(directing) การประสานงาน (co-ordingting) การรายงาน (reporting) และการงบประมาณ (budgeting) ตามที่กล่าวมาจะเห็นว่าการวางแผนเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของผู้บริหาร หน้าที่นี้จะสำคัญหรือไม่สามารถพิจารณาได้จากเหตุผลต่อไปนี้

1. การวางแผนเป็นหน้าที่อันดับแรกของผู้บริหารซึ่งการบริหารจะประกอบด้วยสิ่งที่สำคัญคือการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงานและการควบคุมเป็นที่ยอมรับกันว่า การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก

2. การวางแผนและแผนเป็นแนวทางที่ปฏิบัติที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษาเรียนรู้วิธีการขั้นตอน และกระบวนการทำงานได้จากแผนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ดังนั้นจึงช่วยให้การทำงานของเขามีความเป็นไปได้มาก ทั้งเป็นที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานด้วย แผนจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานและองค์การ

3. แผนและการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทาง และความรู้สึกในเรื่องของความมุ่งหมายสำหรับองค์การให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้รู้ นอกจากนี้แผนยังเป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างดี จึงสามารถป้องกันมิให้มีการตัดสินใจแบบเพื่อแก้ปัญหาแต่ละครั้งไปเท่านั้นด้วย

4. แผนและการวางแผนจะช่วยให้ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมองไปในอนาคต และเห็นโอกาสที่จะแสวงประโยชน์หรือกระทำการต่างๆ ให้สำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งยังทำให้มองเห็นปัญหา อุปสรรค และภัยคุกคามต่างๆ เพื่อจะได้หาทางป้องกัน ตลอดจนการลดภาวะความเสี่ยงต่างๆ ได้ด้วย

5. การตัดสินใจที่มีเหตุผล ในการวางแผนนั้นจะมีการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ไว้ล่วงหน้าซึ่งจะมีเวลาพอที่จะใช้ทั้งหลักทฤษฎี แนวความคิด และหลักการประกอบกับตัวเลข สถิติและข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาตัดสินใจ จึงทำให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีเหตุมีผล และเป็นประโยชน์ตามต้องการ หรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น คูนต์และโอดอนเนลล์เคยกล่าวว่า " ถ้าปราศจากการวางแผนแล้ว การตัดสินใจและการกระทำมักจะเป็นไปตามยถากรรม" จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนมีความสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารทำงานอย่างรัดกุมในอนาคต และเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในระยะยาวข้างหน้าทั้งยังช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างถูกต้องด้วย

6. การวางแผนเป็นเรื่องการเตรียมการไว้ก่อนล่วงหน้า เมื่อมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามความต้องการแล้ว กิจกรรมต่างๆ ที่จะต้องกระทำเป็นไปตามวัตถุประสงค์และบังเกิดผลตามเป้าหมายนั้นๆ จะต้องได้รับการพิจารณาและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการกระทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนของการกระทำ ทรัพยากรที่ต้องใช้ เวลา สถานที่ และการควบคุมดูแลการทำงานต่างๆ ทั้งหมดจะต้องมีการพิจารณาทดลองและทดสอบอย่างละเอียด ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนั้น เพื่อให้แผนมีความสมบูรณ์ ถูกต้องแล้วจึงนำไปปฏิบัติดังนั้นสาระสำคัญดังกล่าวเกี่ยวกับการวางแผนจึงเป็นเครื่องประกันความเป็นไปได้ของการทำงาน ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป็นอย่างดี

7. การวางแผนมีส่วนช่วยให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้มาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอตามธรรมชาติ เมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมากขึ้น มนุษย์มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการมากขึ้น การวางแผนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์อาศัย เพื่อใช้ในการเตรียมการในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ในอนาคต และทำให้การเปลี่ยนแปลงมีความเป็นไปได้มากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า "การวางแผนเปรียบเสมือนยานพาหนะที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ" นอกจาก

การวางแผนจะมีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วยังมีบทบาท ช่วยให้การกระทำต่างๆ เป็นไปอย่างสอดคล้องประสานและสัมพันธ์กันเป็นระบบอีกด้วย

8. การวางแผนเป็นตัวนำในการพัฒนา ตามหลักการวางแผน ขั้นแรกจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์จะเป็นหลักของการตัดสินใจ ในทุกเรื่องที่จะกระทำต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวข้องก็เพื่อที่จะทำให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ทั้งนี้เพราะการกำหนดวัตถุประสงค์แล้ว จะต้องมีการกระทำเพื่อให้เกิดผลดังนั้นมีการวางแผนย่อมหมายถึงการมีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย มีการตัดสินใจที่มีเหตุมีผล มีการกระทำตามแผน และให้บังเกิดผลตามต้องการได้

กล่าวโดยสรุป แผนและการวางแผนมีบทบาทสำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงตามต้องการ และเป็นระบบ เช่น ถ้าต้องการจะทำอะไร ก็ควรจะรู้ได้ว่าผลที่ต้องการจะได้รับคืออะไร แล้วจึงกระทำให้เกิดสิ่งนั้น ผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติตามจะต้องมองเห็นภาพทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการหรือผลที่คาดว่าจะได้รับทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และแน่นอนที่สุดผลผลิตนี้จะต้องเป็นประโยชน์ที่ตอบสนองและสอดคล้องกับส่วนอื่นๆ อย่างเป็นระบบด้วย และจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้นถ้าเป็นระบบอย่างครบวงจร เช่น สถาบันการศึกษาควรผลิตคนตามที่ต้องการ สังคมไทยต้องการแพทย์และพยาบาลมาก สถาบันการศึกษาก็ควรผลิตให้มากและควรลดการผลิตด้านอื่น ที่ตลาดไม่ต้องการ เช่น รัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ เป็นต้น

3.3 ประโยชน์ของการวางแผน

สมชัย ศรีสุริยากร(2529:23)ได้กล่าวถึงการพิจารณาถึงประโยชน์ของสิ่งใดก็ตาม ส่วนมากแล้วจะเน้นถึงการใช้สิ่งนั้นทำอะไรได้บ้างและทำให้กับใครมากน้อยเพียงใด เมื่อกล่าวถึงการวางแผนและแผน จึงพอจะระบุได้ว่ามีประโยชน์สำคัญหลายประการทั้งต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต ประโยชน์สำคัญยิ่งของแผนและการวางแผนได้แก่ การป้องกันมิให้ปัญหาสำคัญ ๆ เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ การจะใช้ประโยชน์ด้านนี้ของแผนได้มากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการพิจารณาถึงสภาพหรือสภาวะของเหตุการณ์ในอนาคต และอาจต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคตด้วย ฉะนั้นถ้าคาดคิดว่าเหตุการณ์ใดที่ไม่พึงประสงค์หรือจะเป็นปัญหา การวางแผนป้องกันไว้ก่อนอาจช่วยได้ทั้งหมด หรืออาจลดความรุนแรงของปัญหาลงได้บ้าง

2. การทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ การวางแผนและแผนจะเป็นหลักหรือแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการตัดสินใจ และการปฏิบัติรวมทั้งผลงานที่จะเกิดขึ้น ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษาหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้จากแผนล่วงหน้าก่อน

การกระทำจะเกิดขึ้นว่าจะต้องทำอะไรบ้างทำอย่างไร ทำที่ไหน ทำเมื่อใด และใครบ้างจะเป็นผู้ร่วมทำงาน ตลอดจนจะใช้เครื่องมือขนาดไหน ประเภทใด เป็นต้น จึงทำให้ผู้ทำงานเกิดความมั่นใจและแน่ใจว่าสิ่งที่เขาจะทำนั้นจะต้องสำเร็จ และเขาจะต้องทำได้

3. การทำให้งานมีความเป็นไปได้ การทำงานให้สำเร็จเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติทั้งหลายตระหนักและหวาดกลัว ทั้งนี้เพราะการคิดกับการกระทำนั้นมีความยากง่ายแตกต่างกันมาก โดยทั่วไปแล้วการกระทำจะยากกว่าการคิด หรือกล่าวแบบผู้บริหารก็คือการปฏิบัติตามแผนนั้นมีความยากลำบากกว่าการวางแผนมากมายหลายเท่าดังที่มีคำพังเพยฝรั่งกล่าวไว้ว่า "Between doing and saying,there is a long road." เป็นคำกล่าวที่ชี้เป็นแนวเดียวกันได้ ดังนั้นการวางแผนเท่านั้นที่จะช่วยให้การกระทำมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น และจะต้องเป็นไปอย่างมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นระบบทุกส่วนทุกด้านโดยอาศัยการประสานร่วมมือกัน ซึ่งสามารถรู้ได้ล่วงหน้าจากแผน

4. การวางแผนก่อให้เกิดการประหยัด การวางแผนมีส่วนทำให้มีการเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดก่อนจะนำไปใช้ อาจมีการทดลอง ประเมินผล และทดสอบผลดีผลเสียแล้ว รวมทั้งวิธีการและ ขั้นตอนอื่น ๆ ของการวางแผน พอจะกล่าวได้ว่าทำให้เกิดการประหยัดทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางบุคคล เงิน วัตถุ และเวลา ซึ่งจะมีการใช้อย่างเหมาะสมพอดี หรือได้สัดส่วนกับผลงานที่กำหนดไว้

5. ก่อให้เกิดความสะดวกและง่าย ในการบริหาร เนื่องจากการวางแผนมีส่วนทำให้การทำงานเป็นระบบ จึงก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายในการควบคุมการทำงาน มีความร่วมมือกัน มีการประสานงานกัน และมีการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทุกส่วนทุกด้าน

6. ป้องกันปัญหาทางด้านโครงสร้างและบริหาร เมื่อมีการวางแผนย่อมบอกได้ว่าเป็นการเริ่มต้นงานได้ดี การปฏิบัติงานจะเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดองค์การ การแบ่งงานกันทำตามความรู้เฉพาะด้านและตามความสามารถของแต่ละบุคคล จึงเป็นการป้องกันปัญหาทางด้านบริหารบางประการ กล่าวคือ การทำงานซ้ำซ้อนกันโดยไม่จำเป็น การแย่งงานกันทำระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

7. กำลังขวัญและความรับผิดชอบสูง การมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน การแบ่งงานอย่างถูกต้อง การประสานงานกันในระดับการวางแผนมีส่วนทำให้ผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามแผนมีความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งงานที่จะต้องทำ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ทำงานมีขวัญและกำลังใจตลอดจนความมั่นใจทำงานให้สำเร็จได้ดีขึ้น

นอกจากนี้การวางแผนและแผนยังมีประโยชน์อีกหลายประการที่ทำให้ผู้บริหารทำงานได้บรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดี และยังสามารถช่วยให้ผู้บริหารปัดเป่าปัญหาทั้งหลายทั้งปวงได้ ยิ่งไปกว่านั้นผู้เขียนยังเชื่อว่าการวางแผนยังสามารถใช้ได้ในระดับชาติและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะผู้นำระดับสูง ทั้งนี้เพราะในตัวของการวางแผนนั้นมีวิธีการและขั้นตอนหลาย ๆ อย่างที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น การประสานแผน อันเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการประสานงาน

ซึ่งจะต้องประสานร่วมมือกันระหว่างบุคคล หน่วยงาน องค์การ หรือแม้กระทั่งรัฐบาลของประเทศ เพื่อทำงานร่วมกันและให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

3.4. ข้อจำกัดของการวางแผน

สมชัย ศรีสุริยากร(2529:11-13)ตามที่ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำนายอนาคต ดังได้กล่าวมาในเรื่องของความหมายของการวางแผนแล้วว่า การวางแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนาคต มีการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ล่วงหน้า และในการ ตัดสินใจแต่ละเรื่องแต่ละครั้งจะต้องอาศัยตัวเลขข้อมูลมาประกอบการพิจารณา และบางครั้งหรือบ่อยครั้งที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการพยากรณ์หรือทำนายตามหลักการซึ่งจะได้กล่าวต่อไป การทำนายนี้ย่อมมีโอกาสผิดพลาดได้ด้วยเหตุผลหลายประการ และยิ่งทำนายอนาคตระยะยาวมากเท่าใดแนวโน้มจะผิดพลาดก็มักจะมีมากตามไปด้วย ดังนั้นถ้าการวางแผนเรื่องใดที่จะต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการพยากรณ์มากเท่าใดโอกาสผิดพลาดก็ย่อมมีมากด้วย และวิ่งทำนายได้ไม่ค่อยถูกต้องความบกพร่องของการตัดสินใจก็จะมีมากขึ้นไปอีก จึงถือว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการวางแผน

2. ข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวเลขและข้อมูล การตัดสินใจในการวางแผนส่วนใหญ่ต้องอาศัยตัวเลข สถิติ ข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าผู้ตัดสินใจไม่มีข้อมูล หรือมีข้อมูลที่ผิดพลาดบกพร่องหรือไม่ถูกต้องและล้าสมัย ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามย่อมทำให้การตัดสินใจและการวางแผนในเรื่องนั้นผิดพลาด บกพร่องตามไปด้วย และจะต้องกระทบถึงแผนใหญ่ทั้งหมดด้วยไม่มากก็น้อย ดังนั้นการตัดสินใจที่ต้องใช้ข้อมูลจึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังและตรวจสอบให้ดีเสียก่อน

3. แนวปฏิบัติของแผนปิดกั้นการใช้ดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติ ในแต่ละแผนและโครงการจะมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ แนวทางหรือหลักปฏิบัติ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานไว้ ส่วนแผนหรือโครงการใดจะกำหนดไว้อย่างละเอียดมากน้อยกว่ากันเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้วางแผน ทั้งนี้เพราะการกำหนดไว้ละเอียดหรือไม่ละเอียดนั้นมีผลดีผลเสียเหมือน ๆ กัน การมีสิ่งเหล่านี้ นักวิชาการและนักปฏิบัติจำนวนไม่น้อยมองว่าเป็นเครื่องปิดกั้น หรือปิดโอกาสของผู้ปฏิบัติตามแผนในการใช้ดุลยพินิจที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่เขาเห็นว่ามีความถูกต้องเหมาะสมมากกว่า ทั้งนี้เพราะเหตุผลสำคัญคือ ผู้ปฏิบัติน่าจะเป็นผู้เลือกแนวทางและวิธีการปฏิบัติได้ดีกว่าและเหมาะสมกว่า เพราะเขาเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่ทำนั้นอย่างดี และยังอยู่ใกล้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด จึงน่าจะเป็นผู้เลือกใช้วิธีการหรือแนวทางการทำงานได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและลักษณะงานมากที่สุด การพิจารณาในแง่มุมดังกล่าวด้านเดียวก็อาจเป็นไปได้ตามเหตุผลที่อ้างถึง

4. ข้อจำกัดเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริหาร ผู้บริหารจำนวนหนึ่งไม่สนใจกับเหตุการณ์ในอนาคต ไม่พยายามมองไปข้างหน้าและไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง จึงไม่นิยมคิดวางแผนและ

กระทำการใด ๆ ที่จะเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคตและไม่คิดที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แต่มักจะทำงานและให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบันหรือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า บางครั้งอาจไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง หรือหากจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็มักจะปัดให้เป็นหน้าที่ของผู้อื่น เป็นต้น

5. ข้อจำกัดในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมแผนระยะยาวที่มีเวลาดำเนินการมากกว่าสองปีขึ้นไป หรือ แผนระยะใดก็ตาม หากจะต้องนำไปปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจะเป็นไปโดยทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตามอาจกระทบถึงแผนได้ และทำให้แผนนั้นใช้ไม่ได้ จะเป็นทั้งหมดหรือบางส่วนของแผนแล้วแต่กรณี ปัญหาก็คือไม่อาจปฏิบัติตามแผนได้ การปรับปรุงแก้ไขแผนทั้งหมดหรือ ส่วนหนึ่งส่วนใดของแผนจะต้องมีขึ้น แต่ถ้าปัญหาดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการปรับปรุงแผนจะทำให้การปฏิบัติตามแผนหยุดชะงักได้ การแก้ปัญหาหรือการแก้ไขแผนอาจต้องใช้เวลา ดังนั้นจึงอาจถือได้ว่าประเด็นดังกล่าวนี้เป็นปัญหาอย่างหนึ่งของแผนทางแก้ปัญหาเรื่องนี้อาจทำได้วิธีหนึ่งก็คือ ผู้ร่างแผนเปิดแนวทางไว้โดยไม่ระบุเงื่อนไขลงไปให้ชัดเจนหรือละเอียดมากนัก โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติตามแผนใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเลือกแนวทางหรือวิธีการที่เขาเห็นว่าเหมาะสมในสถานการณ์ขณะนั้น แต่ก็เป็นทางแก้ไขที่ใช้ได้บางส่วนและบางกรณีเท่านั้น โดยทั่วไปแล้วหากมีปัญหาดังกล่าวนี้เกิดขึ้น มักจะมีการปรับแผนใหม่ทั้งหมดเพื่อให้เหมาะสมและใช้ได้กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

6. ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา การวางแผนเป็นงานที่ต้องใช้ทรัพยากรทั้งคน เงิน วัตถุและการจัดการที่จำเป็นอีกอย่างก็คือต้องใช้เวลา อาจใช้เวลาเป็นชั่วโมง วัน เดือน และเป็นปีอันขึ้นอยู่กับลักษณะ เนื้อหา ขอบข่ายและขอบเขตของงานแต่ละอย่าง ปัญหาที่พบเห็นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการมีเวลาน้อยไม่พอเพียงที่จะใช้ในการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบ จะด้วยเหตุผลใดก็ตามทำให้การวางแผนต้องรีบเร่ง และได้แผนที่ไม่สู้จะสมบูรณ์ถูกต้อง ปัญหาต่าง ๆ จะตามมาในขั้นของการปฏิบัติตามแผน

7.ข้อจำกัดในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้วางแผน ปัญหานี้ค่อนข้างจะกว้างและมีลักษณะทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้เพราะการวางแผนก็เช่นเดียวกับงานด้านอื่นที่ต้องอาศัยผู้มีความรู้และประสบการณ์ในแต่ละด้านมามีส่วนร่วมในการวางแผนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานที่ต้องกำหนดว่าจะทำอย่างไร (how) ส่วนงานด้านอื่น เช่น จะทำอะไร ทำไมจึงต้องทำ ทำเมื่อใด ทำที่ไหน และใครจะเป็นผู้ทำ รวมทั้งการควบคุมทั้งสองประเภทจะต้องมีความรู้ทางด้านวางแผนและการบริหารทั่ว ๆ ไป ฉะนั้นบุคคลทั้งสองประเภทจะต้องมีความรู้และประสบการณ์พอสมควร และจะต้องมีฝ่ายช่วยเหลือทางด้านข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการพยากรณ์อนาคตอย่างพร้อมเพรียงด้วย

รูปแบบกลยุทธ์กระบวนการตัดสินใจในการวางแผน

ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์(2530:8-9)ได้รวบรวมกลยุทธ์ต่างๆที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจออกเป็น 8 กลยุทธ์ คือ

1. วางแผนอย่างรอบคอบ (Planful)
2. ยากเย็นแสนเข็ญ (Agonizing)
3. หุนหันพลันแล่น(Impulsive)
4. ใช้ความรู้สึกบอก(Intuitive)
5. ผัดผ่อน(Delaying)
6. ตามดวง(Fatalistic)
7. ตามเพื่อนๆเสียงส่วนใหญ่(Compliant)
8. ขาดพลังเพียงพอ(Paralytic)

สำหรับขั้นตอนในการใช้กลยุทธ์การวางแผนอย่างรอบคอบมี 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่1 ระบุปัญหาว่าคืออะไร ในขั้นนี้บุคคลจะต้องทราบเสียก่อนว่าเขาจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใด และจะตระหนักว่าเขามีสิ่งที่ต้องตัดสินใจขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพาะถ้าใครตระหนักว่าจะต้องตัดสินใจแล้วกระบวนการคิดหาลู่ทางก็จะไม่เกิดขึ้น

ขั้นที่2 การรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การตัดสินใจทุกเรื่องจะต้องเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ข้อมูลที่พูดถึงมิใช่ข้อมูลทั่วๆไปแต่จะต้องเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจ

ขั้นที่3 รู้จักทางเลือกที่มีอยู่ จากการรวบรวมข้อมูลในขั้นที่2อาจทำให้บุคคลเริ่มมองเห็นลู่ทางของเขาขึ้นมาได้บ้าง และให้เขียนทางเลือกลงในกระดาษ

ขั้นที่4 การชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว โดยให้นำผลดีผลเสียที่เกี่ยวกับชีวิตของเขามาชั่งน้ำหนัก

ขั้นที่5 การตัดสินใจเลือก จากการที่ได้ชั่งน้ำหนักมาแล้วนำมาเป็นทางเลือก

ขั้นที่6 ดำเนินการ เมื่อตัดสินใจแล้วลงมือดำเนินการตามที่ตัดสินใจไว้ในขั้นที่5

ขั้นที่7 ทบทวนการตัดสินใจและผลที่ได้รับ เมื่อได้ทำตามที่ได้ตัดสินใจแล้วบุคคลจะพบว่าการตัดสินใจเลือกของเขาจะสามารถช่วยหรือไม่ในการแก้ปัญหาในขั้นที่หนึ่งก็พบว่าผลของการตัดสินใจได้ช่วยในการแก้ปัญหาเขาก็จะอยู่กับการตัดสินใจนั้น

3.5แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนอาชีพ

เอนดิคอท (Endicott 1948:6) ได้ให้ความหมายของการวางแผนอาชีพไว้ว่าเป็นกระบวนการ (Process) โดยเริ่มจากการที่บุคคลตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจอย่างฉลาด ในการเลือกอาชีพที่ตรงกับความเป็นจริง

ครุนโบล์ท และ โธรีเซน (Krunbolz and Thoresen. 1969:306) ได้กล่าวถึงการวางแผนอาชีพว่า เป็นกระบวนการตัดสินใจในการเลือกทางเดินเกี่ยวกับอาชีพที่เป็นไปได้โดยคำนึงถึง

ผลที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง ซึ่งการเลือกนั้นจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของแต่ละบุคคลในการที่จะได้รับค่าตอบแทน หรือประสบการณ์ตามที่ได้วางจุดมุ่งหมายไว้

บอร์ชาร์ด (Borchard. 1972:25) กล่าวว่าการวางแผนอาชีพเป็นกระบวนการในการเลือก เป้าหมายอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และความเป็นจริงของโลกของงาน

ธรรมศักดิ์ มีอิสระ (2530:32) ได้กล่าว การวางแผนอาชีพหมายถึง การที่บุคคลรู้จักคิดคำนึงถึงเป้าหมายอาชีพทั้งในระยะสั้น และระยะยาว กล่าวคือ ผลสำเร็จของเป้าหมายระยะสั้น มีส่วนช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จทางด้านการงานอาชีพในระยะยาวต่อไป โดยที่บุคคลนั้นได้รับการชี้แนะหรือช่วยเหลืออย่างถูกต้องในทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต

จากความหมายต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า การวางแผนอาชีพ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและตรงกับความเป็นจริง โดยคำนึงถึงข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพรวมถึงการได้รับการชี้แนะที่ถูกต้องด้วย

3.6 ขั้นตอนการวางแผนอาชีพ

ได้มีนักวิชาการนำเสนอขั้นตอนการวางแผนอาชีพไว้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

เอนดิคอท (Endicott 1948:10)และ สมคิด อิสระวัฒน์ (2532:17) ได้กล่าวถึงการวางแผนอาชีพตลอดจนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การรู้จักตนเอง หรือ การวิเคราะห์ตนเอง เข้าใจตนเองอย่างแจ่มแจ้งในด้านต่างๆ ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยบุคคลจะต้องสามารถวิเคราะห์ตนเองในด้านความสนใจ ความถนัด ความคาดหวัง ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพ ค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ ทางด้านร่างกาย

2. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ และค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับคุณสมบัติความชอบและความถนัดของตนเอง ความก้าวหน้าและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลา ทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพนั้นเป็นต้น

3. ปรึกษาผู้มีความรู้ (นักแนะแนว) หรือ ผู้มีประสบการณ์ด้านอาชีพ ซึ่งบุคคลดังกล่าวสามารถช่วยเหลือในการตัดสินใจเลือกและวางแผนอาชีพ

4. การเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพ โดยการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ตลอดจนทักษะต่างๆ ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่

5. การวางแผนในการหางาน โดยการเตรียมตัวในด้านต่างๆ ดังนี้

5.1 สำรวจแหล่งงาน

5.2 การเขียนจดหมายสมัครงาน

5.3 การฝึกกรอกใบสมัคร

5.4 การเตรียมตัวสอบสัมภาษณ์

5.5 การติดตามข่าวสารในการสมัครงานเพื่อเลือกอาชีพ

6. ประเมินความก้าวหน้าในการทำงานภายหลังจากที่ได้ทำงานแล้ว

7. การสร้างความก้าวหน้าในการทำงาน

คาร์เวอร์ท และ สตีล (Calvert and Steel. 1963:125-143) ได้เสนอแนะว่าการวางแผนอาชีพนั้น มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

1. กำหนดเป้าหมายซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ในระหว่างศึกษาอยู่ให้มากและได้ประโยชน์สูงสุด

1.2 สำรวจความสามารถและความถนัดของตนเอง

1.3 เลือกเป้าประสงค์ทางด้านอาชีพ

1.4 สำรวจข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอาชีพ

2. ดำเนินการแสวงหางานตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งการดำเนินการในขั้นนี้จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นที่1 รวบรวมเครื่องมือที่ประกอบด้วย

- ประมวลคุณสมบัติส่วนตน
- แสดงตนโดยผ่านทางจดหมายสมัครงาน

2.2 ขั้นที่ 2 กำหนดขอบเขตของหน่วยงานที่สนใจโดยการ

- สำรวจตลาดแรงงาน
- ศึกษาและใช้ประโยชน์จากหน่วยจัดหางานในสถาบันการศึกษาของตน
- แสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น

2.3 ขั้นที่ 3 ติดต่อหน่วยงานที่สนใจโดย

- สอบถามถึงวิธีการและรายละเอียดของการสมัครงาน
- ผ่านขบวนการในการคัดเลือกบุคคลของหน่วยงานที่ตนสนใจ

2.4 ขั้นที่ 4 ติดตามความก้าวหน้าของโอกาสในการได้งานทำ

- สอบถามผลไปยังหน่วยงานที่สมัคร
- ตัดสินใจเข้าทำงาน

3. ประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จ

วัชรี ธุวคำ (2524:134-135) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญที่ช่วยในการวางแผนอาชีพประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมองดูโลกของงานอย่างกว้างๆ โดยการศึกษาอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อให้สามารถมองเห็นช่องทางที่จะเลือกได้มากขึ้น

2. การวิเคราะห์อาชีพต่างๆ อย่างมีความชำนาญ และข้อเท็จจริงในอาชีพนั้นๆ โดยสำรวจอาชีพในด้านต่างๆ อาทิ โอกาสความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ ลักษณะของอาชีพ คุณ

สมบัติของคนที่เหมาะกับอาชีพนั้นๆ ผลตอบแทนในลักษณะต่างๆ ไม่เฉพาะแต่ที่เป็นตัวเงินเท่านั้น อาจต้องคำนึงถึงตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ ด้วย

3. ความชำนาญในการวิเคราะห์ตนเองทั้งด้านรูปลักษณะภายนอก สังคม สติปัญญา เศรษฐกิจ การศึกษา และด้านส่วนตัว

ธิดารัตน์ บุญนุช (2528:53-55) ได้กล่าวว่า กระบวนการการวางแผนอาชีพนั้นมีความสำคัญมาก ประกอบด้วยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การบอกลักษณะงานที่ตนสนใจได้ ซึ่งอาจได้รับความกดดันจากองค์ประกอบภายนอก เช่น ความต้องการของครอบครัวที่ต้องการให้บุคคลประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งหรือจากองค์ประกอบภายใน เช่น ความต้องการส่วนตัว ชอบช่วยเหลือสังคมหรือบุคคลต่างๆ เป็นต้น เมื่อบุคคลต้องอยู่ในภาระที่ต้องตัดสินใจเช่นนี้ เขาจะต้องบอกลักษณะงานที่จะเลือกทำต่อไปได้

2. การรวบรวมข้อมูล ในที่นี้ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความสนใจ ทักษะ ความสามารถและความถนัด ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาในปัจจุบัน

3. การเลือกค่านิยม บุคคลจะต้องเลือกค่านิยมที่ตนเองต้องการ ตัวอย่างค่านิยม เช่น เงิน อำนาจ ความมั่นคง เสรีภาพในการทำงาน ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการวางแผนอาชีพของบุคคลด้วย

4. การตัดสินในเลือกอาชีพ เมื่อบุคคลได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการวางแผนอาชีพ ดังที่กล่าวมาตั้งแต่ การตัดสินใจในขั้นนี้ก็เป็นเพียงการตัดสินใจอีกขั้นหนึ่งที่จะผ่านพ้นไปได้

ซึ่งในการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้น สมคิด อิสระวัฒน์ (2532:19-20) และ Super (1962:1) ได้กล่าวถึง ลักษณะขององค์ประกอบของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ดังนี้

1. ความถนัดและสติปัญญา
2. ความสนใจ
3. ค่านิยม
4. บุคคลแวดล้อม เช่น พ่อแม่ ญาติ ครู นักแนะแนว หรือ เพื่อน
5. สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
6. ครอบครัว
7. บุคลิกภาพ และ การปรับตัว
8. ถิ่นที่อยู่ และค่านิยมในชุมชน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าขั้นตอนของการวางแผนอาชีพนั้น อาจจำแนกได้ในหลายรูปแบบ โดยที่ขั้นตอนหลักๆ จะคล้ายคลึงกันแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น โดยเริ่มต้นที่ ต้องประเมินตนเองให้ได้อย่างแจ่มชัดว่าตนเองมีความสนใจ ความชอบ ความถนัด ค่านิยมในด้านใดซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด จากนั้นจึงพิจารณาในด้านของโลกอาชีพอย่างกว้างๆ ศึกษาหาข้อมูลรายละเอียดของแต่ละอาชีพที่สนใจแล้วจึงตัดสินใจเลือกอาชีพโดยพิจารณาถึงตัวแปร หรือ องค์ประกอบที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการประกอบอาชีพ

งานวิจัยในประเทศ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2533:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยปิดของรัฐ โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2531 สาขาศึกษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมมีทัศนคติในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม และพบว่าหลังจากอบรมไปแล้ว 6 เดือน คะแนนทัศนคติในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างจากการสอบหลังเสร็จสิ้นจากการอบรมทันที

สุภัทรา วังชากร (2541:21) ศึกษาความสัมพันธ์ และ เปรียบเทียบการวางแผนการดำเนินงานวิจัยในต่างประเทศชีวิตของคนพิการในกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑลที่มีอายุตั้งแต่จำนวน 315 คน ผลการวิจัยพบว่า อัตมโนทัศนของคนพิการมีความสัมพันธ์กับการวางแผนการดำเนินชีวิตในด้านสุขภาพด้านอาชีพ ด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุวรรณา จงประเสริฐพร(2540:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการวางแผนอาชีพของนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาทางธุรกิจ จำนวน 301 คน พบว่าในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักศึกษา โดยเฉลี่ยพบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีคะแนนสูงสุด คือปัจจัยในด้านที่มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพนั้นๆสูง ส่วน เป้าหมายและการเลือกอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วพบว่านักศึกษาต้องการทำงานก่อน และหาทางศึกษาต่อภายหลัง

งานวิจัยในต่างประเทศ

วาร์ด (Ward. 1991:4023) ได้ศึกษาผลของการจัดการอบรมวางแผนชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 28 คน ในกิจกรรมการอบรม เกี่ยวข้องกับการสำรวจข้อมูลทางอาชีพ การวางแผนอาชีพและทักษะการสื่อสาร การหางาน พบว่านักเรียนที่เข้ารับการอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพ มีคะแนนด้านการรู้จักตนเอง ความรู้ความเข้าใจในอาชีพต่างๆ และวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ

4.1 ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ

วัชรี ทรัพย์มี (2523 : 110) ได้กล่าวถึงความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลซึ่งมีความต้องการตรงกันที่จะวางโครงการประกอบอาชีพหรือต้องการจะแก้ปัญหาด้านอาชีพมาปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสได้แสดงความคิดความรู้สึก ได้ระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเองเพื่อให้เข้าใจตนเองยิ่งขึ้น ได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหาและได้ใช้ความคิดในการวางโครงการในอนาคตในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง กับทั้งได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น และได้ตระหนักว่าผู้อื่นก็มีความรู้สึกขัดแย้งหรือความคิดเห็นเช่นเดียวกับตน ไม่ใช่เขาคนเดียวที่มีปัญหาหรือมีสิ่งจะต้องตัดสินใจ และเป็นการเปิดโอาสให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนได้เสนอแนะความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งจะทำให้เขาเกิดความภาคภูมิใจว่าตนเองสามารถให้ข้อคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มได้

สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2529 : 109) ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลในกลุ่มได้มีโอกาสระบายความรู้สึก ระบายปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ แสดงความคิดเห็น ทราบปัญหาของผู้อื่น จึงทำให้แต่ละคนเข้าใจปัญหา ยอมรับปัญหาและกล้าที่จะเผชิญปัญหา การพิจารณาปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหาทำให้บุคคลได้สำรวจตนเองซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจตนเองมากขึ้น การแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคน ทำให้สมาชิกคนอื่นๆในกลุ่มเกิดความคิดและเห็นวิธีการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง

จากความหมายการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลที่มีความต้องการที่จะแก้ปัญหาด้านอาชีพตรงกัน มาปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง พิจารณาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง

4.2 วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ

วัชรี ทรัพย์มี (2523 : 111) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพประกอบด้วยจุดประสงค์ 4 ประการ คือ

1. เพื่อวางโครงการด้านอาชีพเป็นกลุ่มหรือเพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. เพื่อให้เข้าใจตนเองมากขึ้น ทั้งความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม ความต้องการ
3. เพื่อให้มีการพัฒนาด้านอาชีพที่สมวัย
4. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแสวงหาจุดหมายในชีวิต ได้สำรวจตนเอง ได้รับฟังความคิดเห็นที่ผู้อื่นมีต่อตน เพื่อให้ความคิดเห็นในการวางโครงการเลือกอาชีพกว้างขวางขึ้น

สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2529 : 110) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อการสำรวจตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้น ทั้งความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ค่านิยม และความต้องการ
2. เพื่อเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพ
3. เพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
4. เพื่อการวางแผนดำเนินการเพื่อการประกอบอาชีพตามจุดมุ่งหมาย
5. เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพหรือการเข้าสู่อาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2530 :105) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพคือ เพื่อให้ผู้รับบริการมีความเข้าใจตนเอง คุณลักษณะของตนเอง วางแผนเกี่ยวกับอนาคตทางอาชีพและตัดสินใจเข้าสู่อาชีพอาชีพที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง นอกจากนี้การให้คำปรึกษาด้านอาชีพยังมีจุดประสงค์ดังนี้ คือ

1. เป็นการให้ข้อมูลทางอาชีพและข้อมูลเกี่ยวกับโลกของงาน เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล
2. เป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนและการวางแผนอาชีพ
3. ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ โดยใช้บทบาทสมมติหรือการเล่นละคร
4. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ
5. เพื่อให้เกิดการยอมรับและการเข้าใจซึ่งกันและกันของสมาชิกกลุ่มในการเสริมสร้างให้เกิดความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจ รวมทั้งทักษะทางสังคมที่เขาอาจจะขาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อการวางแผนทางอาชีพของบุคคลทั้งสิ้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีการสำรวจตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้น ทั้งความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม ความต้องการ มีความรู้เกี่ยวกับโลกของงานและข้อมูลทางอาชีพต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนดำเนินการทางอาชีพและตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป

4.3 หลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ

วัชรี ทรัพย์มี (2529 :3) กล่าวว่า หลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างแน่นอนและให้สมาชิกของกลุ่มได้ทราบทั่วกัน กระบวนการให้คำปรึกษาจะเน้นสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 เปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยมของตนกล้าเผชิญปัญหา ยอมรับความเป็นจริง

1.2 สนับสนุนให้สมาชิกมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการให้ความคิดเห็นและยอมรับคำวิจารณ์ของเพื่อน

1.3 ให้สมาชิกได้พิจารณาข้อมูล โครงการ และปัญหาของสมาชิกแต่ละคน

1.4 ให้สมาชิกทบทวนข้อมูลของตนเอง และนำมาสัมพันธ์กับโครงการในอนาคต

1.5 อภิปรายเฉพาะประเด็นที่สมาชิกทุกคนสนใจ

2. สมาชิกทุกคนต้องรักษาความลับในเรื่องที่กลุ่มอภิปราย และจะไม่มีการบังคับให้สมาชิกเปิดเผยข้อมูลที่ตนเองไม่เต็มใจจะเปิดเผย

3. สมาชิกของกลุ่มควรมีประมาณ 6-8 คน

4. การเลือกสมาชิกกลุ่มที่มีปัญหาหรือความต้องการตรงกัน

5. ผู้ให้คำปรึกษาซึ่งเป็นผู้นำกลุ่ม ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับข้อมูลกาสร้างบรรยากาศที่จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ไม่ควรกำหนดเวลาตายตัวว่าจะพบกันกี่ครั้ง ควรให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของกลุ่ม

สำเนาว์ ขจรศิลป์ (2529 :109) กล่าวถึงหลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพไว้ว่า สมาชิกทุกคนต้องร่วมรับฟังความคิดเห็นร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน เปิดโอกาสให้สมาชิกได้สำรวจตนเอง ทำการค้นคว้าข้อมูลด้านอาชีพ ตลอดจนสำรวจบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพต่างๆ อภิปรายถึงกระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้อง ผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาทุกคนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2530 : 105) กล่าวว่าหลักการให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา บรรยากาศของการอบอุ่น การยอมรับและเข้าใจและกันของสมาชิกกลุ่มในการเสริมสร้างให้เกิดความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อจะได้พิจารณาตนเอง ข้อมูลทางอาชีพและโลกของงานอาชีพ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

จากหลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การยอมรับและการเข้าใจกันและกัน กำหนดเป้าหมายร่วมกันรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาของสมาชิกแต่ละคน เพื่อให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 กระบวนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ

ในการดำเนินการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ โดยหลักการทั่วไปแล้วเป็นการนำหลักการของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจทางอาชีพมาผนวกกัน (Tolbert. 1974 : 199) โดยมีขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพเช่นเดียวกับ

ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม (Butcher. 1982 : 204-208 ; citing Gazda. 1978) ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจ (Exploration Stage) เป็นระยะของการส่งเสริมให้บุคคลรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความไว้วางใจ ให้กำลังใจสมาชิกที่จะพูดโดยการสร้างความเป็นกันเองและให้ข้อมูลย้อนกลับ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 เป้าหมาย เพื่อยกระดับสภาวะที่เป็นอุปสรรคด้านจิตใจและการแสดงความคิดเห็นโดยให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง

1.2 จุดเน้น ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักตนเองโดยวิธีการสำรวจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสนใจ ทัศนคติ และความสามารถ

1.3 กระบวนการ โดยการทดสอบประเมินผลการเปิดเผยตนเองและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

1.4 เทคนิค การใช้แบบทดสอบความสนใจ ความถนัด การแนะนำให้นึกคิด การให้แสดงออกโดยการพูด การใช้แบบฝึกหัดที่เป็นภาษาท่าทาง ตัวแบบและการเสริมแรง เพื่อให้มีการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อกัน

2. ขั้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) เป็นระยะของการส่งเสริมให้บุคคลประเมินตนเองอย่างถูกต้องและเป็นจริง โดยการประสานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและโลกของงาน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เป้าหมายเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล และสนับสนุนให้สมาชิกร่วมมือกันหาวิธีแก้ปัญหาทางอาชีพ

2.2 จุดเน้น การให้บุคคลใช้ความรู้เกี่ยวกับตนเองต่อสถานการณ์ต่างๆจำแนกความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมส่วนตัว และค่านิยมของสังคม

2.3 กระบวนการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมและสิ่งที่มีความหมายของแต่ละบุคคล การประเมินความพึงพอใจและข้อมูลย้อนกลับจากการสื่อสารแต่ละบุคคลการประเมินความพึงพอใจและข้อมูลย้อนกลับจากการสื่อสารแต่ละอย่างของสมาชิก

2.4 เทคนิค การใช้แบบฝึกหัดการเสริมสร้างค่านิยม บทบาทสมมติ การชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งใจ การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกและการขจัดข้อขัดแย้งในใจ

3. ขั้นดำเนินการ (Action Stage) เป็นระยะการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการตั้งเป้าหมายทางอาชีพที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

3.1 เป้าหมายเพื่อนำการตระหนักรู้ในตนเองและทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลมาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจอาชีพ

3.2จุดเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคลในการนำความรู้เกี่ยวกับตนเองมาสัมพันธ์กับโอกาสการทำงานและการยุ่งเกี่ยวกับสังคม

3.3 กระบวนการ ความร่วมมือช่วยเหลือกันตั้งเป้าหมายการสำรวจและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอาชีพต่อกัน การกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทางอาชีพในระยะสั้น

3.4 เทคนิค การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม การใช้แหล่งข้อมูล และยุทธ์วิธีการแสวงหาอาชีพ การฝึกทักษะการตัดสินใจและทักษะการหางาน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 :62-63) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามลำดับขั้นต่างๆดังนี้

ขั้นที่ 1 การรู้จักและเข้าใจตนเอง (Self-Awareness) เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับ ความสนใจ ความถนัด ความต้องการ ความสามารถ บุคลิกภาพสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง

ขั้นที่ 2 การรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ (Career -Awareness) เป็นขั้นตอนของการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกของงงานอย่างกว้างๆโดย

ประการแรก เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างๆเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสำรวจเกี่ยวกับตนเองและช่วยให้เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น

ประการที่สอง ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพแต่ละอาชีพ

ประการที่สาม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทหรือกลุ่มอาชีพต่างๆ

ประการที่สี่ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความชอบ ไม่ชอบ เกี่ยวกับอาชีพ แต่ละอาชีพ

ประการที่ห้า ให้นักเรียนอภิปรายถึงบทบาทและความสำคัญของอาชีพแต่ละอาชีพ

ประการที่หก ให้นักเรียนอภิปรายถึงบทบาทของบุคคลที่ประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ

ขั้นที่ 3 การปฐมนิเทศเกี่ยวกับอาชีพ (Career Orientation) เป็นขั้นตอนของการปฐมนิเทศเกี่ยวกับประเภทหรือกลุ่มของอาชีพและรูปแบบของชีวิตที่เกี่ยวข้องกับอาชีพประเภทนั้นๆหรือกลุ่มนั้นๆ

ขั้นที่ 4 การสำรวจเกี่ยวกับอาชีพ (Career Exploration) เป็นขั้นตอนของการสำรวจเกี่ยวกับอาชีพต่างๆให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยศึกษาเกี่ยวกับความรู้ องค์ประกอบ และทักษะต่างๆเกี่ยวกับอาชีพแต่ละอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสภาพของงาน ที่มีผลต่อทางด้านจิตใจของผู้ประกอบอาชีพแต่ละประเภท ความสำคัญของงานนั้นๆตลอดทั้งการเตรียมการช่วยเหลือนักเรียนในการเตรียมการช่วยเหลือนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายของอาชีพในอนาคต

4.5 ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

วัชรี ทรัพย์มี (2523 :110) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาอาชีพ(Vocational Psychology)

2. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าศรัทธาต่อนักเรียน ผู้ปกครองและชน

3. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีความรอบรู้ด้านข้อมูลเกี่ยวกับงานอาชีพ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

4. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทักษะในการใช้แบบทดสอบ แบบสำรวจ และเครื่องมืออื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

5. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องทักษะในการให้ข้อมูลทางอาชีพ

แฮทซ์ และอัมพา (Hatch and Ampar. 1966 : 83) มีความเชื่อว่า ลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่สำคัญ คือ ความมีใจเป็นกลางอย่างยิ่งในการพิจารณาปัญหาด้านต่างๆ มีความสนใจอย่างแท้จริงในสวัสดิการของผู้อื่น โดยปราศจากความอยากรู้อยากเห็นเป็นการส่วนตัว นอกจากนี้ คาร์คัฟฟ์ และเบอเรนสัน (Carkhuff and Berenson. 1976 : 65) มีความเห็นว่า ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความสำคัญต่อการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ คือ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อผู้รับบริการ มีความนับถือในตัวผู้รับบริการ มีความจริงใจ และมีความกระจ่างชัดในปัญหาของผู้รับบริการ

จากลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการให้คำปรึกษา เข้าใจปัญหาของผู้รับบริการ และเข้าใจลักษณะของผู้รับบริการเป็นอย่างดี สามารถนำเทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพของปัญหาของผู้รับบริการ

4.6 ประโยชน์ของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

พล แสงสว่าง (2529 :63) กล่าวว่า หากการจัดบริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ก็ย่อมเกิดประโยชน์แก่นักเรียน ชุมนุมชน และประเทศชาติอย่างมาก ซึ่งสามารถกล่าวถึงประโยชน์ของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพได้ดังนี้

1. นักเรียนได้ประกอบอาชีพตรงกับความสามารถ และความถนัด ทำให้งานมีความก้าวหน้า เป็นการขจัดปัญหาสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

2. ประสิทธิภาพของงานดีขึ้น เพราะได้คนที่มีคุณสมบัติเหมาะกับงานที่ทำแต่ละอย่าง

3. มีรายได้เพียงพอ การได้ทำงานที่ตนชอบย่อมทำให้ทำด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่งานดีก็ย่อมประสบความสำเร็จมีรายได้พอสมควร

4. แก้ปัญหาคนว่างงาน คนเลือกงานเหมาะกับตนเองไม่เปลี่ยนงานบ่อย ๆ การว่างงานก็น้อยลง

5. ช่วยแก้ปัญหาวัยรุ่น คนที่มีปัญหามักเป็นพวกเด็กวัยรุ่น หางานทำไม่ได้ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น อาชญากรรม หากช่วยเด็กวัยรุ่นได้มีงานทำและมีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพปัญหาต่าง ๆ ย่อมลดลง

จากประโยชน์การให้คำปรึกษาด้านอาชีพที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ สามารถช่วยให้บุคคลประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับลักษณะของตน สามารถช่วยลดปัญหาการว่างงาน ตลอดจนแก้ปัญหาของสังคมได้อีกด้วย

4.7 ทฤษฎีให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

การศึกษาทฤษฎีทางการเลือกอาชีพเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานอันสำคัญที่พอจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวางในเรื่องต่าง ๆที่เป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษา ซึ่งขอนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของวิลเลียมสัน

(Williamson's Traitsand Factors Theory) วิลเลียมสัน(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์).2529 : 66-67; อ้างอิงมาจาก Williamson.1937) เป็นผู้นำแนวคิดในการให้คำปรึกษา โดยเน้นลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ ดังนั้นวิลเลียมสันจึงตั้งชื่อทฤษฎีการเลือกอาชีพของเขาว่า " ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ " ซึ่งมีความเชื่อว่า " อาชีพของบุคคลมิใช่การลองผิดลองถูก ต้องใช้ความคิดในการพินิจพิเคราะห์อย่างดี " และทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากแนวคิดของจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลและจิตวิทยาประยุกต์ที่กล่าวว่าแต่ละบุคคลประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด เชาวน์ปัญญา ความสนใจ ค่านิยม ความต้องการ และบุคลิกภาพ สำหรับการเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลนั้น แต่ละบุคคลจะเลือกอาชีพ โดยพิจารณาลักษณะของอาชีพประกอบการพิจารณาลักษณะของตนเองพร้อมทั้งจะพิจารณาความต้องการของตลาดแรงงาน เวลาและทุนทรัพย์ที่จะใช้เตรียมตัวประกอบอาชีพ

สำหรับ " หลักการเลือกอาชีพ " ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพนี้สอดคล้องกับหลักการเลือกอาชีพของพาร์สันซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ ประการแรกการวิเคราะห์ตนเองในความสามารถ ความสนใจ ประการที่สองคือ การวิเคราะห์อาชีพโดยบุคคลจะต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลาและทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ รายได้ ความมั่นคงและโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ และประการที่สามคือ การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นอกจากนี้ วิลเลี่ยมสันยังเห็นว่า แต่ละบุคคลต่างประกอบด้วยแบบแผนของความสามารถหรือศักยภาพ หรือลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลจะสัมพันธ์กับงานเฉพาะอย่างที่บุคคลนั้นต้องการ นอกจากนี้บุคคลแต่ละคนต่างต้องการจะรู้ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อจะได้ใช้ลักษณะและองค์ประกอบดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

การให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของบุคคลของวิลเลียมสันสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มได้เป็นอย่างดี

การให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของบุคคลมีลักษณะดังนี้คือ (วัชรี ทรัพย์มี.2523 : 95-99 ; อ้างอิงมาจาก Williamson. 1937)

1. รูปแบบของการให้คำปรึกษาประกอบด้วย

1.1 การวินิจฉัยปัญหาเป็นการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผลจากข้อมูลที่มีอยู่ว่าปัญหาของผู้ปรึกษาเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุใด

1.2 กระบวนการ

กระบวนการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ แบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.2.1 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา โดยใช้กลวิธีต่างๆ เช่น แบบทดสอบ แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ เพื่อให้รู้ถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และองค์ประกอบต่างๆเกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษาการสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการผสมผสานข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อทำความรู้จักผู้รับคำปรึกษาและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักตนเอง

1.2.2 การวินิจฉัยปัญหา (Diagnosis) ผู้ให้คำปรึกษานำข้อมูลที่สังเคราะห์แล้วมาใช้ในการวินิจฉัยปัญหาของผู้รับคำปรึกษาว่าที่เลือกอาชีพไม่ได้ หรือมีปัญหาด้านอาชีพเนื่องมาจากสาเหตุใด

1.2.3 การคาดคะเนพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น(Prognosis) และเสนอแนะทางเลือกอื่นแก่ผู้รับคำปรึกษา เป็นต้นว่าถ้าไม่มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจในแบบนี้ แล้วเลือกอาชีพนี้จะประสบอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่อไปในภายหน้า ฉะนั้นควรพิจารณาอาชีพที่จะเลือกได้อย่างอื่นๆอีก

1.2.4 การให้คำปรึกษา หรือการแก้ปัญหา(Counseling or Treatment) ผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษาจะช่วยกันพิจารณาว่าควรจะเลือกอาชีพใดจึงจะเหมาะหรือจะแก้ปัญหาด้านอาชีพอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ

1.2.5 การติดตามผล (Follow-up) เป็นการติดตามว่าหลังจากนักเรียนได้รับคำปรึกษาแล้วได้ผลอย่างไรบ้าง ถ้าไม่ได้ผลจะได้หาทางช่วยเหลือต่อไป

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับหรือจุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพมี 2 ประการ คือ

1.3.1 เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะด้านของผู้ให้คำปรึกษา

1.3.2 เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองสามารถประเมินข้อดี และข้อบกพร่องของตนเองได้เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เทคนิคการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของบุคคลประกอบด้วยเทคนิคดังต่อไปนี้ คือ

2.1 เทคนิคการสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้ คือ

2.1.1 การสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และความไว้วางใจในการให้ความร่วมมือกัน วางโครงการเลือกอาชีพหรือแก้ปัญหาด้านอาชีพ

2.1.2 การส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเอง

2.1.3 การเสนอแนะ หรือช่วยผู้รับคำปรึกษาวางโครงการเกี่ยวกับอาชีพ

2.1.4 การช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ดำเนินการตามโครงการที่วางไว้

2.1.5 การส่งตัวผู้รับคำปรึกษา ไปขอความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากบุคคลอื่น ถ้าจำเป็น

2.2 การใช้แบบทดสอบ

การใช้แบบทดสอบนำไปสู่การแนะนำ หรือการวางโครงการดังนี้ คือ

2.2.1 การแนะนำโครงการ (Direct Advising) โดยที่ผู้ให้คำปรึกษาจะแจ้งกับผู้รับคำปรึกษาเลย จากผลของการใช้แบบทดสอบนั้น ผู้ให้คำปรึกษามีความเห็นว่าผู้รับคำปรึกษาควรทำอย่างไร

2.2.2 การยกเหตุผลข้อเท็จจริง (Persuasion) เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถคาดคะเนผลที่จะเกิดจากการตัดสินใจของตนเอง เมื่อทราบผลของแบบทดสอบแล้ว

2.2.3 การอธิบายให้ผู้รับคำปรึกษาฟัง(Explanation) เกี่ยวกับวินิจฉัยปัญหา หรือคาดคะเนผลที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งการแจ้งผลการทดสอบวิธีนี้เป็นวิธีควรใช้มากที่สุด

2.3 การให้ข้อมูลด้านอาชีพ

เบรย์ฟิลด์ (Brayfield. 1960 : 212 – 220) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการให้ข้อมูลด้านอาชีพในระหว่างการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลดังต่อไปนี้

2.3.1 เป็นการให้ข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งมีโครงการประกอบอาชีพแล้ว หรือเพื่อให้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้ระหว่างอาชีพที่กำกึ่งหรือเพื่อเป็นการให้ผู้รับคำปรึกษา ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆอย่างถูกต้อง

2.3.2 ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ข้อมูลด้านอาชีพแก่ผู้รับคำปรึกษาเพื่อแก้ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับ ความรู้เรื่องอาชีพของผู้รับคำปรึกษา เพื่อผู้รับคำปรึกษาจะได้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจใหม่อย่างมีประสิทธิภาพนั้น โดยผู้ให้คำปรึกษาอาจให้ผู้รับคำปรึกษาชี้แจงลักษณะ

อาชีพที่ผู้รับคำปรึกษาตัดสินใจแล้ว ถ้าผู้รับคำปรึกษารับข้อมูลมาอย่างคลาดเคลื่อนผู้ให้คำปรึกษาจะให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพนั้น เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้ตระหนักว่าข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ตนรู้มานั้นคลาดเคลื่อน และอาจจะไม่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของเขา เพื่อเขาจะได้พิจารณาตัดสินใจใหม่

2.3.3 เป็นการให้ข้อมูล เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้พิจารณาเลือกอาชีพจนกระทั่งผู้รับคำปรึกษาสามารถเลือกอาชีพได้

เทคนิคในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ปัญหาด้านอาชีพและสามารถวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์อาชีพจนกระทั่งสามารถนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่รวบรวมได้มาพิจารณาร่วมกัน เช่นให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับทัศนคติของผู้รับคำปรึกษา เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1965 กิบสัน (Gibson. 1965 : 416 – 422) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐโอไฮโอ มิชิแกน เวสต์เวอร์จิเนีย และอินเดียนา จำนวน 208 คน เกี่ยวกับการจัดโครงการแนะแนวในโรงเรียน พบว่า ครูส่วนมากเห็นการให้ข้อสนเทศทางการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นมาก ควรถือเป็นบริการสำคัญในโครงการแนะแนวของโรงเรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของเดอกิน (Durgin. 1974 : 2674-2675) ซึ่งได้สำรวจการจัดโครงการแนะแนวอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐโอไฮโอกับครูแนะแนว จำนวน 884 คน พบว่า ตามความเห็นของครูแนะแนวแล้วบริการแนะแนวอาชีพเป็นบริการที่มีความสำคัญมากที่สุดในการช่วยให้นักเรียนมีความสามารถเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง และบางแห่งยอมรับว่าโครงการแนะแนวในโรงเรียนของตนยังจัดบริการให้นักเรียนไม่เพียงพอ จำเป็นต้องปรับปรุงโดยรีบด่วน เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1977 คลาร์ค (Clark. 1977 : 1886-A) ได้ ศึกษาผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่ากระบวนการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาว่ากระบวนการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่จัดขึ้นในโรงเรียน จะสามารถเพิ่มระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพได้และยังสามารถเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าของตนเองได้ด้วย

นอกจากนี้เพอร์ชิง และดีเมโทร โพลัส (Pershings and Demetropoulus. 1981 : 455-458) พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐอินเดียน่า จำนวน 248 คน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การแนะแนวอาชีพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากองค์ประกอบหนึ่งในโรงเรียน ทำให้

นักเรียนรู้จักการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติจริงด้านการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนนั้นอยู่ในระดับไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนจึงควรจะต้องปรับปรุงด้วยกลวิธีหลายอย่าง เพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพ

เดวิส และฮอร์เน(Davis and Horne.1986:261) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและการจัดหลักสูตรอาชีพศึกษาที่มีต่อการตัดสินใจด้านอาชีพและวุฒิภาวะทางอาชีพโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 119 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง17-34 ปีแบ่งเป็นกลุ่มที่เรียนจากหลักสูตรอาชีพ 71 คน และกลุ่มได้รับคำปรึกษา 48 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 12 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลของวิธีให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและการจัดหลักสูตรอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจด้านอาชีพและวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนในด้านวุฒิภาวะทางอาชีพที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบด้านเจตคติต่ออาชีพมีการพัฒนาขึ้นหลังจากได้รับการทดลองทั้ง 2 วิธี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการแนะแนวเป็นกลุ่มด้านอาชีพ สรุปได้ว่าการแนะแนวเป็นกลุ่มด้านอาชีพจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพดีขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

มานี ผลอนันต์ (2541:63-65) ศึกษาผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2540 โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพ กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติเรื่องกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01หลังจากได้รับการแนะแนวกลุ่มเรื่องอาชีพ

ปวรวรรณ ผาลิกา (2541:75) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่1 วิทยาลัยอาชีวะศึกษา กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและควบคุมกลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ และกลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ดีขึ้นหลังจากได้รับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

5.1 ความหมายของบริการสนเทศ

ดาวนิ่ง (Downing. 1968: 182) ได้อธิบายความหมายบริการสนเทศเอาไว้ว่า บริการสนเทศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในโครงการแนะแนว ซึ่งสามารถช่วยนักเรียนได้หลายทาง มีการจัดแสดงข้อสนเทศและนำเอาข้อสนเทศนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยมีจุดประสงค์ที่จะช่วยนักเรียนในการวางแผนทางด้านอาชีพอย่างฉลาด

นอร์ริส (Norris. 1960 : 21) กล่าวว่า บริการสนเทศ คือ บริการในโครงการแนะแนว ซึ่งจัดหาข้อสนเทศที่เชื่อถือได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน และในขณะเดียวกันก็อาจจะเป็นข้อสนเทศที่มีความถูกต้องได้ในอนาคต

คณะอาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประไพรัตน์ โมราถบ. (2513: 38)ได้อธิบายความหมายของบริการสนเทศเอาไว้ว่า บริการสนเทศหมายถึงการจัดรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาโอกาสทางการศึกษา และอาชีพข้อเท็จจริงที่พาดพิงไปถึงการปรับปรุงตนทางสังคมและทางส่วนตัวของนักเรียนและสิ่งอื่น ๆ ที่จะให้เรื่องราวหรือข้อสนเทศแก่นักเรียนเพื่อประโยชน์สำหรับผู้แนะแนวจะได้ศึกษาข้อมูลเหล่านี้ในการแนะแนวนักเรียนว่า เขาควรเลือกการศึกษาต่อในทางใด หรือควรเลือกอาชีพใด หรือควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เข้ากับภาวะทางสังคมอื่น ๆ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 90) ได้ให้ ความหมายของบริการสนเทศว่า เป็นบริการที่จัดหาข้อสนเทศที่เชื่อถือได้ในด้านศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสังคมให้กับนักเรียน ข้อสนเทศนั้นจะต้องเชื่อถือได้ในปัจจุบัน และมีความถูกต้องในอนาคต

ทองเรียน อมรัชกุล (2524 : 51) ให้ความหมายว่าบริการสนเทศนั้นเป็นการเสนอความรู้และข่าวสารในด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ สังคมและส่วนตัว โดยมีขอบเขตตั้งแต่การรวบรวมข้อสนเทศ การจัดเป็นหมวดหมู่ การประเมินค่า การแปลความหมาย ตลอดจนการเสนอข้อสนเทศแก่ผู้รับบริการ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน(2531.ก. : 21) ที่ให้ความหมายบริการสนเทศว่า เป็นการบริการหารวบรวมและนำเสนอข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา การเลือกอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การปฏิบัติตนในสังคม ตลอดจนการปรับตัวที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ฟาริดา ประธาน (2533 : 9-10) กล่าวว่าบริการสนเทศ หมายถึง บริการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อรวบรวมและนำเสนอข้อมูลต่าง ๆเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาให้ได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาในด้านการศึกษา อาชีพ การปฏิบัติตนในสังคมและการปรับตัวให้เหมาะสมในสภาพการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การใช้บริการห้องสมุด การจัดป้ายนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยาการและการจัดประชาสัมพันธ์

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บริการสนเทศ หมายถึง บริการที่จัดขึ้นเพื่อรวบรวมและนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนในด้านการศึกษาอาชีพ การปฏิบัติตนในสังคมและสภาพการณ์ในปัจจุบัน พนม ลิ้มอารีย์.(2533 : 151) สรุป บริการสนเทศ คือ บริการจัดหาและให้ข่าวสารหรือขอสนเทศแก่นักเรียนในเรื่องการศึกษาอาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อที่

นักเรียนจะได้นำความรู้ที่ได้รับจากบริการสนเทศไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข รู้จักและเข้าใจตนเอง วางแผน เลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับช่องทางและโอกาสทางการศึกษาและอาชีพของตน รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

5.2 ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ

ข้อสนเทศเป็นศัพท์บัญญัติมาจากภาษอังกฤษคำว่าInformationราชบัณฑิตยสถาน. (2530 : 50) ซึ่งในภาษาไทยมีผู้ให้คำอื่น ๆ ในความหมายเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกันหลายคำ เช่น จากสัมมนาระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2529 : 59) ได้ให้คำจำกัดความของข้อสนเทศ คือ ความรู้ เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งมีการบันทึกและการจัดการตามหลักวิชาการเพื่อเผยแพร่ และเพื่อการให้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนบุคคลและส่วนรวม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 83) ได้กล่าวว่า ความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งการงาน หน้าที่ในการทำงาน คุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้าไปทำงาน สถานภาพของการทำงาน สิ่งตอบแทน ความก้าวหน้าในการทำงาน ความต้องการของแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งแหล่งที่จะให้ข้อสนเทศเพิ่มเติมได้ ข้อมูลดังกล่าวจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง และเป็นประโยชน์ต่อการเลือกอาชีพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วัชรี ทรัพย์มี (2523 :62) ได้กล่าวว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพที่จะให้แก่นักเรียนจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพะต่างๆคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ สถานการณ์ในการทำงาน ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงาน

ผกา บุญเรือง (2528 : 7-9) ได้ให้ความหมายว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพหมายถึงการช่วยให้เด็กได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้สมัครงาน รายละเอียดงานต่างๆ รายได้ ความก้าวหน้า และความต้องการแรงงานในปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้ ชุติมา สัจจานนท์ (2532 : 26) ได้ให้คำจำกัดความของข้อสนเทศทางด้านอาชีพ (Occupational Information) ไว้ว่า คือ ความรู้เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพซึ่งบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศน์สามารถสื่อสาร และให้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ประถม แสงสว่าง (2527: 408) ได้ให้คำจำกัดความของข้อสนเทศทางด้านอาชีพว่า คือ ความรู้ที่ใช้ในการแนะแนวอาชีพ ซึ่งรวบรวมจากข้อมูลที่จัดขึ้นอย่างมีระเบียบเกี่ยวกับความสามารถที่จำเป็น การฝึกหน้าที่ และประโยชน์ตอบแทนของอาชีพใดอาชีพหนึ่งหรือในกลุ่มอาชีพที่มีความสัมพันธ์กัน

เมื่อพิจารณาความหมายของข้อสนเทศด้านอาชีพที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพ หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน หรือข้อความเกี่ยวกับอาชีพที่เชื่อถือได้ และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ สามารถช่วยให้บุคคลสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพวางแผนเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพและสร้างความหน้าในอาชีพ

5.3 ความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพ

ข้อสนเทศจากทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอพพอค (Hoppock) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความสำคัญของข้อสนเทศด้านอาชีพที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพว่า ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล กล่าวคือ เราจะได้ประจักษ์แก่ตนเองว่าอาชีพนั้น ๆ สนองความต้องการของคนเราหรือไม่ เราจะได้อะไรจากการประกอบอาชีพนั้น และเราจะต้องให้อะไรแก่อาชีพนั้นบ้าง ข้อสนเทศเกี่ยวกับอาชีพนี้จะช่วยให้คนเรา เพิ่มความสนใจให้แก่อาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ผกา บุญเรือง. (2528: 259) ดังนั้นข้อสนเทศด้านอาชีพที่จะนำมาจัดบริการจะต้องมีลักษณะที่ดี จึงจะส่งผลดีให้แก่ผู้ได้รับข้อสนเทศนั้น ลักษณะข้อสนเทศด้านอาชีพที่ดีนั้น ชุติมา สัจจานันท์ (2532 : 31) ได้สรุปไว้ดังนี้

1) จะต้องมีความถูกต้อง
2) จะต้องมีความสมบูรณ์
3) จะต้องทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์

ผกา บุญเรือง (2528 : 167) ได้เน้นว่า ข้อสนเทศด้านอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากต่อระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้เด็กเลือกเรียนในสาขาวิชาที่เขาอยากออกไปประกอบอาชีพได้ตามที่เขาถนัด ตามที่เขาสนใจ และตามโอกาสที่เขามี ถ้าเด็กได้รับข้อสนเทศทางด้านอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสม อาจจะทำให้ปัญหาการว่างงาน และปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศกำลังเผชิญในปัจจุบันคลี่คลายลงไปได้

5.4 จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ

จุดประสงค์ของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพ แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษานั้นจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้ (กรมวิชาการ.2527:91)

1) เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักโลกกว้างของอาชีพ
2) เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ
3) เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจอาชีพที่ตนสนใจ
4) เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อวางแผนตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายหลักของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพก็คือ ต้องการให้คนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพฤติกรรมไปสู่สิ่งที่ดีในชีวิต ในกระบวนการที่ทำให้แต่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ข้อสนเทศเป็นตัวแปรสำคัญอันดับแรกที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนต่อ ๆไปของแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้ (มะเดื่อ เสมา.2527 : 8-10)

1. การให้ข้อสนเทศ (Information) เมื่อเรามีหรือรับข้อสนเทศมาแล้วจะต้องวิเคราะห์คัดเลือกข้อสนเทศเหล่านั้น นำแต่ส่วนที่มีประโยชน์มาดำเนินการเผยแพร่ ไปยังกลุ่มเป้าหมายจะโดยวิธีการใดก็ตาม โดยมีเป้าหมายให้ผู้รับข้อสนเทศนั้น ๆ ได้รับทราบหรือรู้เรื่องราวนั้น

7. ความก้าวหน้า โดยเฉพาะเกี่ยวกับตำแหน่งสำคัญที่ท่านมีโอกาสจะได้รับ ต้องพิจารณาปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และปัจจัยที่ส่งเสริมต่อความก้าวหน้าในงานของท่าน

8. รายได้ พิจารณาได้เฉลี่ยในตำแหน่งเดียวกันของบริษัทต่าง ๆ

9. โอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เช่น นโยบายส่งเสริมให้บุคลากรหาความรู้เพิ่มเติมทุนศึกษาดูงาน

10.แหล่งที่พักอาศัยในปัจจุบันและอนาคต เช่น ความก้าวหน้าในงาน ความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในการพักอาศัย ความสะดวกในการเดินทาง

11. ที่พักอาศัย อยู่ห่างไกลจากที่ทำงานหรือไม่ บริษัทที่พักอาศัยไว้ให้หรือไม่

12. การขนส่ง บริการขนส่งและการติดต่อสื่อสารทั้งทางบวก ทางเรือ และทางอากาศมีความสะดวกหรือไม่ ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางมากน้อยเพียงใด

13. ค่าครองชีพ ในบริเวณที่ทำงาน และที่พักอาศัยสูงหรือต่ำกว่าที่อื่น ๆ ของประเทศเพียงใด

สำหรับ เมธินินทร์ ภิญญชน (2532 : 26-30) ได้อธิบายถึงลักษณะของข้อสนเทศไว้ว่า เพื่อให้สามารถมองเห็นรายละเอียดของข้อสนเทศทางอาชีพได้เด่นชัดยิ่งขึ้น สามารถแยกออกเป็นข้อดังต่อไปนี้

1. ชนิดของอาชีพ คือการให้รู้ว่าอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนหรือในสังคมไทยปัจจุบันมีอาชีพอะไรบ้าง และอาชีพในอนาคต

2. ความต้องการของตลาดแรงงานสามารถรับได้จำนวนเท่าไร และความต้องการของตลาดแรงงานในสาขาวิชาต่าง ๆในอนาคต

4. ลักษณะของงาน คือ กิจกรรมที่ทำในหน้าที่ความรับผิดชอบ การประเมินผลงาน สถานที่ทำงานเป็นหน่วยงานอะไร เวลาในการทำงานมีวันหยุดหรือไม่ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

5. คุณสมบัติของบุคคลที่แต่ละอาชีพต้องการ เช่น เพศ อายุ รูปร่างหน้าตา สุขภาพร่างกาย ระดับความรู้ ทักษะพิเศษ ประสบการณ์ในการทำงาน

6. รายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าประกอบอาชีพ เช่น การสมัครงาน การสอบคัดเลือก เกณฑ์ในการคัดเลือกใช้เกณฑ์อะไรเป็นเครื่องตัดสินใจ และจำนวนตำแหน่งที่ต้องการหรือถ้าเป็นการเปิดกิจการของตนเองก็ต้องใช้เท่าไร

7. ความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน โดยพิจารณาความมั่นคงของอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงานตลอดจนสวัสดิการที่จะได้รับ

วัชรี ทรัพย์มี (2531 : 68) กล่าวว่า ข้อสนเทศทางอาชีพที่จะให้แก่นักเรียนนั้นจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะอาชีพต่าง ๆ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ สภาพการณ์ในการทำงาน ความต้องการของตลาดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะของอาชีพต่าง ๆเป็นต้นว่า ลักษณะการทำงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ เพศและเชื้อชาติของผู้ที่จะเข้าประกอบอาชีพนั้น ๆ

2. ความต้องการของตลาดในอาชีพต่าง ๆ

3. การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ

4. สถานที่สมัครเข้าทำงาน

5. ความก้าวหน้าในอาชีพต่าง ๆ

6. แหล่งที่จะไปค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพ

7.วิธีประกอบอาชีพอย่างประสิทธิภาพ

8.ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการเตรียมตัวประกอบอาชีพต่าง ๆเป็นต้นว่า ต้องใช้เวลาศึกษานานเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษามาก

นอกจากจะให้ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว บริการสนเทศทางอาชีพยังมีจุดประสงค์ที่จะปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตทั้งหลาย มีนิสัยในการทำงานที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ให้เด็กเกิดความคิดว่าการที่จะประกอบอาชีพต่อไปนั้น จะต้องมีการเตรียมเพื่อให้เด็กมีความคิดที่จะวางแผนการในการประกอบอาชีพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 :117-118) กล่าวว่า ข้อสนเทศทางอาชีพที่จะจัดแก่นักเรียนได้แก่

1. ประเภทของอาชีพ
2. ลักษณะทั่วไปของงานในอาชีพต่าง ๆ
3. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ
4. แนวทางและโอกาสในการเลือกอาชีพ
5. องค์ประกอบในการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพ
6. ประวัติความเป็นมาของอาชีพที่เลือกหรือจะเลือก
7. ความสำคัญของอาชีพนั้น ๆที่มีต่อสังคม
8. ความก้าวหน้าในงานอาชีพ
9. ปัจจัยสำคัญที่ควรทราบเกี่ยวกับการทำงาน
10. สถานีที่ติดต่อเพื่อหางานทำ
11. การสมัครงาน
12. การเขียนจดหมายสมัครงานหรือการกรอกใบสมัคร
13. การสัมภาษณ์ให้ได้งานและการเตรียมตัวเพื่อรับการสัมภาษณ์
14. สาเหตุที่บางคนไม่ได้ทำงาน
15. สาเหตุที่ทำให้คนออกจากงาน
16. ลักษณะของบุคคลที่นายจ้างต้องการ
17. การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงาน

18. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพให้สอดคล้องกัน

19. การวางแผนการศึกษาและอาชีพให้สอดคล้องกัน

20. แหล่งบริการข้อสนเทศทางอาชีพ

ขอบข่ายข้อสนเทศทางอาชีพประกอบด้วยข้อสนเทศเกี่ยวกับแนวโน้มตลาดแรงงาน ลักษณะของงาน สภาพแวดล้อมของงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ การเข้าประกอบอาชีพ และความก้าวหน้าในอาชีพ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521:33) ได้เน้นว่า การให้ข้อสนเทศทางอาชีพดังนั้นพอสรุปได้ว่านักแนะแนวจะต้องเข้าใจแจ่มแจ้ง เช่น ลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพ รายได้ โอกาสในก้าวหน้า เพราะฉะนั้นนักแนะแนวจะต้องมีความเข้าใจอาชีพแต่ละอาชีพในขอบข่ายของข้อสนเทศทางอาชีพอย่างละเอียด ก่อนจะแนะแนวนักศึกษาเข้าใจได้อย่างชัดเจนก่อนจะพิจารณาเลือก

5.6 แหล่งที่มาของข้อสนเทศด้านอาชีพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 119) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลด้านอาชีพมี ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาต่าง ๆ

2. หน่วยราชการต่าง ๆ เช่น ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ศูนย์รวมข่าว สำนักงานคณะกรรมการเข้าราชการพลเรือน เป็นต้น

3. องค์การ สถาบันเอกชน และสมาคมต่างๆ ที่มีบริการแนะแนว

4. รายการวิทยุและโทรทัศน์

5. สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ฯลฯ

5.7 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเพิ่มความสนใจทางอาชีพหรือพัฒนาทัศนคติทางอาชีพได้ดังเช่น การศึกษาของฮอพพอค (Hoppock.1967 : 379-380)สรุปว่าการสอนวิชาอาชีพจะช่วยลดปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา เพิ่มความสนใจต่ออาชีพและเพิ่มความรู้ทางอาชีพ ส่วน อาดัมส์ (Adams. 1979 : 5021-A) ได้ศึกษาแบบโครงสร้างที่จะช่วยเพิ่มวุฒิทางอาชีพแก่นักศึกษาปีที่ 1 ระดับอุดมศึกษาที่ยังไม่ตัดสินใจในอาชีพ โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมสัมมนาค้นคว้าหาทางแผนอาชีพ กลุ่มควบคุมไม่มีการสัมมนาใดๆผลปรากฏว่าคะแนนวุฒิภาวะทัศนคติในการเลือกอาชีพ และคะแนนความสามารถในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ยองค์,ทอดด์ และเบอร์ตัน (Youngue, Todd and Burton. 1981 : 369-373) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอาชีพในชั้นเรียน กับการสอนจากประสบการณ์จริงต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัยมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนียตอนใต้ จำนวน 46 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง

การแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการแนะแนวการอ่าน การจัดชั้นหนังสือใหม่ การจัดอภิปรายทางวิชาการ จัดนิทรรศการในโอกาสที่เหมาะสม จัดฉายภาพยนตร์ สารคดีที่สนใจและภาพยนตร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ จากการสำรวจความสนใจครั้งนี้ทำให้ทราบว่าประชาชนเริ่มสนใจหาข้อมูลหรือสารสนเทศทางด้านอาชีพอายุตั้งแต่ 9 ปี เป็นต้นมา ดังนั้น การจัดรูปแบบบริการสนเทศของห้องสมุด จึงต้องคำนึงถึงความสามารถในการรับสารของเด็กในระดับนี้ประกอบด้วย กล่าวคือ รูปแบบการบริการนั้นจะต้องเร้าประสาทได้หลาย ๆ ทาง ดังพบได้จากผลการสำรวจความคิดเห็นของศึกษาธิการในจังหวัดที่เป็นจังหวัดที่ตั้งของเขตการศึกษาเกี่ยวกับการบริการของห้องสมุดประชาชนทางด้านต่าง ๆ พบว่า ห้องสมุดประชาชนควรจัดบริการดังต่อไปนี้ บุญเกื้อ หลงสวาสดิ์.(2519 : 55)

1. รวบรวม จัดหา เตรียมหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ไว้บริการ ประชาชน
2. จัดห้องสมุดเคลื่อนที่
3. จัดฉายสไลด์ ภาพยนตร์
4. จัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการเผยแพร่
5. จัดบริการการฟัง
6. จัดบริการและแนะแนวการศึกษาแก่ประชาชน
7. จัดนิทรรศการ
8. จัดวิทยากรไว้แนะนำประชาชนกลุ่มที่สนใจในอาชีพต่าง ๆ

จากงานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า ข้อมูลด้านอาชีพหรือข้อสนเทศทางอาชีพ สามารถช่วยลดปัญหาการว่างงาน ปัญหาการเลือกอาชีพผิดพลาด ปัญหาการเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ พัฒนาทัศนคติและช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพดังนั้นจึงเป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นว่า การให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพน่าจะช่วยพัฒนา การวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพได้

6. แบบทดสอบความถนัดและความสนใจ (Self Directed Search) หรือ (SDS)

ประดินันท์ อุปรนันท์(2534:46-48)เป็นแบบทดสอบที่อาจารย์วนิดา แสงสุภา รองศาสตร์จารย์ ดร. นวลศิริ เปาโรหิตย์และอาจารย์จิตรอารี เนตรหิน ร่วมกันดัดแปลงจากแบบทดสอบ เอส ดี เอส (SDS)ซึ่งเป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับอาชีพของ จอห์น ฮอลแลนด์ (John Holland) แบบทดสอบนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบที่ยังไม่แน่ใจเลือกอาชีพ ได้เข้าใจแนวทางและเห็นทิศทางของการเลือกอาชีพที่ตนมีความสนใจและมีความถนัดได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเป็นแบบทดสอบซึ่งสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดพิมพ์(สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย,ไม่ระบุปีที่พิมพ์)

แบบทดสอบ เอส ดี เอส (Self-Directed Search) นี้เป็นแบบทดสอบที่ฮอลแลนด์สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ทำแบบทดสอบสามารถค้นหาตนเองและประเมินตนเองได้ว่าความสนใจและความสามารถที่เขามีอยู่อันเป็นลักษณะสำคัญของบุคลิกภาพของแต่ละคนนั้น มี

ความสอดคล้องกับอาชีพใดบ้างจากอาชีพประมาณ 500 อาชีพในกลุ่มอาชีพทั้ง 6 กลุ่ม โดยอาชีพในแต่ละกลุ่มนั้นเป็นอาชีพที่สะท้อนให้เห็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลในอาชีพนั้นด้วย อาชีพแต่ละกลุ่มดังกล่าวได้แก่

1. อาชีพในกลุ่ม Realistic (R) เช่น อาชีพเกษตรกร วิศวกร สถาปนิก ช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าและเครื่องยนต์ ช่างตัดเสื้อ นักบิน พนักงานขับรถ ฯลฯ บุคคลดังกล่าว มักเป็นบุคคลที่นิยมในสิ่งที่เป็นรูปธรรม สนใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของทำงานที่ใช้แรงกาย และชอบทำกิจกรรมกลางแจ้ง

2. อาชีพในกลุ่ม Investigative (I) เช่นอาชีพนักสถิติ แพทย์ เภสัชกร นักเศรษฐศาสตร์ นักคอมพิวเตอร์ นักดาราศาสตร์ ครูสอนวิทยาศาสตร์ ฯลฯ บุคคลในอาชีพดังกล่าวมักเป็นผู้ที่ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ คิดค้น สนใจงานที่สลับซับซ้อน และสนใจกิจกรรมที่เป็นนามธรรม อาชีพในกลุ่ม Artistic (A) เช่น อาชีพนักหนังสือพิมพ์ นักดนตรี นักแสดง นักเขียน นักประชาสัมพันธ์ ฯลฯ บุคคลในอาชีพดังกล่าวมักชอบใช้ชีวิตเพื่อทำกิจกรรมอย่างอิสระมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีสุนทรียภาพ และไม่ชอบเอาอย่างใคร

3. อาชีพในกลุ่ม Social (S) เช่น อาชีพนักสังคมสงเคราะห์ พัฒนาการ จิตแพทย์ ครูแนะแนว ผู้ให้บริการปรึกษา บรรณารักษ์ ฯลฯ บุคคลในอาชีพดังกล่าวมักชอบทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ชอบช่วยเหลือ มีความเป็นมิตร รับผิดชอบ และมีทักษะในการใช้ภาษา

4. อาชีพในกลุ่ม Enterprising (E) เช่น อาชีพนักธุรกิจ นายธนาคาร นักการเมือง ผู้ขายประกันชีวิต ฯลฯ บุคคลในอาชีพดังกล่าวมักมีลักษณะเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าคิด กล้า ทำ กล้าเสี่ยง และชอบทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน

5. อาชีพในกลุ่ม Conventional (C) เช่น บุคคลในอาชีพดังกล่าวมักชอบทำกิจกรรมระเบียบแบบแผนยึดถือประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติ ชอบบทบาทของผู้ตาม พอใจที่จะคล้อยตามหรือเชื่อฟังผู้อื่น และมักหลีกเลี่ยงการโต้แย้ง

ลักษณะของแบบทดสอบ เอส ดี เอส(SDS) แบบทดสอบเอสดีเอส(SDS)ประกอบด้านส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. อาชีพในฝัน เป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบเขียนถึงอาชีพที่คนใฝ่ฝันว่าจะเป็นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อผู้ตอบจะได้รหัสอาชีพจากสมุดรหัสอาชีพที่ฮอลแลนด์ สร้างขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ตอบมีโอกาสหลากหลายออกไปมาขึ้น

2. หมวดกิจกรรม เป็นหมวดที่ผู้ตอบจะตอบว่าชอบหรือไม่ชอบกิจกรรมที่จะต้องทำ กิจกรรมที่ได้ตอบจะแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลในแต่ละกลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่ม R, I, A, S, E และ C ตามลำดับ

3. หมวดความสามารถ เป็นหมวดที่สำรวจว่าผู้ตอบมีความสามารถในกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ คือ R, I, A, S, E และC ตามลำดับหรือไม่โดยผู้ตอบจะตอบว่าใช่หรือไม่ใช่

4. หมวดอาชีพ เป็นหมวดที่สำรวจความสนใจของผู้ตอบเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ คือ R, I, A, S, E และ C ตามลำดับ โดยผู้ตอบว่าสนใจหรือไม่สนใจ

5. การประเมินผลตนเอง เป็นการประเมินความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆของผู้ตอบด้วยตัวเองเมื่อเปรียบเทียบความสามารถของตนกับผู้ที่อยู่ในอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ความสามารถที่ประเมินคือความสามารถทางเครื่องจักรกล วิทยาศาสตร์ ศิลปะ การสอน การขายและความสามารถทางสำนักงาน ส่วนทักษะที่ประเมินคือ การเคลื่อนไหวของมือ การคำนวณ ดนตรี การผูกมิตร การบริการงานและสำนักงาน

ผลจากการทดสอบด้วยเอสดีเอส จะทำให้ทราบว่านักเรียนมีความมั่นคงในการเลือกอาชีพมากน้อยเพียงใด และอักษรตัวแรกของรหัสอาชีพที่นักเรียนเลือกสามารถกำหนดทิศทางการเลือกอาชีพและบุคลิกภาพของนักเรียนได้พอสมควร ทั้งนี้ ถ้านักเรียนมีกำหนดทิศทางการเลือกอาชีพและบุคลิกภาพของนักเรียนได้พอสมควร ทั้งนี้ถ้านักเรียนมีคะแนนในหมวดหนึ่งในกลุ่มอาชีพใดแล้วคะแนนในหมวดอื่น ๆ สูงในกลุ่มอาชีพเดียวกันด้วยก็จะทำให้มองเห็นความคงตัวในการมองตนเองและเข้าใจตนเองของนักเรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมทำให้มองเห็นบุคลิกภาพของนักเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพได้มากขึ้นด้วย

นอกจากนี้แบบทดสอบดังกล่าวยังเป็นเครื่องมือที่ฮอลแลนด์และแนฟซิเจอร์ (Holland and Nafziger, 1975 : 259-262) ได้ทดสอบความตรง (Validity) ของแบบทดสอบไว้แล้วโดยเปรียบเทียบกับแบบทดสอบในลักษณะเดียวกันคือแบบทดสอบของคูเดอร์ (Kuder Preference Record) แบบทดสอบของเธอร์สโตน (The Thurstone Temperament Schedule) แบบทดสอบเบนเนทท์ (Bennett Machanical Comprehension) แบบทดสอบของมินเนโซตา (The Minnessota Paper Form Board) และแบบทดสอบของโอไฮโอ (The Ohio Psychological Examination) และเมื่อสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยนำมาจัดพิมพ์ไว้ ดร. สุธีพันธ์ กรลักษณ์ นายกสมาคมฯ ในขณะนั้นได้เขียนไว้ในหลังปกหน้าของแบบทดสอบฉบับที่ตีพิมพ์ว่า เป็นแบบทดสอบที่ ได้นำมาปรับปรุงและทดสอบใช้หลายครั้งจนมีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงสูง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาด้วยวิธีการชุมชนบำบัด รับย้ายจากศูนย์ชุมชนบำบัดชัญญารักษ์ 4 ศูนย์ จำนวน 240 คน (ศูนย์ชุมชนบำบัดรับผู้ติดยาเสพติดได้ศูนย์ละ 60 คน)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพที่ผ่านการบำบัดรักษาด้วยวิธีการชุมชนบำบัดในศูนย์ชุมชนบำบัดชัญญารักษ์ 4 ศูนย์ซึ่งได้มาโดยคัดเลือกจากผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการประเมินจากคณะกรรมการศูนย์ชุมชนบำบัดส่งมาเตรียมความพร้อมในการออกสู่สังคมที่ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม ระหว่างวันที่ 1-31มกราคม 2542 จำนวน 9 คน ที่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามปัญหาและการวางแผนในการประกอบอาชีพ
2. แบบสำรวจ SDS (Self Directed Search)
3. การสร้างโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1.แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ

1.1 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ทดสอบก่อนหลังทดลองโครงการ

1.2 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และรายละเอียดเกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพเพื่อนำมาเป็นแนวทางสำหรับสร้างแบบสอบถาม

1.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวางแผนในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นการที่ผู้ติดยาเสพ

คิด กำหนดเป้าหมายในการประกอบอาชีพ มีการวางขั้นตอนที่จะให้บรรลุเป้าหมายนั้น โดยพิจารณาเป็นไปได้ในการหางานทำ โดยให้ทำแบบทดสอบความถนัดและความสนใจ การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ มีประสบการณ์ตรงจากการฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพที่ตนสนใจ และการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนประกอบอาชีพ

1.4 นำนิยามศัพท์เฉพาะดังกล่าวมาสร้างแบบสอบถามในการประกอบอาชีพโดยปรับปรุงจากแบบสอบถามการวางแผนอาชีพของนิสิตนักศึกษาของ สุวรรณา จงประเสริฐพร (2540 : 95 – 103) แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพที่ผู้เสนอโครงการสร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ 25 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์(Face Validity) โดยเสนอคณะกรรมการที่ควบคุมการทำสารนิพนธ์ 2 ท่านคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ ดร. นันทา สู้รักษาเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อปรับปรุง และคัดเลือกข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและผู้ศึกษานำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้คณะกรรมการควบคุมการทำสารนิพนธ์เพื่อตรวจความถูกต้อง

1.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบใช้ (Try out) กับผู้ติดยาเสพติดที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากที่สุด

1.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient)ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC^{+} ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ 0.88 ตอนที่ 2 เหลือจำนวน 20 ข้อ

1.9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบครั้งสุดท้าย

1.10 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการ

ลักษณะและวิธีการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert Type) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อจัดระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดที่แสดงให้เห็นว่าผู้ติดยาเสพติดมีการวางแผนในการประกอบอาชีพ โดยให้ผู้ติดยาเสพติดอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อแล้วตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ให้ขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดให้

ตัวอย่างของแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ

การวางแผนในการประกอบอาชีพ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0. ท่านพยายามศึกษาต่อเพื่อที่จะได้มีโอกาสหางานทำได้มากขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจการให้คะแนนแบบสอบถามข้อความเป็นบวกทั้งหมดผู้เสนอโครงการใช้เกณฑ์การแปลผลตามช่วงคะแนนต่าง ๆดังต่อไปนี้

4.50 - 5.00 หมายถึงมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ มากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึงมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ มาก

2.50 – 3.49 หมายถึงมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ ปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึงมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ น้อย

1.00 – 1.49 หมายถึงมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ น้อยที่สุด

2.แบบทดสอบเอส ดี เอส (SDS) (Self Directed Search)

เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับอาชีพของจอห์น ฮอลแลนด์ แบบทดสอบนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบที่ยังไม่แน่ใจในการเลือกประกอบอาชีพได้ค้นหาและประเมินตนเองถึงความสนใจและความถนัดได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นแบบทดสอบที่สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดพิมพ์ สำหรับในการทดลองครั้งนี้ แบบทดสอบเอส ดี เอส(SDS) ใช้ในการเป็นข้อมูลประกอบการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพเพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดได้ทราบถึงความสนใจและความถนัดของตนเอง

โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับปัญหาและการวางแผนในการประกอบอาชีพและวิธีที่จะช่วยในการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

3.2 กำหนดแผนที่จัดโครงการพัฒนาในการประกอบอาชีพ ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

3.3 เสนอโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพให้อาจารย์ควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมก่อนทำการทดลอง

3.4 นำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์มาปรับปรุง แก้ไข และลงมือ ดำเนินการจัดโครงการกับผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพจำนวน 9 คน ตามแผนที่วางไว้ ระยะเวลา 8 วัน วันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 09.00 – 12.30 น. และวันจันทร์ – วันพุธ เวลา 09.00 – 12.30 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

วิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการโครงการแบบ One Group Pretest – Posttest Design อาวุธ วัฒนสิน. (2536 : 163)โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

$$\boxed{O_1 \ X \ O_2}$$

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

เมื่อ O_1 แทน การวัดก่อนการทดลอง

X แทน ตัวแปรอิสระ (การทดลอง)

O_2 แทน ตัวแปรหลังการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้เสนอโครงการให้ผู้ติดยาเสพติดตอบแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. การทดลอง ผู้เสนอโครงการดำเนินการทดลองโดยใช้โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพใช้ระยะเวลาทั้งหมด 8 วัน เวลา 9.00 –14.30 น.

3. หลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองให้ผู้ติดยาเสพติดตอบแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้ก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนน หลังการทดลอง (Post - test)

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลอง และหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมามีความสมบูรณ์รวม 9 ฉบับ
2. นำข้อมูลทั้งหมดในแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวางแผนในการประกอบอาชีพ โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความถี่และค่าร้อยละ

สำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการคำนวณของข้อคำตอบที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของลิเคิร์ทนั้น ผู้เสนอโครงการใช้เกณฑ์การแปลผลตามช่วงคะแนนต่างๆดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. อัตราร้อยละ (Percentage Rates) ใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$

ประคอง กรรณสูตร.(2535 : 65)

2. ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

f แทน ความถี่

$\sum fx$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

N แทนผลรวมทั้งหมดของความถี่ซึ่งมีค่าเท่าจำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ SD แทนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\bar{X}$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum fx^2$ แทนผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนนยกกำลังสอง

$(\sum fx^2)$ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

N แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4. สถิติสำหรับเปรียบเทียบผลในขั้นก่อนและหลังการทดลอง คือ การทดสอบที (T- Test)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เพื่อความสะดวกและเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้เสนอโครงการได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของโครงการ ผู้เสนอโครงการได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา

ข้อมูล	ผู้ติดยาเสพติด N = 9	
	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	8	88.89
หญิง	1	11.11
2.อายุ		
16 – 17 ปี	2	22.22
18 – 19 ปี	2	22.22
20 – 21 ปี	1	11.11
22 – 23 ปี	3	33.33
24 – 25 ปี	1	11.11
3. การศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	8	88.89
ประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาวิชาการบัญชี	1	11.11

จากตาราง 1 แสดงถึงจำนวนผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 9 คนเป็นเพศหญิง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 เพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.88 อายุระหว่าง 22 –23 ปี มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมา อายุระหว่าง 16 – 17 ปี และ 18 – 19 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็น 22.22 และศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ	N = 9	
	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ		
- รับจ้าง	1	11.11
- ค้าขาย	1	11.11
- ช่างแอร์	1	11.11
- ไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ	6	66.66

จากตาราง 2 แสดงถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เคยทำงานรับจ้างทั่วไป จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ11.11 ค้าขาย 1 คนคิดเป็นร้อยละ 11.11 ช่างแอร์ 1 คนคิดเป็นร้อยละ 11.11 ไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66

ตาราง 3 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามปัญหา

ปัญหา	N = 9	
	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาในการประกอบอาชีพ		
- ขาดวุฒิการศึกษา	6	66.66
- ขาดหลักฐานการเกณฑ์ทหาร	1	11.11
- สอบไม่ติด	1	11.11
- ขาดวุฒิการศึกษา และหลักฐานการเกณฑ์ทหาร	1	11.11
การแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ		
- ขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้ที่เห็นว่าเหมาะสม	6	66.66
- มุ่งไปทางอาชีพที่ปรารถนา	2	22.22
- สมัครสอบแข่งขันทำงานไปเรื่อย ๆ	1	11.11
ผู้ที่ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ		
- ญาติ พี่ น้อง	6	66.66
- พ่อแม่	2	22.22
- ตนเอง	1	11.11
ครอบครัวมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ		
- มีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ	7	77.77
- ช่วยหาแหล่งงาน	2	22.22

จากตาราง 3 แสดงถึงปัญหาของผู้ติดยาเสพติดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดวุฒิการศึกษา ร้อยละ 66.66 รองลงมาคือขาดหลักฐานการเกณฑ์ทหาร และสอบไม่ติด คิดเป็นร้อยละ 11.11 ส่วนในด้านการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า ต้องการขอคำปรึกษาหรือขาดความช่วยเหลือจากผู้ที่เห็นว่าเหมาะสม 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมาคือมุ่งไปทางอาชีพที่ปรารถนารองลงมา คิดเป็นร้อยละ 22.22 ส่วนในด้านของบุคคลที่คิดว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า ญาติพี่น้อง ช่วยได้ จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมา คือพ่อแม่ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ส่วนในด้านของครอบครัวมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมาคือ ช่วยหาแหล่งงาน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ตาราง 4 ข้อมูลส่วนตัว จำแนกตามความรู้ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

ความรู้ที่คิดว่าเป็นประโยชน์	N = 9	
	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการปรับตัว	2	22.22
ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ	4	44.44
ด้านมนุษย์สัมพันธ์	3	33.33

จากตาราง 4 แสดงถึงความรู้ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาคือ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตอนที่ 2 การวางแผนในการประกอบอาชีพ

การทดลองระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา จำนวน 9 คน ผู้เสนอโครงการใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการวาง แผนในการประกอบอาชีพ โดยแบ่งเป็น 2 ครั้ง ครั้งแรก ก่อนการทำโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ และครั้งที่ 2 หลังจากจัดทำโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

สำหรับแบบสอบถามทั้ง 2 ครั้ง ผู้เสนอโครงการได้กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความหมาย ดังนี้

1.50	– 5.00	หมายถึง	มีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ มากที่สุด
3.50	– 4.39	หมายถึง	มีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพ มาก
1.50	– 3.49	หมายถึง	มีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพปานกลาง
1.50	– 2.49	หมายถึง	มีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพน้อย
1.00	- 1.49	หมายถึง	มีระดับการวางแผน ในการประกอบอาชีพน้อยที่สุด

ผลของการทดลองมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลอง

ระดับการวางแผน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มากที่สุด	-	-	-	-
มาก	3	33.30	9	100.00
ปานกลาง	6	66.70	-	-
น้อย	-	-	-	-
น้อยที่สุด	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.85 – 3.70		3.55 - 4.25	
โดยเฉลี่ย	3.26		3.92	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.30		.24	

จากตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังทำโครงการพัฒนาการวางแผนในการวางแผนในการประกอบอาชีพ พบว่าก่อนการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนอยู่ในระดับปานกลางจนถึงมาก ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 2.85 –3.70) โดยเฉลี่ยมีการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}$ = 3.26) แต่เมื่อหลังการทดลองแล้วมีการวัดระดับการวางแผนอีกครั้งพบว่าระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ อยู่ระหว่าง 3.55 – 4.25) หรือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้ง 2 ครั้งมาแจกแจงความถี่เพื่อจัดกลุ่มใหม่พบว่าในครั้งแรกก่อนทดลองกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.77 และมากเพียงร้อยละ 33.33 แต่เมื่อผ่านการทดลองไปแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระดับเดียว คือมากเท่านั้นคิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบระดับในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามรายข้อ

รายการ	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพยายามศึกษา/ฝึกฝนความรู้ ความสามารถพิเศษอื่น ๆ	3.22	.97	ปานกลาง	4.00	.71	มาก
2.เคยทำงาน/ฝึกงานเพื่อหาประสบการณ์การทำงานในอาชีพที่คาดหวัง	2.11	.93	น้อย	3.22	.67	ปานกลาง
3.เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ	2.44	1.01	น้อย	3.33	.71	ปานกลาง
4.ศึกษาหาความรู้และติดตามข่าวการสมัครงานที่เกี่ยวกับอาชีพที่ตั้งใจจะประกอบอยู่เสมอ	2.78	.83	ปานกลาง	3.67	.50	มาก
5.พยายามพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะกับอาชีพที่คาดหวัง	3.11	.60	ปานกลาง	4.00	.50	มาก
6.ศึกษาและมีการเตรียมพร้อมในการสมัครงานในด้านต่าง ๆ เช่น การเตรียมหลักฐาน การสอบสัมภาษณ์ การเขียนใบสมัครงาน ฯลฯ	3.00	.87	ปานกลาง	3.67	.50	มาก
7.ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมมีการให้ความรู้ที่ตรงกับความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการประกอบอาชีพ	3..56	.73	มาก	4.11	.33	มาก
8. การหาสถานที่ฝึกงานในระหว่างการบำบัดรักษาที่ตรงกับอาชีพที่ปรารถนา	3.11	.60	ปานกลาง	3.67	.71	มาก
9.บุคลากรที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวด้านอาชีพ	3.11	.50	ปานกลาง	3.67	.50	มาก

10.โอกาสในการทำแบบทดสอบเพื่อสำรวจตนเองในด้านอาชีพ	3.22	.83	ปานกลาง	3.89	.78	มาก
11.การให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ	4.11	.78	มาก	4.22	.83	มาก
12.การวางเป้าหมายของท่านในการประกอบอาชีพหลังจบขั้นตอนการบำบัดรักษา	3.90	.60	มาก	4.44	.53	มาก
13.เรียงลำดับขั้นตอนการวางแผนในการประกอบอาชีพตามขั้นตอนต่อไปนี้						
- วิเคราะห์ตนเองอย่างชัดเจนถึงความถนัด ความสนใจ ตลอดจนข้อจำกัดของร่างกาย						
- ศึกษาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ						
- การวางแผนหางาน						
ประเมินความก้าวหน้าในการทำงาน	3.44	.53	ปานกลาง	4.00	.71	มาก
14.การจัดตารางกิจกรรมในศูนย์กลับสู่สังคมมีผลดีต่อการวางแผนประกอบอาชีพ	3.33	1.00	ปานกลาง	4.11	.78	มาก
15.สถานที่ฝึกงานของศูนย์กลับสู่สังคมตรงกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ	2.67	.71	ปานกลาง	3.56	.73	มาก
16.ศึกษาต่อสายสามัญโดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต	3.11	1.17	ปานกลาง	3.78	.97	มาก
17.วางแผนในการประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง	3.33	.87	ปานกลาง	4.41	.78	มาก
18.การสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านอาชีพจะทำให้ท่านสามารถมองเห็นช่องทางที่จะเลือกได้มากขึ้น	3.78	.67	มาก	4.44	.73	มาก
19.เป้าหมายของท่านเมื่อจบขั้นตอนการบำบัดรักษาคือการหางานทำ	4.00	1.18	มาก	4.22	.97	มาก
20. ท่านคิดว่าการวิเคราะห์ตนเองอย่างชัดเจนถึงความถนัดและความสนใจจะส่งผลให้ได้ประกอบอาชีพตามที่คาดหวัง	3.79	.97.	มาก	4.22	.67	มาก
โดยรวม	3.26	.30	ปานกลาง	3.92	.24	มาก

จากตารางที่ 6 เปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามรายข้อ ในด้านของการพยายามศึกษา/ฝึกฝนความรู้ความสามารถพิเศษอื่นๆพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง($\bar{X}$ = 3.22) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก($\bar{X}$ = 4.00)

ในด้านของการเคยทำงาน/ฝึกงานเพื่อหาประสบการณ์การทำงานในอาชีพที่คาดหวังก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนน้อย($\bar{X}$ = 2.11) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นปานกลาง($\bar{X}$ =3.22)

ในด้านของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนน้อย ($\bar{X}$ = 2.44) หลังเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.33)

ในด้านของการศึกษาหาความรู้และติดตามข่าวการสมัครงานที่เกี่ยวกับอาชีพที่ตั้งใจจะทำอยู่เสมอ ก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.78) หลังเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.67)

ในด้านของความพยายามพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะกับอาชีพที่คาดหวังก่อนเข้าร่วมโครงการมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 4.00)

ในด้านของการศึกษาและมีการเตรียมพร้อมในการสมัครงานในด้านต่างๆก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.00) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.67)

ในด้านการให้ความรู้ของศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมมีการให้ความรู้ตรงกับความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนมาก ($\bar{X}$ = 3.56) หลังเข้าร่วมโครงการระดับการวางแผนยังคงมากเหมือนเดิมแต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 4.11)

ในด้านของการหาสถานที่ฝึกงานในระหว่างการบำบัดรักษาที่ตรงกับอาชีพที่ปรารถนาก่อนการเข้าร่วมโครงการมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11) หลังเข้าร่วมโครงการระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.67)

ในด้านของบุคลากรที่ให้คำปรึกษาแนะแนวด้านอาชีพก่อนการเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11) หลังเข้าร่วมโครงการระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.67) ในด้านของโอกาสในการทำแบบทดสอบเพื่อสำรวจตนเองในด้านอาชีพก่อนการเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.22) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.89)

ในด้านของการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนมาก ($\bar{X}$ = 4.11)หลังเข้าร่วมโครงการพบว่ามีระดับการวางแผนมากแต่ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 4.22)

ในด้านของการวางเป้าหมายในการประกอบอาชีพหลังจบขั้นตอนการบำบัดรักษาก่อนการเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนมาก ($\bar{X}$ = 3.90) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าระดับการวางแผนมากแต่ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 4.44)

ในการเรียงลำดับขั้นตอนการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.44) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่ามีระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 4.00)

การจัดตารางกิจกรรมในศูนย์กลับสู่สังคมมีผลดีต่อการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.33) หลังเข้าร่วมโครงการพบว่ามีระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 4.11)

ในด้านของสถานที่ฝึกงานของศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.67) หลังการเข้าร่วมโครงการระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.56)

ในด้านของการศึกษาต่อโดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตก่อนการเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.11) หลังเข้าร่วมโครงการพบว่ามีระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 3.78)

ในด้านของการวางแผนในการประกอบอาชีพด้วยตนเองก่อนการเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.33) หลังการเข้าร่วมโครงการพบว่ามีระดับการวางแผนเพิ่มขึ้นเป็นมาก ($\bar{X}$ = 4.41)

ในด้านการสำรวจข้อมูลต่าง ๆทางด้านอาชีพทำให้เห็นช่องทางที่จะเลือกได้มากขึ้นก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนมาก ($\bar{X}$ = 3.78) หลังการเข้าร่วมโครงการระดับการวางแผนมากเช่นกันแต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 4.44)

ในด้านของเป้าหมายเมื่อจบขั้นตอนการรักษาคือการหางานทำก่อนเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนมาก ($\bar{X}$ = 4.00) หลังเข้าร่วมโครงการมีระดับการวางแผนมากแต่ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 4.22)

ในด้านของการวิเคราะห์ตนเองอย่างชัดเจนถึงความถนัดและความสนใจส่งผลให้ได้ประกอบอาชีพตามที่คาดหวังก่อนการเข้าร่วมโครงการกลุ่มตัวอย่างมีระดับการวางแผนมาก ($\bar{X}$ = 3.79) หลังการเข้าร่วมโครงการมีระดับการวางแผนมากแต่ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 4.22)

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบค่า t เพื่อเปรียบเทียบระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพก่อนและหลังการทดลอง

รายการ	N	$\bar{X}$	S.D.	t-value
ก่อนการทดลอง	9	3.26	.30	-5.95*
หลังการทดลอง	9	3.92	.24	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 ปรากฏว่าคะแนนของผู้ติดยาเสพติดที่เข้าร่วมโครงการก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.26 หลังการเข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.92 และมีค่า t เท่ากับ 5.95 สรุปได้ว่าผู้ติดยาเสพติดมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพครั้งนี้

บทที่ 5
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด โดยใช้โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ การทดสอบความถนัดและความสนใจ การฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพที่ผู้ป่วยยาเสพติดสนใจ การวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาโครงการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด ในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพและเพื่อสร้างโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตลอดจนนักบำบัดที่เกี่ยวข้องกับผู้ติดยาเสพติด ที่มีความรู้และทักษะด้านการให้คำปรึกษา นำโครงการไปใช้ในการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาการแนะแนวมาประยุกต์ใช้พัฒนารูปแบบในการบำบัดรักษา

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรเป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมที่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาด้วยวิธีการชุมชนบำบัดจากศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์ 4 ศูนย์ คือ ศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์1 ศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์2 ศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์3 และศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์หญิง จำนวน 240 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพที่ผ่านการบำบัดรักษาในรูปแบบชุมชนบำบัด โดยคัดเลือกจากผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการประเมินพฤติกรรมจาก

คณะกรรมการของแต่ละศูนย์ ส่งสมาชิกมาเตรียมความพร้อมในศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม ระหว่างวันที่ 1-31 มกราคม 2543 จำนวน 9 คนและมีการสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ
2. แบบสำรวจ SDS (Self Directed Search)
3. การสร้างโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้เสนอโครงการให้ผู้ติดยาเสพติดตอบแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพแล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ขั้นทดลอง ผู้เสนอโครงการดำเนินการทดลองโดยใช้โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพใช้ระยะเวลาทั้งหมด 8 วัน เวลา 9.00 น.-14.30น.

3. ขั้นหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองให้ผู้ติดยาเสพติดตอบแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพซึ่งใช้ในขั้นก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้ในขั้นก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้การทดสอบที (T-test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพมีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพสูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเพื่อพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม โรงพยาบาลชัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี ปรากฏผลดังนี้

ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

พัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพสามารถพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ. (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการอบรมการวางแผนชีวิตและอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยปิดของรัฐโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2531 สาขาศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพและต่างจังหวัด ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เข้ารับการอบรมมีทัศนคติในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคตและวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการอบรมและพบว่าหลังการอบรมไปแล้ว 6 เดือน คะแนนทัศนคติในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต และวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างจากการสอบภายหลังเสร็จสิ้นการอบรมทันที นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วาร์ด (Ward. 1991 : 4023) ที่ศึกษาผลของการอบรมวางแผนชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 28 คน ในกิจกรรมการอบรมเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลทางอาชีพ การวางแผนอาชีพ มีคะแนนด้านการรู้จักตนเอง ความรู้ความเข้าใจในอาชีพต่างๆและวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น

จากผลของการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพเป็นกลวิธีในการพัฒนาระดับการวางแผนทั้งนี้จากการจัดให้ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพได้ร่วมโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพสมาชิกมีการพูดคุยถึงปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพตลอดจนแนวทางแก้ไขร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและออกข้อคิดเห็นร่วมกัน โดยทุกคนมีส่วนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน พัฒนาด้านความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกโดยเฉพาะในเรื่องของการวางแผนประกอบอาชีพ นอกจากนี้ในส่วนของการที่ผู้ติดยาเสพติดได้รับข้อสนเทศด้านอาชีพผู้ติดยาเสพติดมีความสนใจในการเรียนรู้ ซักถามและในการฝึกปฏิบัติในหน่วยงานที่แต่ละคนสนใจสมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้น สนใจหาข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเป็นอย่างดี จากการสอบถามสมาชิกบอกว่าได้รับประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนประกอบอาชีพที่สนใจ

จากการที่สมาชิกทำแบบสำรวจความถนัดและความสนใจทำให้ทราบว่าตนเองมีความถนัดและความสนใจในอาชีพใดช่วยทำให้สมาชิกค้นหาและประเมินตนเองได้ว่ามีความสนใจ ความสามารถ ที่เป็นลักษณะสำคัญของบุคลิกภาพในการประกอบอาชีพที่คาดหวัง

สำหรับในการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพสมาชิกและครอบครัว ได้วางแผนร่วมกัน ครอบครัวให้ความไว้วางใจสมาชิกเพิ่มขึ้นเมื่อเห็นว่าสมาชิกรู้จักคิดวางแผนในการประกอบอาชีพสุจริต และยินดีให้ความร่วมมือในด้านของการศึกษา การช่วยหางานให้ทำเมื่อจบขั้นตอนการบำบัดรักษาตามที่สมาชิกได้วางแผนไว้ซึ่งผู้เสนอโครงการเป็นผู้

ประสานความคิดให้มีความเข้าใจตรงกันการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพใช้วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ การสำรวจความถนัดและความสนใจ การฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพที่ผู้ติดยาเสพติดสนใจ การให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพให้ผู้ติดยาเสพติด การได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าวเปรียบเสมือนการได้ศึกษาขั้นตอนในการวางแผนประกอบอาชีพอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการประกอบอาชีพที่สุจริต ได้มีโอกาสพูดคุยถึงปัญหาอุปสรรคในการแก้ไข ทราบถึงความถนัดและความสน0ใจในตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติงานที่ตนเองสนใจ เหล่านี้ส่งผลให้ระดับการวางแผนมีการพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน

จากผลของการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพสามารถทำให้ระดับการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนเข้าสู่กระบวนการของการใช้โปรแกรมการพัฒนาในการวางแผนประกอบอาชีพ ควรให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ โปรแกรมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ซักถาม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสมัครใจและเกิดความศรัทธา ง่ายต่อการช่วยเหลือ

2. ควรมีการนำเอาโปรแกรมการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพไปใช้สำหรับการบำบัดรักษายาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพของสถานบำบัดรักษายาเสพติดทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

3. ควรมีการจัดฝึกอบรมทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

1. ในการศึกษาวิจัยควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้และมีกลุ่มควบคุมเพื่อที่จะสามารถสรุปถึงประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพได้

2. ควรเพิ่มระยะเวลาในการทดลองการใช้โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพให้มากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาถึงการนำโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพไปประยุกต์ใช้ในระยะถอนพิษยาเนื่องจากปัจจุบันยาบ้าได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในหมู่เยาวชน ดังนั้นการที่เยาวชนเข้ามาบำบัดรักษาในสถานพยาบาลควรได้มีโอกาสวางแผนในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ร่วมกับนักบำบัดและครอบครัว เพื่อมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจน

4. ควรมีการติดตามผลของการศึกษาทดลอง เช่น ทุก 1 เดือน, 3 เดือนเสร็จสิ้นการทดลอง แล้วว่ามีการทำตามการวางแผนในการประกอบอาชีพที่ได้วางแผนไว้ด้วยตนเองกับครอบครัวและนักบำบัด เพื่อศึกษาว่าการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพตรงตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่ไม่สามารถบรรลุตามแผนที่ได้ตั้งไว้

5. ควรศึกษาปัญหาและการวางแผนในการประกอบอาชีพในผู้ติดยาเสพติดทุกรายเพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนบำบัดรักษา ให้สอดคล้องกับผู้ติดยาเสพติดเป็นรายบุคคล ซึ่งทีมในการวางแผนควรเป็นสหวิชาชีพ ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนด้วย

6. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของการประกอบอาชีพกับการกลับไปเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ผู้ที่จะนำโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพไปใช้จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี

2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการควรมีวุฒิการศึกษาอย่างน้อยมัธยมศึกษาตอนปลายเนื่องจากในโครงการประกอบไปด้วยการทดสอบความถนัดและความสนใจซึ่งใช้แบบทดสอบSDS ซึ่งต้องมีความเข้าใจและเหมาะสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับมัธยมปลาย

3. ในการวิจัยครั้งนี้การให้คำปรึกษาทำเพียง 3 ครั้งทำให้ขาดความต่อเนื่องและยังไม่สมบูรณ์เพราะเป็นโปรแกรมระยะสั้นควรมีการให้คำปรึกษาอย่างสมบูรณ์และต่อเนื่อง

4. ในส่วนของโครงการมีการนำไปใช้เพียงครั้งเดียวควรมีการนำไป try out กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆเพื่อให้มีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ (2527). *คู่มือการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน.(2531).*คู่มืออบรมและดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ.*

กนิษฐา รัตนบุรี. (2536). *ผลของโปรแกรมการปรึกษาแบบกลุ่มในการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิมุติยารามพิทยากร* .ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว).

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์.(2532). *การบริการกิจการนักเรียน.ภาควิชาบริการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*(297-330).

คมเพชร ฉัตรศุภกุล.(2521).*บริการสนเทศ.*กรุงเทพฯ:ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.(หน้า231-232).

จันทนา กาไหล่ทอง.(2537).*ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย.*

ชัยพร วิชชาวุธ.(2519). *การวิจัยเชิงจิตวิทยา.*คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ:บริษัทสารมวลชน จำกัด.

ชุติมา สัจจานันท์.(2532).*เยาวชน:*บรรณนิทัศน์เพื่อการค้นคว้าและบริการสนเทศ. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี.

ณรงค์ อักขิโสภาและวรรณา พรหมบุรมย์.(2540). *การให้คำปรึกษาในการพัฒนาตนเพื่อพัฒนาการทำงาน(Career Ceuseling), การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน.* กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

ทิพยวรรณ กิตติพร.(2536).*การให้คำปรึกษาเบื้องต้น.ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศร.*

ทองเรียน อมรัชกุล.(2524).*การแนะแนวเบื้องต้น พิษณุโลก:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

ธรรมศักดิ์ มีอิสระ.(2532,สิงหาคม-กันยายน). *"การวางแผนอาชีพ,* วารสารแนะแนว 21 (112):32-39;

ธิดารัตน์ บุญนุช.(2528).*การวิจัยเรื่องรูปแบบและกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์(2526). *การแนะแนวเบื้องต้น.*สงขลา:คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

นันทนา วงษ์อินทร์(2543). *การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม*(เอกสารการสอน).กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นันทิกา แย้มสรวล (2521).*รายงานการวิจัยการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.* นครปฐม:ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทิกา แย้มสรวล (2526) .*การเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยาศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา5, รายงานการวิจัยเรื่องการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 5,นครปฐม:*ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.

หนึ่งฤทัย กอปรศรีสวัสดิ์.(2542).*การศึกษาสาเหตุของการติดสารเสพติดและความคาดหวังในการเข้ารับการบำบัดของเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดในคลีนิกยาเสพติด.*ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว).

นุชยาพรรณ ดีศรีศักดิ์.(2540).*การศึกษาวิธีการให้คำปรึกษาของนิสิตปริญญาโท ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวมหาวิทยาลัยเกษตรศาตร์กับผู้ใช้ยาเสพติด.* ปริญญาศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต.(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว).

นงนุช จงเจริญทรัพย์.(2541).*ผลของการจัดบริการสนเทศด้านอาชีพที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎ์บำรุง อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี* .เอกจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528). *กระบวนการตัดสินใจ,การแนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม.* กรุงเทพฯ:สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.

บุปผา เจริญทรัพย์ (2519). *การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัดสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในการภาคเหนือของประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

บุญเกื้อ หลงสวาสดิ์ (2519). *สภาพและเกณฑ์ของห้องสมุดประชาชนจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งเขตการศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประไพรัตน์ โมราถย (2513,ตุลาคม-ธันวาคม). *"บทบาทและขอบข่ายของบริการสนเทศ"* ,วารสารการแนะแนว 5(15) :38.

ประถม แสงสว่าง (2527). *การบริหารการศึกษาเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:มูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.

ประดินันท์ อุปรมัย.(2534). *การรับรู้และความสนใจเกี่ยวกับอาชีพรายงานวิจัยเรื่องพัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนสาธิตเสริมสมอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*

ปรารรณ ผาลิกา.(2541).*ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษา.*

ปัญญาทิพย์ ทิมะวงศ์.(2542).*การเปรียบเทียบผลของการแนะแนวเป็นกลุ่มด้านอาชีพและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้อาชีพอิสระในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนด่านเกวียนวิทยา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา*.เอกจิตวิทยาการแนะแนว.

ปราณี เกกิงพล.(2515).*การแนะนำและการให้บริการปรึกษา*.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์การศาสนา. (167-179).

ปราณี ภานุภาส และกัลยา ธรรมคุณ(2540).*ปัจจัยการหายขาดและการติดซ้ำของผู้เสพติดยาบ้าที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลธัญญารักษ์*.ปทุมธานี:โรงพยาบาลธัญญารักษ์.(99-100)

ผกา บุญเรือง (2528). *การจัดและการให้บริการสนเทศ*.ชลบุรี:ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2529).*การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา*.พิมพ์ครั้งที่ 1 .โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.

พนม ลิ้มอารีย์.(2533). *การแนะแนวเบื้องต้น*.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เพ็ญพิไล ประเสริฐสม.(2542).*อนาคตภาพของการจัดบริการแนะแนวอาชีพของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.เอกจิตวิทยาการแนะแนว.

เพทาย เจริญคุณวิวัฏ.(2535).*ผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจในวิชาชีพนาฏศิลป์-ดนตรีไทยของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง.*

พล แสงสว่าง (2529). *อาชีวศึกษาและแนะแนวอาชีพ*.ปัตตานี: โครงการผลิตตำรา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ฟาริดา ประธาน (2533). *การสำรวจความต้องการบริการแนะแนวนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. จิตวิทยาการแนะแนว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มานี ผลอนันต์.(2541).*ผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี*.เอกจิตวิทยาการแนะแนว.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มะเดื่อ เสมา (2527, เมษายน-พฤษภาคม).*วารสารแนะแนว*.9(2):7-12.

เมธินินทร์ ภิญญชน (2532).*การฝึกปฏิบัติการให้คำปรึกษา.* กรุงเทพฯ:ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

รวีวรรณ ชินะตระกูล.(2538).*หลักการแนะแนว*.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

รวีวรรณ ชินะตระกูล.(2538).*วิธีวิจัยการศึกษา*.พิมพ์ครั้งที่ 2.ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

รุจิร์ ภู่สาระ.(2526).*การทดสอบเพื่อการแนะแนว.ภาควิชาการทดสอบและวิจัย*

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.(2542).*เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ: สุวิรยาสาส์น.

วจี ปัญญาใส.(2535).*ความต้องการบริการให้คำปรึกษาด้านการศึกษาและอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์.*

วัชรี ทรัพย์มี (2520). *การแนะแนวในโรงเรียน*.กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.

————————(2523). *การแนะแนวในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ :ไทยวัฒนาพานิช.

————————(2523). *การแนะแนวอาชีพ*.ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

————————(2518, ธันวาคม-มกราคม).*"การให้คำปรึกษาหารือเป็นกลุ่มแก่วัยรุ่น"*,วารสารแนะแนว.36 : 38-43.

————————(2529).*"ความรู้ในประเด็นต่าง ๆ และเทคนิคเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ"*, รายงานสรุปและประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการให้คำปรึกษา

วัชรี ชุวคำ (2524). *การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม, จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ:หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

วิเชียร เกตุสิงห์.(2523).*หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*.พิมพ์ครั้งที่ 1.กองการวิจัยศึกษาสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศุภวดี บุญญวงศ์.(2527).*กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน.ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.*

สุภัทรา วังชากร.(2541).*การศึกษาอัตมโนทัศน์และการวางแผนการดำเนินชีวิตของคนพิการในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุจริต วรรณรักษ์.(2540).*ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดพุทธบูชา เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ.*

สุวรรณา จงประเสริฐพร.(2540).*การวางแผนอาชีพของนิสิต นักศึกษาที่ศึกษาทางธุรกิจ*.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา.

สมคิด อิสระวัฒน์ (2532). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการตัดสินใจในด้านอาชีพของประชาชนซึ่งอยู่นอกระบบโรงเรียน*.กรุงเทพฯ:ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมชาย ทองหมู่.(2541).*การศึกษาการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ*.เอกจิตวิทยาการแนะแนว.

สมปอง สุขศฤงคารกิตติ.(2530).*ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสำนึกด้านอาชีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพฯ.*

สำเนาว์ ขจรศิลป์.(2529).*การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา*.นครปฐม:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัญญา จัตตานนท์. (2521). *การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(เอกจิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

หงส์ นววงศ์วรกุล.(2540).*การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับราบบุคคลที่มีต่อการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

----------.(2537).*การพัฒนางานแนะแนวเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา*.สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย กองบริการการศึกษา.

อรุณศรี กุมุท (2515) .*ความถนัดทางการเรียนความตั้งใจเรียนและสุขภาพของนักเรียนสอบตกซ้ำชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 สายสามัญศึกษา โรงเรียนรัฐบาลปีการศึกษา 2513 จังหวัดพระนคร.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529) .*ผลการทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี* .ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อุทัย บุญประเสริฐ (2532).*การประชุมกับการบริหาร.* กรุงเทพฯ :ภาควิชาบริหารการศึกษา.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

————————.(2540).*คู่มือเรียบเรียงปริญญานิพนธ์*.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลันศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

————————. (2522).*ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.

————————.(2525).*ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา.* กรุงเทพฯ:ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

————————.(2535, กรกฎาคม –กันยายน). *"พัฒนาการด้านอาชีพของเด็กไทย"*,วารสารครุศาสตร์. 21(1)

Borchard, David C. (1972). New Choices: Career Planning in a Changing World, *"In Career Tomorrow, The Outlook for work in a Changing World.* Edited by Edward Carnish. World Future Society.

Brayfield, A.H. (1960). *"Putting Occupational Information Across"* , Educational Psychological Measurement. P.485-495.

Calvert, Robert and John, Steele. (1963). *Planning Your Career* .New York: Mc. Graw – Hill Book Company.

Carkhuff, Robert R. and Bernard G . Bereson. *Beyond Counseling and Therapy*. New York : Holtt, Rinehart and Winston, Inc.

Clark Leroy Will Jr (1977 February). *"Effect of a Group Vocational Guidance Course on Career Matwity"*,Dissertation Abstracts International. 38 :1968 – A.

Crite ,John O. (1969). *Theory an Research Hand Book CMI* .New York: Mc Graw – Hill.Career Counseling : Reviwe of Mojor Appraches . The Cousling Phychologist Vol. IV,1974.

Devis, Rud C. and Arthur M. Home (1986). *"The effect of Small Group Counseling and A Career Decidedness and Maturity"*,The Vocational Guidance Quartery. 36(6): 260-261; June.

Downing ; Lester N(1968). *Guidance and Counseling Services* : An Introduction. New York : Mc Graw – Hill Book Co.

Durgin, Rodney Hayne (1974, November). *"A Model of Managing Career Guidance Programs in Secondary school of Ohio "*, Dissertation Abstracts.35 (5): 2674– A.

Endicott, Franks (1948). Vocational Planning. *Copyright in Great Britain*: The international Tex book Company.

Gibson, Robert L (1965, December). *" Teacher Opinion of High School Guidance Program," The Personal and Guidance Journal.* 44: 416 – 422.

Hoppock, Robert (1967). *Occupational Information.* 3rd ed. New York: Mc Graw – Hill.

Kartz,M(1963).*Decisions and Values : A Rational For Secondary School Guidance*. New York : College Entrance Examination Board.

Kaufman,Roger A. (1972) *Educational System Planning*. Englewood Cliffs. N.J.,Prentice – Hall. (149 - 161).

KoontZ, Harold.(1968) .*Essentials of management* .5 th ed., international ed. New york : Mc Graw – Hill.

Krumboltz, John D. and Thoresen, Carle. (1969).*Behavioral counseling : cases and techniguen* : New York : Holt, Rinehart.

Norris, willa, Zeran, Franklink. And Hatlch, Raymon N. (1960). *The Information Service in Guidance*. Chicago : Rand Mc Nally & Company.

Patter son, CH.(1973). *Theories of Counseling and Psychologirapy*. 2 nd ed.New York: Harper & Row.

Pershings, James A. and Demetropoulus, Efstathios G (1981) " *Guidance and Guidance Systems in Secondary Schools: The Teacher 's View*, "The Personnel and Guidance Journal 7 : 455 – 458, March.

Super, D.E. (1957). *The Psychology of Careers*. New York: Harper and Row.

----------. (1962). *The Psychology of Careers*. New York: Harper and Row.

Tiedeman,David. V. and Robert P(1963) O' Hara. *Career Development*: Choice and Adjustment. New York. College Entrance Board.

Tolbert, E.2. (1974). *Counseling for Career Development*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Williamson E. O and Donald A. Biggs (1979). *Theories of Counseling Third edition*.Mc Graw – Hill book Company.

Adams, Howard Glen (1980, March) "*A Structured Approach to Facilitate Career Maturity for Vocational Undecided College Student*, " *Dissertation Abstracts International*. 40: 5021 –A.

Younge, Impogene T, Robert M. Todd. " *The Effect of Didactic Classroom Instruction Versus Field Exposure on Career Maturity*", *Journal of Vocation Behavior*. 19: 369 – 373; 1981.

ภาคผนวก ก.

โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ
แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ
แบบสำรวจความถนัดและความสนใจ(SDS)

โครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

หลักการและเหตุผล

ในสภาพสังคมปัจจุบัน ภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัวมีผลผลักดันให้บุคคลต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในลักษณะต่าง ๆ ความจำเป็นที่ต้องทำงานจึงแทบจะเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากก การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หลายด้านด้วยกัน อาชีพเป็นแหล่งที่มาของรายได้อาชีพของบุคคลมีส่วนเกี่ยวพันกับสังคมของบุคคลมาก บุคคลในสังคมจะมีการติดต่อกัน เกิดความรู้จักและคุ้นเคยกัน อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพมากกว่าด้วยเหตุผลด้านอื่น การรประกอบอาชีพทำให้บุคคลเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความสมบูรณ์ในชีวิต

เมื่ออาชีพมีความสำคัญต่อมนุษย์มากเช่นนี้ การประกอบอาชีพจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาวางแผนอย่างรอบคอบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกาพิจารณาหาทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุดส่งผลให้บุคคลประสบผลสำเร็จในชีวิต

ในทางตรงกันข้ามถ้าการวางแผนในการประกอบอาชีพผิดพลาดอาจก่อให้เกิดปัญหาในการประกอบอาชีพ ส่งผลกระทบทำให้บุคคลท้อแท้เศร้าหมอง ขาดความสนใจในตนเอง นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ ก่อให้เกิดความสูญเปล่า ทั้งในด้านของเวลาและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคล และประเทศชาติในที่สุด

ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นบุคคล กลุ่มหนึ่งซึ่งควรได้รับการพัฒนาการวางแผนในกาประกอบอาชีพ เพราะจากการศึกษาปัจจัยทางด้านการหายขาดและการติดซ้ำ การไม่มีงานทำเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดกลับไปเสพติดซ้ำอีก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติดจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเสริมสร้างและเตรียมความพร้อม ก่อนออกสู่สังคมภายนอก มีงานทำเมื่อจบขั้นตอนการบำบัดรักษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ติดาเสพติดที่เข้าร่วมโครงการสามารถวางแผนในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดดที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

เป้าหมาย

1. ด้านปริมาณ
   - ผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพรูปแบบชุมชนบำบัดศูนย์กลับสู่สังคม จำนวน 9 คน ซึ่งมีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ
2. ด้านคุณภาพ
   - ผู้ติดยาเสพติดสามารถวางแผนในการประกอบอาชีพหลังจากเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

ระยะเวลาในการดำเนินการ

13 กรกฎาคม 2542 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2543

สถานที่ดำเนินการ

ห้องประชุมตึกกิจกรรม ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางวันเพ็ญ ใจปทุม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา
1. ขั้นเตรียมการ	
1.1 เขียนโครงการ	
1.2 เสนอโครงการต่อคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	13 มกราคม 42
2. ขั้นดำเนินการ	1 สิงหาคม 42 – 1 ตุลาคม 42
2.1 สัมภาษณ์ผู้ติดยาเสพติดระยะฟื้นฟูสมรรถภาพศูนย์ชุมชนบำบัดชาย จำนวน 100 คน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการวางแผนเมื่อจบขั้นตอนการบำบัดรักษา	1 มกราคม – 31 มกราคม 43
2.2 คัดเลือกผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 9 คน	
2.3 ดำเนินการตามโปรแกรมของโครงการ ซึ่งประกอบด้วย	
- การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ	
- การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ	
- การทดสอบความถนัด และความสนใจ	
- การฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานที่สนใจ	
- การให้ครอบครัวร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ	1 –16 กุมภาพันธ์ 43

3. ขั้นสรุปประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ 3.1 ติดตามผลการเข้าร่วมโครงการจากการเข้าร่วมกิจกรรม เก็บคะแนน Pre-test และ Post-test 3.2 ตรวจแบบสอบถามและวิจารณ์ข้อมูล 3.3 สรุปผลการดำเนินงานเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน	

งบประมาณ -

ผลที่คาดว่าได้รับ

ผู้ติดยาเสพติดในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพสามารถพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพสูงขึ้น

แบบสอบถามโครงการ
เรื่อง
การวางแผนในการประกอบอาชีพ

1. การศึกษาในการประกอบอาชีพ ปัญหาและการวางแผนของสมาชิกในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เสนอโครงการมีความประสงค์จะรวบรวมข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านส่วนตัว ปัญหาและการวางแผนในการประกอบอาชีพ

2.ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพของสมาชิกในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคม ขอให้ตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจ ซึ่งในการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมี 2 ตอน โปรดอ่านคำชี้แจงในแต่ละตอนก่อนตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในกรอบ ( ) หน้าคำตอบที่ท่านได้เลือกแล้วและเติมคำลงในช่องว่างตามความจริง

1. ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี

2. เพศ.....( ) ชาย

( ) หญิง

3. ท่านจบการศึกษาในระดับ

( ) ประถมต้น

( ) มัธยมศึกษาตอนต้น

( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย

( ) ป.ว.ช. หรือเทียบเท่า

( ) ป.ว.ส. หรือเทียบเท่า

( ) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ .....)

4. ท่านเคยประกอบอาชีพมาก่อนหรือไม่

( ) ไม่เคย

( ) เคย (โปรดระบุ .....)

5. ท่านคิดว่าปัญหาในการประกอบอาชีพของท่านคือข้อใด

( ) การปรับตัวกับนายจ้างและผู้ร่วมงาน

( ) ขาดวุฒิการศึกษา

( ) ขาดหลักฐานการเกณฑ์ทหาร

( ) มีข้อจำกัดทางร่างกาย เช่น มีความพิการ

( ) มีโรคแทรกซ้อน

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

6. ท่านจะดำเนินการแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพโดย

( ) เปลี่ยนงาน

( ) ขอคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้ที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม

( ) รอดูเหตุการณ์ต่อไป

( ) มุ่งไปทางอาชีพซึ่งปรารถนารองลงมา

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ .....)

7. ผู้ที่ท่านคิดว่าสามารถช่วยเหลือแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพได้คือ

( ) พ่อ แม่

( ) ญาติพี่น้อง

( ) เพื่อน

( ) นักบำบัดประจำศูนย์

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

8. ครอบครัวของท่านมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพอย่างไร

( ) ช่วยเหลือเรื่องการทำหลักฐานในการสมัครงาน

( ) ช่วยหาแหล่งงาน

( ) มีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ

( ) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

ตอนที่ 2 การวางแผนในการประกอบอาชีพ

คำชี้แจง ให้อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าท่านมีการวางแผนในการประกอบอาชีพในเรื่องต่อไปนี้ระดับใด โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างทางขวามือให้สอดคล้องกับความจริง

การวางแผนในการประกอบอาชีพ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านพยายามศึกษา/ฝึกฝนความรู้ ความสามารถพิเศษอื่น ๆอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพนอกเหนือจากการเรียนเช่นเรียนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น	.....	.....	.....	.....	.....
2. ท่านเคยทำงาน/ฝึกงานเพื่อหาประสบการณ์การทำงานในอาชีพที่คาดหวัง	.....	.....	.....	.....	.....
3. ท่านมักเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
4. ท่านศึกษาหาความรู้และติดตามข่าวการสมัครงานที่เกี่ยวกับอาชีพที่ตั้งใจจะประกอบอยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
5. ท่านพยายามพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะกับอาชีพที่คาดหวัง	.....	.....	.....	.....	.....
6. ท่านได้ศึกษาและมีการเตรียมพร้อมในการสมัครงานในด้านต่าง ๆเช่น การเตรียมหลักฐาน การสอบสัมภาษณ์ การเขียนใบสมัครงาน ฯลฯ	.....	.....	.....	.....	.....

การวางแผนในการประกอบอาชีพ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะกลับสู่สังคมมีการให้ความรู้ที่ตรงกับความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการประกอบอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
8. การหาสถานที่ฝึกงานในระหว่างการบำบัดรักษาที่ตรงกับอาชีพที่ปรารถนา	.....	.....	.....	.....	.....
9. บุคลากรที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวด้านอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
10. โอกาสในการทำแบบทดสอบเพื่อสำรวจตนเองในด้านอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
11. การให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
12. การวางเป้าหมายของท่านในการประกอบอาชีพหลังจบขั้นตอนการบำบัดรักษา	.....	.....	.....	.....	.....
13. ท่านมีการเรียงลำดับขั้นตอนการวางแผนในการประกอบอาชีพตามขั้นตอนต่อไปนี้	.....	.....	.....	.....	.....
- วิเคราะห์ตนเองอย่างชัดเจนถึงความถนัด ความสนใจ ตลอดจนข้อจำกัดของร่างกาย	.....	.....	.....	.....	.....
- ศึกษาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ					
- การวางแผนหางาน					
- ประเมินความก้าวหน้าในการทำงาน					

การวางแผนในการประกอบอาชีพ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14. การจัดตารางกิจกรรมในศูนย์กลับสู่สังคมมีผลดีต่อการวางแผนประกอบอาชีพของท่าน	.....	.....	.....	.....	.....
15. สถานที่ฝึกงานของศูนย์กลับสู่สังคมตรงกับการวางแผนในการประกอบอาชีพของท่าน	.....	.....	.....	.....	.....
16. ท่านเลือกศึกษาต่อสายสามัญโดยไม่คำนึงถึงการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต	.....	.....	.....	.....	.....
17. ท่านสามารถวางแผนในการประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
18. การสำรวจข้อมูลต่างๆทางด้านอาชีพจะทำให้ท่านสามารถมองเห็นช่องทางที่จะเลือกได้มากขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
19. เป้าหมายของท่านเมื่อจบขั้นตอนการบำบัดรักษาคือการหางานทำ	.....	.....	.....	.....	.....
20. ท่านคิดว่าการวิเคราะห์ตนเองอย่างชัดเจนถึงความสนใจ ความถนัด จะส่งผลให้ได้ประกอบอาชีพตามที่คาดหวัง	.....	.....	.....	.....	.....

The Self- Directed Search
คู่มือสำหรับวางแผนเพื่อการศึกษาและอาชีพ
โดย John L. Holland

แบบทดสอบนี้ดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ เอส ดี เอส (Self Directed Search) ซึ่งเป็นแบบทดสอบด้านอาชีพของจอห์น ฮอลแลนด์ (John Holland) มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบที่ยังไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพ ได้เข้าใจแนวทางและเห็นทิศทางของการเลือกอาชีพ ที่ตนมีความสนใจและความถนัดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แบบทดสอบนี้มีลักษณะง่าย ไม่สลับซับซ้อนแต่อย่างใด ผู้ตอบแบบสอบถามนี้สามารถแปลความหมายของคะแนนได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ดี หากไม่แน่ใจอาจขอความช่วยเหลือจากนักแนะแนวที่มีความรู้ด้านนี้ก็ได้

ข้อแนะนำในการทำแบบสำรวจนี้ก็คือ โปรดอย่ารีบทำ จงใช้เวลาพิจารณาตามที่ท่านต้องการแล้วท่านจะได้ผลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และถ้าท่านคิดว่าการสำรวจตนเองเป็นสิ่งที่สนุกก็ช่วยให้ท่านทำแบบทดสอบนี้ด้วยความรู้สึกเพลิดเพลินโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่ายแต่ประการใด ผลที่ได้ย่อมมีคุณค่าแก่ตัวท่านเป็นอันมาก

แบบทดสอบนี้มี 5 หมวดใหญ่ ๆ คือ หมวดกิจกรรม หมวดความสามารถ และหมวดอาชีพ อีก 2 หมวด เกี่ยวกับการประเมินผลความสามารถของตัวท่านเอง

ชื่อ.....ชื่อสกุล.....
อายุ.....เพศ.....
วันที่.....
ครูแนะแนว.....

อาชีพในความฝัน

1. จงเขียนถึงอาชีพที่ท่านเคยใฝ่ฝันว่าอยากจะเป็น อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่ท่านชอบเอง หรือเกิดจากการได้พูดคุยกับผู้อื่นก็ได้ พยายามนึกถึงความชอบของท่านตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และให้เขียนลงในบรรทัดสุดท้าย (ข้อ 8) ถึงอาชีพในอดีตสมัยท่านยังเป็นเด็กว่าเคยอยากเป็นอะไรบ้าง บรรทัดที่เหนือขึ้นมาเป็นอาชีพที่ท่านมีการเปลี่ยนแปลงในการเลือกจนถึงบรรทัดแรก (ข้อ 1) จะเป็นอาชีพที่ท่านตั้งใจจะเป็นในปัจจุบันสมมุติว่าสมัยเด็กอยากเป็นพยาบาล ก็ให้ใส่พยาบาลเป็นอันดับ 8 ต่อมาโตขึ้นก็อยากเป็นครู นักสังคมสงเคราะห์ อาจารย์ นักแนะแนว ก็ให้ใส่ครูหมายเลข 7 นักสังคมสงเคราะห์ หมายเลข 6 อาจารย์หมายเลข 5 นักแนะแนว หมายเลข 4 เป็นต้น

อาชีพ	รหัส		
1.....	☐	☐	☐
2.....	☐	☐	☐
3.....	☐	☐	☐
4.....	☐	☐	☐
5.....	☐	☐	☐
6.....	☐	☐	☐
7.....	☐	☐	☐
8.....	☐	☐	☐

2.หลังจากท่านเขียนอาชีพในฝันลงไปแล้ว ขอให้ใช้หนังสือรหัสอาชีพของฮอลแลนด์ค้นหารหัสสามตัวของอาชีพที่ท่านเลือกเหล่านั้น การค้นหารหัสอาชีพเพิ่มเติมอีกมากมาย การค้นหาไม่ควรนานเกิน 15 นาที

ถ้าบังเอิญท่านไม่สามารถพบรหัสของอาชีพในฝันของท่านจากสมุดรหัส ให้ใช้อาชีพที่มีในสมุดรหัสที่คล้ายกับอาชีพในฝันที่ท่านเลือก

หมวด 1

กิจกรรม

ขอให้ท่านระบายสีในช่อง "ชอบ" สำหรับกิจกรรมที่ท่านชอบทำ และช่อง "ไม่ชอบ" ในกิจกรรมที่ท่านไม่ชอบ หรือรู้สึกเฉยๆ ต่อไปนี้

R.

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. แก้เครื่องไฟฟ้า	☐	☐
2. แก้เครื่องยนต์	☐	☐
3. แก้เครื่องจักรกลต่างๆ	☐	☐
4. สร้างสิ่งต่าง ๆ ด้วยไม้	☐	☐
5. ขับรถบรรทุก รถแทรกเตอร์	☐	☐
6. ใช้วัตถุโลหะหรือทำงานเกี่ยวกับโลหะ ใช้เครื่องมือแกะสลักโลหะ หรือเครื่องมือที่เป็นเครื่องจักร	☐	☐
7. แก้ซ่อมรถจักรยานยนต์	☐	☐
8. เรียนวิชาประเภทแก้ซ่อม	☐	☐
9. เรียนวิชาช่างไม้	☐	☐
10. เรียนช่างเขียนแบบเครื่องยนต์	☐	☐

	ชอบ	ไม่ชอบ
11. เรียนวิชาเครื่องจักรกล ช่างเครื่องยนต์	☐	☐
จำนวน "ชอบ" ทั้งหมด	☐	

I.

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. อ่านหนังสือวารสารทางวิทยาศาสตร์	☐	☐
2. ทำงานในห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง	☐	☐
3. ทำงานในโครงการด้านวิทยาศาสตร์	☐	☐
4. สร้างจรวดทดลอง	☐	☐
5. ทำงานกับอุปกรณ์ทางเคมี	☐	☐
6. อ่านเรื่องความรู้ที่น่าสนใจ	☐	☐
7. แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ปัญหาอักษรไขว้ ฯลฯ	☐	☐
8. เรียนวิชาฟิสิกส์	☐	☐
9. เรียนวิชาเคมี	☐	☐
10. เรียนวิชาเรขาคณิต	☐	☐
11. เรียนวิชาทางชีววิทยา	☐	☐
จำนวน "ชอบ" ทั้งหมด	☐	

A.

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. ร่าง วาด ระบาย	☐	☐
2. ดูละคร	☐	☐
3. ออกแบบเครื่องเฟอร์นิเจอร์ อาคาร	☐	☐
4. เล่นในวงดนตรีหรือวงดุริยางค์	☐	☐
5. ซ้อมดนตรี	☐	☐
6. ไปฟังดนตรีหรือคอนเสิร์ต	☐	☐
7. อ่านนวนิยายที่นิยมแพร่หลาย	☐	☐
8. วาดรูปเหมือน	☐	☐
9. อ่านบทละคร	☐	☐
10. อ่านหรือแต่งโคลง กลอน	☐	☐
11. เรียนวิชาศิลปะ	☐	☐

จำนวนทั้งหมด "ชอบ" ทั้งหมด ☐

S.

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. เขียนจดหมายถึงเพื่อน	☐	☐
2. เข้าร่วมทำบุญและฟังเทศน์ หรือพิธีทางศาสนา	☐	☐
3. เป็นสมาชิกขององค์การหรือสโมสรทางสังคม	☐	☐
4. ช่วยคนมีปัญหาทางจิตใจ	☐	☐
5. ดูแลเด็ก ๆ	☐	☐
6. ไปงานปาร์ตี้หรืองานสังคม งานเลี้ยงสังสรรค์	☐	☐
7. เต้นรำ	☐	☐
8. ชอบอ่านหนังสือจิตวิทยา	☐	☐
9. เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ	☐	☐
10. ไปดูการแข่งขันกีฬา	☐	☐
11. รู้จักเพื่อนใหม่	☐	☐

จำนวน"ชอบ" ทั้งหมด ☐

E.

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. โน้มน้าวจิตใจผู้อื่น	☐	☐
2. ขายของ	☐	☐
3. อภิปรายเรื่องการเมือง	☐	☐
4. จัดการธุรกิจส่วนตัว	☐	☐
5. เข้าร่วมการประชุม	☐	☐
6. แสดงปาฐกถา การอภิปราย	☐	☐
7. ทำงานมีตำแหน่งในกลุ่มหรือองค์การ	☐	☐
8. ให้คำปรึกษาเรื่องงานแก่ผู้อื่น	☐	☐
9. พบบุคคลสำคัญ	☐	☐
10. นำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย	☐	☐
11. มีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมือง	☐	☐

จำนวน "ชอบ" ทั้งหมด ☐

C.

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. เก็บรักษาโต๊ะและห้องให้สะอาดมีระเบียบ	☐	☐
2. พิมพ์หนังสือหรือจดหมายสำหรับตนเองและผู้อื่น	☐	☐
3. บวก ลบ คูณ หาร ตัวเลขทางธุรกิจ หรือทำบัญชี	☐	☐
4. ควบคุมเครื่องกลทางธุรกิจชนิดต่าง ๆ (เช่น คอมพิวเตอร์)	☐	☐
	ชอบ	ไม่ชอบ
5. จัดเก็บบันทึกอย่างละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่าย	☐	☐
6. เรียนวิชาชวเลข พิมพ์ดีด	☐	☐
7. เรียนวิชาธุรกิจ	☐	☐
8. เรียนการจัดทำบัญชีรายการต่าง ๆ	☐	☐
9. เรียนวิชาคณิตศาสตร์ทางธุรกิจ	☐	☐
10. จัดเก็บรวบรวมรายงานเกี่ยวกับทะเบียนประวัติ	☐	☐
11. เขียนจดหมายเกี่ยวกับธุรกิจ	☐	☐

จำนวน "ชอบ " ทั้งหมด☐

ความสามารถ

จงอ่านกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้ และสำรวจว่าท่านมีความสามารถในกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ ถ้ามีให้ระบายช่อง "ใช่" ถ้าไม่มีให้ระบายช่อง"ไม่ใช่" ช่องไม่ใช่หมายความทั้งทักษะที่ท่านไม่มี หรือถ้ามีก็ทำได้ไม่ชำนาญ

R

	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันสามารถใช้เครื่องมือทางช่างไม้ เช่น เลื่อย หรือเครื่องกลึง	☐	☐
2. ฉันใช้เครื่องมือวัดไฟฟ้า (V0ltmeter) ได้	☐	☐
3. ฉันปรับคาร์บูเรเตอร์ได้	☐	☐
4. ฉันสามารถใช้เครื่องมือไฟฟ้าในการเจาะ บด ปั่นและจักรเย็บผ้าได้	☐	☐
5. ฉันสามารถขัด ถู ทาน้ำมันขัดเงา หรือซ่อมแซมเครื่องเรือนได้	☐	☐
6. ฉันอ่านพิมพ์เขียว (Blue print) ได้	☐	☐
7. ฉันแก้ ซ่อมเครื่องไฟฟ้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้านได้	☐	☐
8. ฉันซ่อมเครื่องเรือนที่ชำรุดได้	☐	☐
9. ฉันแก้ ซ่อมทีวี เล็ก ๆ น้อย ๆ ได้	☐	☐
10. ฉันสามารถซ่อมท่อน้ำง่าย ๆ ได้	☐	☐

11. ฉันสามารถเขียนภาพเครื่องจักรกลได้ ☐ ☐

จำนวน "ใช่" ทั้งหมด ☐

I.

	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันเข้าใจการทำงานของท่อสูญญากาศ (Vacuum tube)	☐	☐
2. ฉันบอกชื่ออาหาร 3 ชนิดที่มีโปรตีนสูงได้	☐	☐
3. ฉันเข้าใจ "เวลาครึ่งชีวิต" ของสารกัมมันตรังสี	☐	☐
4. ฉันรู้จักการใช้ตารางเลขกำลังที่ใช้ในการคำนวณ (ตาราง Logarithm)	☐	☐
5. ฉันรู้จักใช้เครื่องมือทางคณิตศาสตร์สำหรับคูณหรือหาร เช่น เครื่องคิดเลข	☐	☐
6. ฉันรู้จักวิธีใช้กล้องจุลทรรศน์	☐	☐
7. ฉันสามารถชี้บอกหมู่ดาว 3 หมู่ได้	☐	☐
8. ฉันสามารถบรรยายเกี่ยวกับหน้าที่ของเม็ดเลือดขาวได้	☐	☐
9. ฉันสามารถแปลความหมายของสูตรโครงสร้างทางเคมีง่าย ๆ	☐	☐
10. ฉันเข้าใจเหตุผลว่าทำไมดาวเทียมไม่ตกมายังโลก	☐	☐
11. ฉันเคยร่วมงานแสดงและประกวดสิ่งของทางวิทยาศาสตร์	☐	☐

จำนวน "ใช่"ทั้งหมด ☐

A

	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันเล่นดนตรีบางชนิดได้	☐	☐
2. ฉันสามารถขับร้องเสียงประสานได้ ร่วมในการร้องเพลงหมู่ได้	☐	☐
3. ฉันเดี่ยวดนตรีบางชนิดได้	☐	☐
4. ฉันเล่นละครได้	☐	☐
5. ฉันอ่านบทละครได้ตามบทบาทของผู้แสดง	☐	☐
6. ฉันร้องรำทำเพลงได้อย่างสนุกสนาน	☐	☐
7. ฉันเขียนรูปเหมือนได้	☐	☐
8. ฉันระบายสี ตกแต่ง ปั้นรูปได้	☐	☐
9. ฉันทำเครื่องปั้นดินเผาได้	☐	☐
10. ฉันออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องเรือน ภาพโปสเตอร์ แบบประกาศโฆษณาได้	☐	☐

11. ฉันแต่งเรื่องหรือโคลงกลอนได้ดี ☐ ☐

จำนวน"ใช่" ทั้งหมด ☐

S	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้คนอื่นเข้าใจได้ดี	☐	☐
2. ฉันเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมกุศล การบริจาค (เช่น ขับรถแข่งเพื่อหาเงินช่วยการกุศล)	☐	☐
3. ฉันทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	☐	☐
4. ฉันสามารถทำความสนุกสนานให้คนสูงอายุกว่าได้	☐	☐
5. ฉันเป็นเจ้าของบ้านที่ดีกับแขกของฉัน	☐	☐
6. ฉันชอบและรักที่จะสอนเด็ก ๆ	☐	☐
7. ฉันชอบจัดและวางแผนสำหรับงานปาร์ตี้ งานเลี้ยงสังสรรค์	☐	☐
8. ฉันชอบช่วยคนที่ไม่สบายใจให้คลายทุกข์ได้	☐	☐
9. ฉันทำงานเป็นอาสาสมัครตามโรงพยาบาล ชุมชน หรือบ้านได้	☐	☐
10. ฉันมองลักษณะของคนออก	☐	☐

จำนวน "ใช่" ทั้งหม ☐

E	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันได้รับเลือกให้ช่วยเหลืองานในโรงเรียนหรือวิทยาลัย	☐	☐
2. ฉันสามารถให้คำแนะนำการทำงานแก่ผู้อื่นได้	☐	☐
3. ฉันมีพลังงานเหลือหลาย และมีความกระตือรือร้นมากมาย	☐	☐
4. ฉันแก่ในการที่จะให้ผู้คนทำงานตามแบบวิธีของฉัน	☐	☐
5. ฉันเป็นคนขายของที่สามารถ	☐	☐
6. ฉันได้แสดงตนเป็นหัวหน้าของกลุ่มคนในการให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อเรียกร้องแก่ผู้มีอำนาจได้	☐	☐
7. ฉันได้รับรางวัลในการทำงานในฐานะผู้จำหน่ายของหรือหัวหน้างาน	☐	☐
8. ฉันได้ริเริ่มดำเนินธุรกิจการค้า หรือบริการของตนเอง	☐	☐
9. ฉันรู้วิธีที่จะเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ	☐	☐
10. ฉันเป็นนักถกเถียง นักโต้วาทีที่ดี	☐	☐

11. ฉันเป็นผู้จัดตั้งชุมชนรวมกลุ่มหรือแก๊งค์ ☐ ☐

จำนวน "ใช่" ทั้งหมด ☐

C	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันสามารถพิมพ์ดีด 40 คำต่อนาที	☐	☐
2. ฉันสามารถใช้เครื่องคิดเลข เครื่องถ่านเอกสารได้	☐	☐
3. ฉันสามารถจดชวเลขได้	☐	☐
4. ฉันสามารถจัดระเบียบเอกสาร และโต้ตอบจดหมายได้	☐	☐
5. ฉันสามารถทำงานในสำนักงานได้	☐	☐
6. ฉันสามารถใช้เครื่องทำบัญชีรายการต่าง ๆ ได้	☐	☐
7. ฉันสามารถจัดรวบรวมเอกสาร เข้าที่ในเวลาอันรวดเร็ว	☐	☐
8. ฉันสามารถใช้เครื่องคำนวณได้ดี	☐	☐
9. ฉันสามารถใช้เครื่องมือ และวิธีจัดการกับข้อมูลง่าย ๆ	☐	☐
10. ฉันจัดระบบรายรับรายจ่ายได้	☐	☐
11. ฉันสามารถทำบันทึกการจ่ายและการขายได้	☐	☐

จำนวน"ใช่"ทั้งหมด ☐

หมวด 3

อาชีพ

แบบทดสอบต่อไปนี้ จะสำรวจความรู้สึกและเจตคติของท่านเกี่ยวกับงานหลายหลากชนิด หากอาชีพใดที่ท่านรู้สึกชอบ หรือน่าสนใจ ให้ระบายสีดำลงในช่อง สนใจ และทำนองเดียวกันหากท่านไม่ชอบอาชีพใด ให้ระบายสีดำลงในช่อง ไม่สนใจ ของอาชีพนั้น ๆ

R	สนใจ	ไม่สนใจ
1. ช่างเทคนิคเครื่องบิน (Airplane Machine)	☐	☐
2. ผู้ชำนาญเรื่องสัตว์น้ำหรือสัตว์ป่า	☐	☐
3. ช่างเครื่องยนต์	☐	☐
4. ช่างไม้	☐	☐
5. ผู้คุมเครื่องตักดินที่ใช้เครื่องจักร	☐	☐
6. นักสำรวจ	☐	☐
7. ผู้ตรวจงานก่อสร้าง	☐	☐
8. ผู้ควบคุมการส่งวิทยุ	☐	☐

9. ผู้ทำงานปั้นน้ำมัน	☐	☐
10. ผู้ดูแลสวนป่า พนักงานเพาะชำ	☐	☐
11. ผู้ขับรถประจำทาง	☐	☐
12. วิศวกรรถไฟ	☐	☐
13. ช่างเครื่องกล	☐	☐
14. ช่างไฟฟ้า	☐	☐
รวมจำนวน "สนใจ" ของรหัส R	☐	

I

	สนใจ	ไม่สนใจ
1. นักอุตุนิยมวิทยา	☐	☐
2. นักชีววิทยา	☐	☐
3. นักดาราศาสตร์	☐	☐
4. นักเทคนิคการแพทย์	☐	☐
5. นักมนุษยวิทยา	☐	☐
6. นักสัตวศาสตร์	☐	☐
7. นักเคมี	☐	☐
8. นักวิจัยทางวิทยาศาสตร์ซึ่งทำงานอย่างอิสระ	☐	☐
9. ผู้เขียนเรื่อง บทความทางวิทยาศาสตร์	☐	☐
10. บรรณาธิการ วารสารทางวิทยาศาสตร์	☐	☐
11. นักภูมิศาสตร์	☐	☐
	สนใจ	**ไม่สนใจ**
12. นักพืชศาสตร์	☐	☐
13. ผู้ทำงาน วิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์	☐	☐
14. นักฟิสิกส์	☐	☐
รวมจำนวน "สนใจ" ของรหัส I	☐	

A

	สนใจ	ไม่สนใจ
1. นักกวี	☐	☐
2. วาทยากร (Conductor)	☐	☐
3. นักดนตรี	☐	☐

4. นักประพันธ์นวนิยาย ☐ ☐
5. นักธุรกิจโฆษณา พาณิชย์ศิลป์ ☐ ☐
6. นักเขียน ☐ ☐
7. นักเรียบเรียงเสียงประสาน ☐ ☐
8. นักข่าว ☐ ☐
9. นักเขียนรูป ☐ ☐
10. นักร้อง ☐ ☐
11. นักแต่งเพลง เนื้อร้อง ทำนอง ☐ ☐
12. นักปฏิมากรรม ปั้นแกะสลัก ☐ ☐
13. นักแต่งละคร ☐ ☐
14. นักเขียนการ์ตูน ☐ ☐

รวมจำนวน "สนใจ" ของรหัส A ☐

S

	สนใจ	ไม่สนใจ
1. นักสังคมวิทยา	☐	☐
2. ครูโรงเรียนมัธยม	☐	☐
3. ผู้เชี่ยวชาญทางเยาวชนเหลือขอ	☐	☐
4. นักบำบัดทางการพูดที่บกพร่อง	☐	☐
5. ผู้ให้คำปรึกษากับคู่สมรสที่มีปัญหา	☐	☐
6. ผู้บริหารโรงเรียน	☐	☐
7. ผู้อำนวยการสถานพักผ่อน/ สวนธารณะ/ สนามเด็กเล่น	☐	☐
8. นักจิตวิทยาคลีนิก	☐	☐
9. ครูสอนวิชาสังคมศาสตร์	☐	☐
10. ผู้อำนวยการด้านสวัสดิภาพประชาชน	☐	☐

	สนใจ	ไม่สนใจ
11. ผู้ให้คำปรึกษาปัญหาส่วนตัว	☐	☐
12. ผู้ทำงานทางจิตเวช	☐	☐
13. ผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ	☐	☐
14. ผู้อำนวยการค่ายเยาวชน	☐	☐

รวมจำนวน "สนใจ" ของรหัส S ☐

11. นักวิจัยการเงิน ผู้วิเคราะห์สถานภาพทางการเงิน ☐ ☐
12. ผู้ประเมินราคาสินค้า ☐ ☐
13. พนักงานจ่ายเงิน ☐ ☐
14. ผู้ตรวจสอบบัญชีธนาคาร ☐ ☐

รวมจำนวน "สนใจ" ของรหัส C ☐

การประเมิน ผลตนเอง

จงให้คะแนนตัวท่านเองในความสามารถด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ ที่ท่านคิดว่าท่านมีเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกับท่าน

พยายามตอบด้วยความรู้สึกแท้จริง เพื่อให้คะแนนที่ออกมาถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุดและขอให้ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการให้คะแนนซ้ำ ๆ กันในความสามารถด้านต่าง ๆ

ความสามารถทาง

	เครื่องจักรกล	วิทยาศาสตร์	ศิลปะ	การสอน	การขาย	ทางสำนักงาน (Clerical ability)
สูง	7	7	7	7	7	7
	6	6	6	6	6	6
กลาง	5	5	5	5	5	5
	4	4	4	4	4	4
	3	3	3	3	3	3
ต่ำ	2	2	2	2	2	2
	1	1	1	1	1	1
	R	I	A	S	E	C

ทักษะทาง

	เคลื่อนไหวของมือ	คำนวณ	ดนตรี	ผูกมิตร	บริหารงาน	งานสำนักงาน (Office skill)
สูง	7	7	7	7	7	7
	6	6	6	6	6	6
กลาง	5	5	5	5	5	5
	4	4	4	4	4	4
	3	3	3	3	3	3
ต่ำ	2	2	2	2	2	2
	1	1	1	1	1	1

R I A S E C

การจัดการกับคำตอบ

เริ่มจากหน้า 1 ให้ท่านนับจำนวนครั้งที่ท่านตอบว่า ชอบ จากหมวด กิจกรรม หมวดความสามารถ และจำนวนครั้งของความสนใจ ในหมวดอาชีพ ลงในตารางข้างล่างนี้

หมวดกิจกรรม	R	I	A	S	E	C
หมวดความสามารถ	R	I	A	S	E	C
หมวดอาชีพ	R	I	A	S	E	C
การประเมินผลตนเอง ให้ท่านลงหมายเลขที่ท่านวงในแต่ละรหัส	R	I	A	S	E	C
ความสามารถของตนเอง	R	I	A	S	E	C
ทักษะทาง	R	I	A	S	E	C
จำนวนคะแนนทั้งหมด (บวกคะแนนทั้ง 5 ช่องของแต่ละรหัส) รวมกัน	R	I	A	S	E	C

หาตัวอักษรของคะแนนที่สูงอันดับ 1, 2 และ 3 ใส่ลงในช่อง<u>รหัสอาชีพของท่าน</u>ดังนี้

☐ ☐ ☐

รหัสที่มีค่าคะแนนสูงอันดับ 1 สูงอันดับ 2 สูงอันดับ 3

ความหมายของรหัสอาชีพ

รหัสอาชีพหมายความถึงความพยายามที่บุคคลจะสำรวจแบบแผนความสนใจ และประเมินความสามารถออกมาเป็นกลุ่มต่าง ๆ ที่เหมาะสมถูกต้องกับคุณลักษณะและอุปนิสัยของตนเอง

วิธีใช้ก็คือ หลังจากที่ได้รหัสอาชีพแล้วให้ท่านเปิดหนังสือคู่มือของรหัสอาชีพ และหากกลุ่มอาชีพที่ได้เรียบเรียงเอาไว้ที่อยู่ภายใต้หัวข้อรหัสของท่านให้เขียนชื่ออาชีพลงไป ตัวอย่างเช่น ถ้ารหัสอาชีพของท่านคือ CSA ก็ให้เปิดดูว่า CSA นั้นอยู่ภายใต้อาชีพใด ในที่นี้ CSA นั้น

ความหมายของรหัสอาชีพ

รหัสอาชีพหมายความถึงความพยายามที่บุคคลจะสำรวจแบบแผนความสนใจ และประเมินความสามารถออกมาเป็นกลุ่มต่าง ๆ ที่เหมาะสมถูกต้องกับคุณลักษณะและอุปนิสัยของตนเอง

วิธีใช้ก็คือ หลังจากที่ได้รหัสอาชีพแล้วให้ท่านเปิดหนังสือคู่มือของรหัสอาชีพ และหากกลุ่มอาชีพที่ได้เรียบเรียงเอาไว้ที่อยู่ภายใต้หัวข้อรหัสของท่านให้เขียนชื่ออาชีพลงไป ตัวอย่างเช่น ถ้ารหัสอาชีพของท่านคือ CSA ก็ให้เปิดดูว่า CSA นั้นอยู่ภายใต้อาชีพใด ในที่นี้ CSA นั้นตรงกับอาชีพเลขานุการ ก็ให้ท่านใส่อาชีพเลขานุการไว้บรรทัดแรกสุด เป็นต้น ส่วนบรรทัดอื่น ๆ ก็ดูว่ามีอาชีพใดที่จะตกอยู่ใต้รหัส CSA บ้างก็ให้ใส่ลงไปให้มากที่สุด ท่านก็จะได้อาชีพที่ตรงกับความสนใจของท่าน หากท่านพบว่าในหนังสือไม่มีรหัสอาชีพตรงกับของท่านขอให้อ่านย่อหน้าถัดไป

อาชีพของท่านตามหนังสือรหัสอาชีพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หากรหัสของท่านไม่ปรากฏในคำแปลรหัส ขอให้ใช้วิธีจัดเรียงตัวรหัสทั้ง 3 ตัวในลักษณะอื่น ๆ ที่อาจเป็นไปได้ แล้วดูอาชีพจากการเรียงสลับตัวอักษรใหม่ของท่าน สมมติว่ารหัสของท่านคือ IRE และท่านหาไม่พบ ท่านอาจสลับอักษรไปมาเช่น REI, REI หรือ IER และตรวจดูอาชีพที่เขียนไว้ภายใต้รหัสใหม่ทั้งสามนี้ก็ได้เช่นกัน เมื่อพบชื่ออาชีพในรหัสที่ได้จัดเรียงใหม่นี้ก็ให้ใส่ชื่ออาชีพลงไปด้านล่าง

อาชีพตามรหัสใหม่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความหมายของตัวอักษรย่อของทักษะแต่ละประเภท

ทักษะประเภทที่ 1 ใช้ตัวอักษร R มาจากคำว่า Realistic อาชีพกลุ่มช่าง และวิศวะ

ทักษะประเภทที่ 2 ใช้ตัวอักษร I มาจากคำว่า Investigative อาชีพกลุ่มนักวิทยาศาสตร์

ทักษะประเภทที่ 3 ใช้ตัวอักษร A มาจากคำว่า Artistic อาชีพกลุ่มศิลปิน

ทักษะประเภทที่ 4 ใช้ตัวอักษร S มาจากคำว่า Social อาชีพกลุ่มบริการสังคม

ทักษะประเภทที่ 5 ใช้ตัวอักษร E มาจากคำว่า Enterprising อาชีพกลุ่มธุรกิจ

ทักษะประเภทที่ 6 ใช้ตัวอักษร C มาจากคำว่า Conventional อาชีพกลุ่มเสมียน ธุรการ

กระดาษคำตอบแบบสำรวจ S.D.S.

ชื่อ.....ชั้น.....อายุ.....ปี

วันเริ่มทำ.....ครูแนะแนว.....

หมวดที่ I กิจกรรม

	R		I		A	
	ชอบ	ไม่ชอบ	ชอบ	ไม่ชอบ	ชอบ	ไม่ชอบ
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐		☐		☐	
	จำนวนชอบทั้งหมด		จำนวนชอบทั้งหมด		จำนวนชอบทั้งหมด	

	S		E		C	
	ชอบ	ไม่ชอบ	ชอบ	ไม่ชอบ	ชอบ	ไม่ชอบ
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

☐ จำนวนชอบทั้งหมด

หมวดที่ II ความสามารถ

R

	ใช่	ไม่ใช่
1.	☐	☐
2.	☐	☐
3.	☐	☐
4.	☐	☐
5.	☐	☐
6.	☐	☐
7.	☐	☐
8.	☐	☐
9.	☐	☐
10.	☐	☐
11.	☐	☐

☐ จำนวนใช่ทั้งหมด

☐ จำนวนชอบทั้งหมด

I

	ใช่	ไม่ใช่
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

☐ จำนวนใช่ทั้งหมด

☐ จำนวนชอบทั้งหมด

A

	ใช่	ไม่ใช่
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

☐ จำนวนใช่ทั้งหมด

S

	ใช่	ไม่ใช่
1.	☐	☐
2.	☐	☐
3.	☐	☐
4.	☐	☐
5.	☐	☐
6.	☐	☐
7.	☐	☐
8.	☐	☐
9.	☐	☐
10.	☐	☐
11.	☐	☐

☐ จำนวนใช่ทั้งหมด

E

	ใช่	ไม่ใช่
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

☐ จำนวนใช่ทั้งหมด

C

	ใช่	ไม่ใช่
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐

☐ จำนวนใช่ทั้งหมด

หมวดที่ III อาชีพ

	R		I		A	
	สนใจ	ไม่สนใจ	สนใจ	ไม่สนใจ	สนใจ	ไม่สนใจ
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	จำนวนสนใจทั้งหมด ☐		จำนวนสนใจทั้งหมด ☐		จำนวนสนใจทั้งหมด ☐	

	S		E		C	
	สนใจ	ไม่สนใจ	สนใจ	ไม่สนใจ	สนใจ	ไม่สนใจ
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

14. ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

จำนวนสนใจทั้งหมด☐ จำนวนสนใจทั้งหมด☐ จำนวนสนใจทั้งหมด☐

การประเมินผลตนเอง

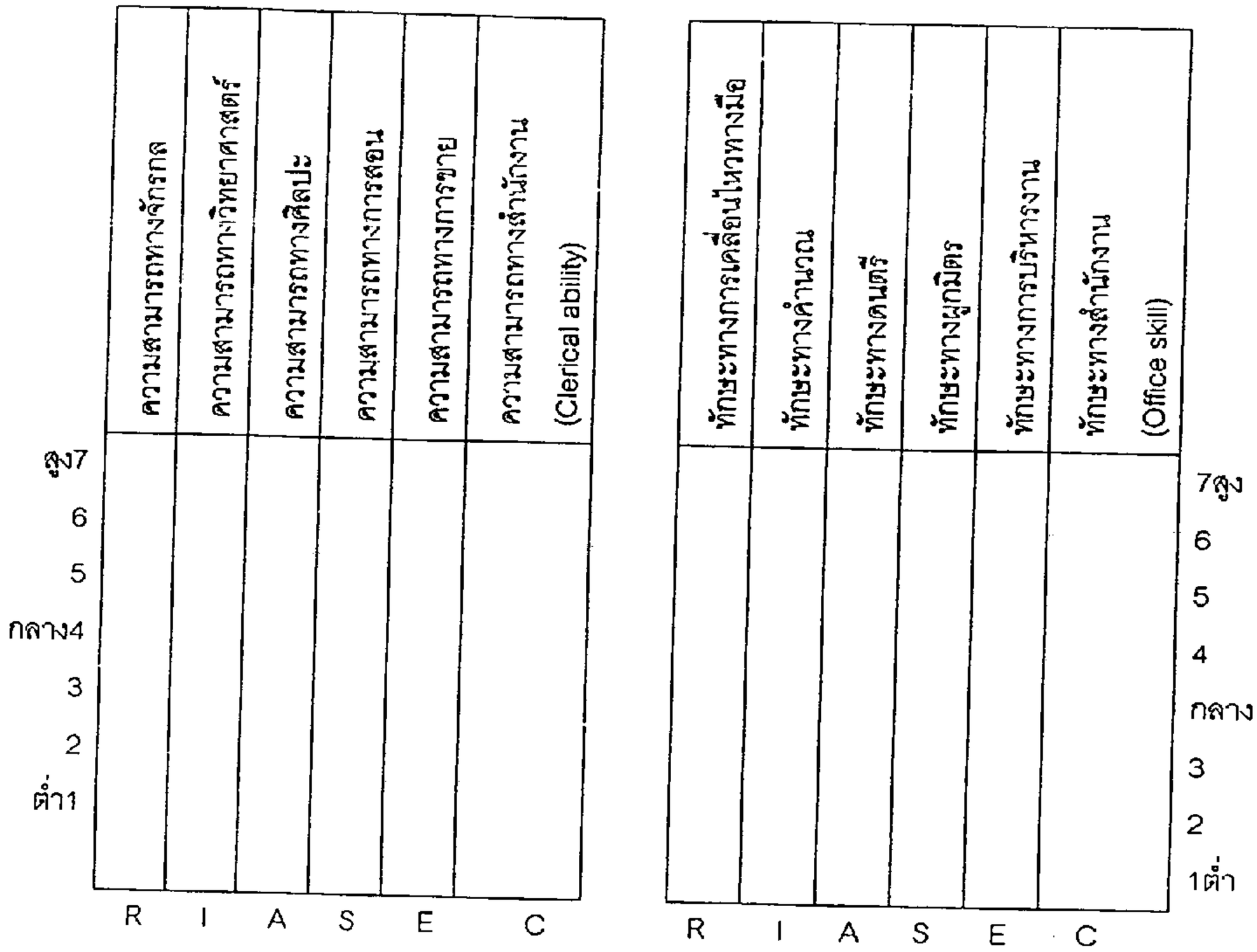

สรุปคำตอบ

รายการ	R	I	A	S	E	C
หมวดกิจกรรม						
หมวดความสามารถ						
หมวดอาชีพ						
การประเมินผลตนเอง						
ด้านความสามารถ						
ด้านทักษะ						
คะแนนรวมทั้งหมด						

รหัสย่อ ☐ ☐ ☐

ของคะแนน สูงที่สุด สูงที่สอง สูงที่สาม

ายชื่ออาชีพตามรหัสของ จอห์น แอล ฮอลแลนด์

อาชีพประเภท REALISTIC

CODE: RIA

สถาปนิกนักวางผังเมือง ช่างเขียนแบบสถาปัตยกรรม ช่างเทคนิคทางทันตกรรม ช่างเทคนิคห้องมือ (ล้าง อัด ขยายรูป)

CODE: RIS

ผู้จัดสวนวนอุทยาน วิศวกรฝ่ายโฆษณา นักวิชาการป่าไม้ ครูอุตสาหรรมศิลป์ ช่างไฟฟ้า ช่างติดบานกระจก ช่างเจียรนัยเพชรพลอย ช่างติดตั้งเครื่องจักรทอผ้า ผู้แนะนำการเชาะโลหะให้เป็นเฟืองหรือจักร ผู้ควบคุมเครื่องจักรและช่างเทคนิคเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าพนักงานคุมเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ช่างทำเครื่องมือและทำแบบกระสวนโลหะ ช่างทำขนมประเภทอบ ผู้ประกอบอาหาร พนักงานประจำปั๊มน้ำมัน ช่างประกอบแว่น ช่างเชื่อมโลหะ ช่างแท่นพิมพ์ออฟเซท ผู้ควบคุมการส่งวิทยุ ผู้ควบคุมโรงโม่ พนักงานแก้ซ่อมไฟฟ้า ช่างตัดด้วยเปลวไฟ

CODE: RIE

วิศวกรเครื่องกลรถยนต์ วิศวกรเครื่องจักรกล (หม้อน้ำและอุปกรณ์) วิศวกรเหมืองน้ำมัน ผู้ควบคุมวิทยุจราจรทางอากาศ ผู้ตรวจการก่อสร้าง ช่างเทคนิคเครื่องกลโรงงานอุตสาหกรรม วิศวกรเหมืองแร่ วิศวกรเครื่องปรับอากาศ ผู้ควบคุมจราจรทางอากาศ ต้นหนประจำอากาศยาน ช่างเทคนิคเครื่องจักรกลอากาศยาน ช่างเทคนิคเครื่องยนต์ ช่างซ่อมนาฬิกา ช่างทำหม้อน้ำ ช่างเครื่องกลดีเซล ช่างเขียนแบบ ช่างเทคนิคทางไฟฟ้า ช่างเครื่องจักรกลในไร่นาเกษตรกร ช่างชุบโลหะด้วยไฟฟ้า พนักงานคุมเครื่องจักรหนัก ช่างเครื่องอากาศยาน ผู้ควบคุมอู่รถ ช่างปรับซ่อมตัวถังรถยนต์ ผู้ปรับแก้เครื่องทอผ้า ช่างกลทั่วไป พนักงานซ่อมเครื่องจักรกล ช่างเครื่องแกะสลัก ช่างวางปรับท่อ ช่างซ่อมวิทยุ ช่างโลหะแผ่น ผู้ควบคุมเครื่องทุบอัดโลหะ ช่างทำเบาะเครื่องเรือน ผู้ควบคุมเครื่องจักรกล พนักงานดูแลเครื่องมือต่าง ๆ พนักงานตัดไม้ ผู้ควบคุมห้องเครื่องอัดลม ช่างทำหลังคา ช่างเทคนิคไฟฟ้า วิทยุ ผู้ควบคุมห้องเครื่องมือ ช่างซ่อมเรือ ช่างเทคนิคทางคอมพิวเตอร์ ช่างประกอบเครื่องจักรกล วิศวกรประจำเครื่องบิน ช่างซ่อมและติดตั้งวางสายไฟ-โทรศัพท์ พนักงานฝ่ายบำรุงรักษา ช่างฟิต ผู้ใช้เครื่องกลึง ผู้ให้คำแนะนำในเรื่องบริการรถยนต์ ช่างเครื่องดีเซลไฟฟ้า

CODE: RIC

ช่างเทคนิคเครื่องอุปกรณ์อัตโนมัติ พนักงานช่างต่อชิ้นส่วนรถยนต์ ช่างเครื่องลิฟท์ ผู้ตรวจสอบน้ำหนักบรรทุก ช่างทำกุญแจ ผู้ควบคุมเครื่องปฏิกรปรมาณู ผู้จัดการสวนเพาะชำ ช่างปรับเสียงเปียนโน ผู้ควบคุมเครื่องจักรโรงงานกลั่นน้ำมัน (น้ำตาล) พนักงานย่อยและตัดหิน พนักงานตัดแต่งต้นไม้ ผู้ควบคุมแท่นกลึงที่หมุนได้ ผู้ควบคุมเครื่องรีดโลหะขนาดใหญ่ พนักงานซักแห้ง ผู้ตรวจสอบ ช่างพิมพ์ ช่างแท่นพิมพ์ พนักงานคุมเครื่องเจาะน้ำมัน พนักงานขนถ่ายสินค้า พนักงานซ่อมรองเท้า ช่างทำโครงเหล็ก ช่างทำเหล็กรอบล้อรถที่ไม่มียาง ผู้ดูแลรักษาสนามหญ้า พนักงานขับรถบรรทุก คนงานซักรีด พนักงานคุมแผงไฟฟ้า ช่างประกอบชิ้นส่วน

CODE: RAI

ช่างเรียนพิมพ์ ช่างทำปกหนังสือ

CODE: RSE

ช่างเหล็ก ช่างหล่อแบบพิมพ์ พนักงานคุมหม้อน้ำ ช่างปรับท่อ พนักงานควบคุมสับหลีกรถไฟ คนขับรถแท็กซี่ พนักงานฆ่าและชำแหละเนื้อสัตว์ พนักงานควบคุมเครื่องอุปกรณ์ในเหมือง คนขับรถยนต์ พนักงานดับเพลิง บริการตามร้านอาหาร พนักงานเฝ้ารถตามสถานบริการรับฝากรถ ผู้บริการเครื่องดื่ม คนงานโกดังเก็บสินค้า ช่างตัดผม ช่างปรับก๊าซ พนักงานวางท่อ นักสืบ นักการภารโรง

CODE: RSC

พนักงานกำจัดหนูแมลงสาบและพาหะนำโรคอื่น ๆ พนักงานควบคุมลิฟท์ พนักงานคุมสินค้า ผู้ช่วยแม่ครัว พนักงานเก็บเงิน

CODE: RSI

ผู้สอนวิชาชีพทางเกษตรกรรม พนักงานซ่อมแซมเครื่องใช้ในบ้าน ช่างทอ ช่างถัก ช่างปัก

CODE: REC

พนักงานรีดผ้า พนักงานซักแห้ง

CODE: REI

ทหารเรือ ผู้ควบคุมโรงงาน พนักงานวางรางรถไฟ

CODE: RES

พนักงานควบคุมการสงวนพันธุ์ปลาและสัตว์ป่า เจ้าของคอกปศุสัตว์ วิศวกรรถไฟ ผู้บรรจุหีบห่อ พนักงานห้ามนล้อรถไฟ ชาวประมง ผู้จัดการปั๊มน้ำมัน

CODE: RCI

นักสำรวจ ช่างไม้ ช่างเครื่องมือกล ผู้ฉายภาพยนต์ ผู้บริหารเครื่องกลตามสถานที่ทำงาน ผู้ควบคุมสัญญาณรถไฟ ผู้ช่วยนักสำรวจ ช่างทาสี

CODE: RCS

ช่างตัดเสื้อ ช่างซ่อมและติดตั้งโทรศัพท์ คนขับรถโดยสาร ผู้ควบคุมระบบการระบายน้ำเสีย ช่างก่ออิฐ ช่างผสมปูน พนักงานเตาถลุง ช่างตัดเสื้อผ้าในโรงงาน

บุรุษไปรษณีย์ พนักงานตรวจมิเตอร์ คนงานเหมืองแร่ ช่างปิดกระดาษฝาผนัง ช่างฉาบปูน กลาสี ช่างปูกระเบื้อง ผู้ควบคุมรถบรรทุกในโรงงานอุตสาหกรรม ช่างปั้น (ด้าย, ฝ้าย) ช่างทำฉนวน

CODE: RCE

พนักงานปั้นจั่นและเครื่องยก ผู้ตรวจสอบโรงเลื่อยไม้ ผู้ควบคุมรถแทรกเตอร์ คนขับรถแทรกตอร์ คนขับรถบรรทุก ผู้ควบคุมรถบรรทุกที่ใช้ยกของโดยมีแท่นเลื่อยขึ้นลงได้ พนักงานบด

อาชีพประเภท INVESTIGATIVE

CODE: IAS

นักเศรษฐศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ นักสถิติ นักวิเคราะห์การตลาด

CODE: IAR

นักมนุษยวิทยา นักดาราศาสตร์ นักเคมี นักฟิสิกส์ นักอายุพยาธิวิทยา

CODE: ISC

ครูสอนคณิตศาสตร์ ผู้วางแผนการผลิต ช่างซ่อมโทรทัศน์และวิทยุ ผู้ช่วยนักปฏิบัติการทางการแพทย์

CODE: ISR

นักชีววิทยา ทันตแพทย์ แพทย์รักษาโรคด้วยวิธีนวดกระดูกและกล้ามเนื้อ (Osteopathic Physician) พนักงานอนามัย หมอนวดกระดูกสันหลังเพื่อรักษาโรค (Chiropractor) ครูสอนวิทยศาสตร์ ผู้ประกอบแว่น (Optometrist)

CODE: ISA

นักจิตวิทยาทดลอง แพทย์ทั่วไป จิตแพทย์ นักเทคโนโลยีทางการแพทย์

CODE: IES

นักบักเตรี แพทย์ฝ่ายสรีรวิทยา เภสัชกร นักวิจัย

CODE: IEC

ผู้ชำนาญทางการหาสถิติการประกันภัย (Actuary)

CODE: ICR

ผู้ชำนาญด้านเทคนิคการควบคุมคุณภาพ พนักงานเครื่องคอมพิวเตอร์ พนักงานคุมเครื่องวัดขนาดคลื่นและตรวจเสียง ผู้ช่วยงานวิจัย

CODE: IRA

นักธรณีวิทยา ศัลยแพทย์ นักวางผังเมือง นักอุตุนิยมวิทยา

CODE: IRS

นักพืชสวนไม้ดอกไม้ผล นักสัตวศาสตร์ นักชีวเคมี นักพฤษศาสตร์ นักเทคนิคทางผลิตภัณฑ์นมเนย นักวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม นักชีววิทยาว่าด้วยการถ่ายทอดลักษณะนิสัยจากบิดามารดา ผู้อนุรักษ์ดินและน้ำ นักสมุทรศาสตร์ นักภูมิศาสตร์ สัตวแพทย์ พนักงานถ่ายเอกซ์เรย์ ช่างเทคนิคเครื่อง EKG ตรวจหัวใจ (Electrocardiograph Technician) เจ้าหน้าที่สวนสัตว์

CODE: IRE

นักบริหารงานวิศวกรรม วิศวกรเครื่องกลอากาศยาน วิศวกรเคมี วิศวกรโยธา วิศวกรไฟฟ้าวิทยุ วิศวกรทั่วไป วิศวกรโลหะกรรม (การผลิต) นักเทคนิคผู้ปฏิบัติการในห้องทดลองทางเคมี ผู้ช่วยวิศวกรโลหะ วิศวกรทดสอบเครื่องกล

CODE: IRC

ต้นหนอากาศยาน นักบิน ผู้จัดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ช่างเทคนิคเครื่องจักรกล ผู้ทำหุ่นจำลอง (เครื่องจักรกล) ผู้ออกแบบเครื่องมือ ผู้ซ่อมเครื่องมือและอุปกรณ์ นักเทคนิคประจำห้องทดลอง ผู้ทดสอบระบบกระแสไฟฟ้า

อาชีพประเภท ARTISTIC

CODE: ASE

ครูสอนเต้นรำ ครูผู้ฝึกการแสดงละคร ครูสอนการเล่นละคร ครูสอนภาษาอังกฤษ ผู้แปลภาษาต่างประเทศ ผู้สื่อข่าว นักหนังสือพิมพ์

CODE: ASI

นักปรัชญา นักประพันธ์ นักเขียนประกาศโฆษณา ผู้ให้ความบันเทิง (นักร้อง นักเต้นรำ) นักประชาสัมพันธ์ นางแบบ

CODE: AIS

นักแสดงละคร บรรณาธิการ นักวิจารณ์ (ในหนังสือพิมพ์) ศิลปินผู้ออกแบบแฟชั่นนักออกแบบเครื่องเฟอร์นิเจอร์ ผู้ตกแต่งภายในอาคาร (มัณฑนากร) นักออกแบบเครื่องแต่งกาย นักออกแบบกล่องบรรจุของ นักออกแบบฉากการแสดงละคร นักจัดแบบแฟชั่น นักออกแบบเครื่องอาภรณ์ของสตรี นักออกแบบเพชรพลอย นักแสดง (ดารา)

CODE: AIE

นักตกแต่งทั่วไป

CODE: AIR

สถาปนิก ช่างถ่ายภาพ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพอื่น ๆ นักเขียนป้าย นักตกแต่งภาพถ่าย

อาชีพประเภท Social

CODE: SEC

ผู้อำนวยการทางด้านสังคมสงเคราะห์ ผู้แทนในสหภาพแรงงานฝ่ายธุรกิจ กรรมการหอการค้า ผู้จัดการหอพัก ผู้ทำการสัมภาษณ์ตามหน่วยงาน ผู้จัดการโรงแรม นักวิเคราะห์งาน ผู้ดูแลสวัสดิการคนงาน ผู้ควบคุมแนะนำทางด้านอาหาร ผู้ผสมเหล้า พนักงานต้นรับ (โรงแรม ร้านอาหาร) ผู้จัดการองค์การพิทักษ์ผลประโยชน์

CODE: SEI

ผู้บริหารโรงพยาบาล ผู้บริหารการศึกษา นักประวัติศาสตร์ ครูสอนประวัติศาสตร์ ตัวแทนสถานบริการบ้านพัก ผู้อำนวยการการฝึกอบรม

CODE: SEA

นักแนะแนวอาชีพของบริษัท เจ้าหน้าที่กระทรวงต่างประเทศ ทูต

CODE: SCE

เจ้าของสถานพักผ่อนหย่อนใจ ตัวแทนด้านธุรกิจ ผู้ดูแลบ้าน พนักงานบริการสาธารณสุขชุมชน ผู้จัดการโรงมหรสพ ผู้ให้บริการทางด้านอาหาร (โรงแรม, ปิ่นโต) ผู้จัดการร้านเหล้า ผู้แทนจำหน่ายตั๋ว

CODE: SRI

พัฒนาการ (Extension Worker)

CODE: SRE

ผู้ฝึกสอนกีฬา ครูพละ ผู้ดูแลเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน ผู้รับจ้างสอนพิเศษเด็ก ๆ ตามบ้าน ผู้สอนขับรถยนต์ ผู้ทำหน้าที่ฟอบ้านแม้บ้าน นักอาชีวบำบัด นักกีฬาอาชีพ เจ้าพนักงานตำรวจ ผู้ปกครองซึ่งทำหน้าที่ประหนึ่งบิดามารดาตามสถานสงเคราะห์เด็ก

CODE: SRC

พนักงานตามโรงพยาบาล

CODE: SIA

นักจิตวิทยาคลีนิค จักจิตวิทยาแนะแนว อาจารย์มหาวิทยาลัย นักรัฐศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักสังคมวิทยา ครูการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้ปฏิบัติงานกิจกรรมกลุ่ม ครูแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาลวิชาชีพหรือระดับปริญญา หมอดู นักแนะแนวด้านฟื้นฟูบำบัด

CODE: SIE

อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียน โภชนากร หัวหน้าฝ่ายบุคลากร ผู้บริหารราชการทั่วไป

CODE: SIC

ผู้จัดการโรงเรียน ผู้ตรวจสอบอาหารและยา ผู้ตรวจความประพฤติเด็ก ครูสอนสังคมศาสตร์ นักการเมือง

CODE: SIR

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางโรคเท้า นักกายภาพบำบัด นักบำบัดยา นักบำบัดยาเสพติด(ยาดูด, ยาสูบ) ช่างเทคนิคทางศัลยกรรม นักจิตบำบัด

CODE: SAE

นักแนะแนว ครูสอนชั้นประถม ครูสอนภาษาต่างประเทศ ครูสอนชั้นมัธยม ครูดหกรรม นักดหกรรมศาตร์ แม่บ้าน ครูสอนเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ครูทั่วไป นักแนะแนวอาชีพ ผู้ช่วยครู ผู้ช่วยงานบริการสังคม ครูสอนศิลปการพูด

CODE: SAC

ช่างเสริมสวยด้วยเครื่องสำอาง ผู้ออกแบบทรงผม ผู้ช่วยนักกายภาพบำบัด ช่างแต่งเล็บ

CODE: SAI

พระสงฆ์ นักเทศน์ บรรณารักษ์ ครูสอนการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา ผู้แก้ไขการพูด (ออกเสียง) ผู้ช่วยทันตแพทย์ พยาบาลที่มีใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ บรรณารักษ์ เอกสารทางการแพทย์ ทันตนามัย

อาชีพประเภท ENTERPRISING

CODE : ECI

นายธนาคาร

CODE: ECS

นักวิเคราะห์สินเชื่อ ผู้เขียนกรมธรรม์ประกันภัย ผู้ซื้อธัญญผล ตัวแทนและประเมินราคาอหังสาริมทรัพย์ ตัวแทนผู้ซื้อ ผู้จัดการบริการนายหน้า ผู้จำหน่ายดอกไม้ ผู้ขายเครื่องเรือน ผู้จัดการฝ่ายบริการลูกค้า ตัวแทนขายที่ดิน โรงเรือน ตัวแทนขายเครื่องจักรกลไร่นา ผู้ควบคุมการจำหน่ายบัตร ผู้ขายสินค้าทางศิลปะ

CODE: ERI

ผู้ทำสัญญา ผู้จัดการฟาร์ม วิศวกรทางการอุตสาหรรม

CODE: ERS

ผู้ตรวจควบคุมคลังสินค้า

CODE: ERC

นายไปรษณีย์โทรเลข

CODE: EIS

วิศวกรฝ่ายขาย

CODE: EAR

ผู้ประกาศวิทยุและโทรทัศน์ ผู้จัดรายกรเพลง (DJ)

CODE: EAS

นักกฎหมาย ผู้พิพากษา ทนายความ

CODE: ESC

ผู้ช่วยฝ่ายบริหาร ผู้จัดการสาขา ผู้จัดการฝ่ายธุรกิจ ผู้จัดการสำนักงานใหญ่ ผู้อำนวยการฝ่ายแรงงานด้านอุตสาหกรรม ผู้อำนวยการฝ่ายจัดบุคลากร ข้าราชการ ผู้พิจารณาตัดสินคดีแรงงาน ผู้จัดการ/ ผู้บริหารทั่วไป ผู้จัดการตัวแทนหาประกัน ผู้จัดการภัตตาคาร/ บาร์ ผู้จัดการสำนักงาน ผู้จัดการฝ่ายดำเนินงาน ผู้จัดการฝ่ายบุคลากร ผู้สัมภาษณ์ฝ่ายนายจ้าง ผู้จัดการฝ่ายผลิต ผู้บริหารฝ่ายเงินเดือน/ ค่าจ้างแรงงาน ผู้จัดการฝ่ายขาย เจ้าหน้าที่จราจร ผู้จัดการบ้านเช่า ผู้ตรวจสอบการประกันภัย ผู้นำเสนอสินค้าตัวอย่าง ผู้ส่งหนังสือ เสมียนโรงแรม พนักงานขาย ตัวแทนขายของ คนแร่ขายของ ผู้ช่วยฝ่ายบุคคล ผู้จัดการธุรกิจ ตัวแทนลูกจ้าง ผู้ดูแลอพาท-เมนต์

CODE: ESR

พนักงานขายรถ ตัวแทนขายเครื่องกีฬา คนขับรถขายของ

CODE: ESI

ผู้บริหารงานด้านสวัสดิการสังคม นักวิเคราะห์ระบบงานธุรกิจ ผู้จำหน่ายส่ง ผู้จัดการร้านขายของชำร่วย ตัวแทนขายประกันชีวิต ผู้แทนฝ่ายโรงงานผู้ผลิต ผู้ผลิต พ่อค้าขายปลีก ผู้จัดการร้านจำหน่ายรองเท้า ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ ผู้จำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภค

CODE: ESA

ตัวแทนขายประกันภัย ผู้จำหน่ายอุปกรณ์ถ่ายภาพและอะไหล่ มัคคุเทศก์ ผู้นำเที่ยว พนักงานการบิน ผู้จำหน่ายเครื่องดนตรี และอุปกรณ์เครื่องเสียง

อาชีพประเภท COVENTIONAL

CODE: CRI

คนเฝ้ายาม ผู้คุมเครื่องจักรพิมพ์เครื่องหมายการค้าบนแผ่นโลหะ (line type) พนักงานเก็บเงิน ผู้คุมเครื่องเจาะบัตร (Key Punch Opertor) ผู้คุมเครื่องรวบรวมผลอัตโนมัติ พนักงานคุมเครื่องถ่ายเอกสาร

CODE: CRS

พนักงานจัดเก็บเอกสารตามประเภท

CODE: CIS

สมุห์บุญชี นักวิเคราะห์เวลาในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ปฏิบัติงาน เสมียนธนาคาร ผู้ประเมินราคา พนักงานคุมเครื่องทำบัญชี เสมียนทางการค้าต่างประเทศ พนักงานดำเนินการเรื่องเช็ค พนักงานการบัญชี พนักงานควบคุมเครื่องพิมพ์ความเร็วสูง พนักงานคุมเครื่องคิดคำนวณ พนักงานทำบัญชีแยกประเภท พนักงานคุมเครื่องพิมพ์

CODE: CIE

เจ้าหน้าที่สำนักงาน พนักงานจ่ายเงินเดือน พนักงานตรวจคำผิด

CODE: CIR

พนักงานคุมเครื่องบวกเลข พนักงานคุมเครื่องโทรเลข พนักงานคุมเครื่องในสถานที่ทำงาน

CODE: CSE

ครูผู้สอนธุรกิจศิลป์ เสมียนส่วนบุคคล ผู้ส่งจดหมายโต้ตอบติดต่อค้าขาย เสมียนพนักงานสำนักงานท่องเที่ยว พนักงานต้อนรับ พนักงานพิมพ์ดีด พนักงานประจำสายโทรศัพท์ ผู้จ่ายเงินธนาคาร

CODE: CSR

ตัวแทนจำหน่ายตั๋วล่วงหน้า ผู้ตรวจสอบการจราจร พนักงานสื่อสารประจำสำนักงาน

CODE: CSI

พนักงานบัญชี พนักงานเก็บเงิน

CODE: CSA

ผู้ช่วยบรรณารักษ์ เลขานุการทางการแพทย์ พนักงานรับการสั่งซื้อของ เลขานุการทั่วไป เลขานุการฝ่ายการติดต่อ ผู้ตรวจแนะนำงานฝ่ายสารบรรณ เสมียนธุรการทางศาสนา (ไวยาวัจกร)

CODE: CER

พนักงานจัดดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูล พนักงานส่งจดหมาย

CODE: CEI

นักวิเคราะห์เรื่องการเงิน เลขาส่วนบุคคล

CODE: CES

ผู้จัดการฝ่ายการกู้ยืม เสมียนพนักงานทั่วไป ผู้รายงานในศาล นักบัญชี ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพิมพ์ นักเขียนชวเลข

ภาคผนวก ข.

โปรแกรมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

โปรแกรมการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

กำหนดการในโครงการ

วันที่ 1	09.00 – 09.30 น.	ปฐมนิเทศ
	09.30 – 10.30 น.	กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความคุ้นเคย
	10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
	10.45 – 12.00 น.	การให้ข้อมูลสนเทศด้านอาชีพ
	12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 – 14.30 น.	อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับการให้ข้อมูลด้านอาชีพ
วันที่ 2	09.00 – 09.30 น.	แบบทดสอบความถนัดและความสนใจและการแปลผล
	10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
	10.45 – 12.00 น.	การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ(ครั้งที่1)
	12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหาร
วันที่ 3	09.30 – 10.30 น.	แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ
	10.30 –10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
	10.45 –12.00 น.	การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ(ครั้งที่ 2)
	12.00 –13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 –14.30 น.	ชี้แจงแนวทางในการฝึกปฏิบัติงาน พาแนะนำตามหน่วยงานที่จะฝึกปฏิบัติงาน
วันที่ 4-5	09.00 –16.00 น.	ฝึกปฏิบัติงานหน่วยฝึกอาชีพอาชีวะบำบัด ตามกลุ่มอาชีพที่สนใจ
วันที่ 6	09.30 – 10.30 น.	อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติ
	10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
	10.45 – 12.00 น.	การให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ (ครั้งที่ 3)
	12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

วันที่ 7	09.00 – 16.00 น.	ครอบครัวร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพ -ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมวางแผน -ให้ผู้ติดยาเสพติดอธิบายถึงแผนการประกอบอาชีพอาชีพที่วางไว้ -ให้ครอบครัวออกข้อคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น -ร่วมกันวางแนวทางในการประกอบอาชีพ -ผู้เสนอโครงการสรุปการวางแผนในการประกอบอาชีพเพื่อให้ครอบครัวและผู้ติดยาเสพติดมีความเข้าใจตรงกัน
วันที่ 8	09.00 – 10.30 น.	ปัจฉิมนิเทศ

วันที่ 1

ปฐมนิเทศ

กิจกรรมที่ 1

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และให้สมาชิกได้รู้จักคุ้นเคยพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง
- เพื่อให้ผู้ป่วยทราบจุดประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

1. กระดาษเปล่า
2. ดินสอดำ
3. ยางลบ
4. กำหนดการโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

วิธีดำเนินการ

1.ผู้เสนอโครงการกล่าวทักทายผู้ติดยาเสพติด แนะนำตนเองและให้สมาชิกแต่ละคนแนะนำตนเองโดยใช้กิจกรรม แนะนำตนเองด้วยภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ผู้เสนอโครงการและผู้ป่วย นั่งรวมกันเรียงเป็นรูปวงกลม

1.2 ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยแต่ละคนจินตนาการว่าสัญลักษณ์แทนตัวเราคืออะไรวาดภาพเอง สัญลักษณ์นั้นลงในกระดาษ

1.3 ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยแต่ละคนแนะนำตนเอง โดยการบอกชื่อ-สกุล และชื่อเล่นตลอดจนอธิบายภาพที่ตนวาดและชี้แจงถึงสาเหตุของการเลือกสัญลักษณ์นั้นให้ผู้ป่วยอื่นรับทราบพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยอื่นซักถามหรือให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำต่าง ๆ อย่างน้อยคนละ 1 ข้อ

1.4 ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยบอกถึงความรู้สึกของตนและข้อคิดที่ได้จากการแนะนำตนเองและรู้จักผู้อื่น

1.5 ผู้เสนอโครงการสรุปเพิ่มเติมให้เห็นความสำคัญของการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันทุกคนมีเอกลักษณ์ และมีเป้าหมายของตนเอง

1.6 ผู้เสนอโครงการชี้แจงจุดประสงค์ และประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

1.7 ผู้เสนอโครงการแจกตารางเวลา กำหนดในโครงการให้ผู้ป่วยทราบ

1.8 เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยซักถามข้อสงสัย ให้ผู้ป่วยทำแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ

การประเมินผล

จากการที่ผู้ป่วยทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกันระหว่าง สมาชิกทุกคนโดยมีการซักถามหรือให้ข้อคิดเห็น และคำแนะนำต่าง ๆ กับผู้ป่วยคนอื่น ๆ อย่างน้อยคนละ 1 ข้อ

วันที่ 1

กิจกรรมที่ 2 การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ป่วยมีความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับ ข้อสนเทศด้านอาชีพ

เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

สื่ออุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

เอกสารการให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

   ผู้เสนอโครงการกล่าวนำเพื่อเข้าสู่การให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

2. ขั้นให้ข้อสนเทศด้านอาชีพ

   ผู้เสนอโครงการ บรรยาย ข้อสนเทศด้านอาชีพ พร้อมแจกเอกสารเกี่ยวกับข้อสนเทศด้านอาชีพ ระหว่างการบรรยายเปิดโอกาสให้มีการซักถาม

3. ขั้นสรุป

   ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยสรุปข้อสนเทศด้านอาชีพสอบถามถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม และผู้เสนอโครงการสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

- สังเกตจากการตอบคำถามและการสรุปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

วันที่ 1

กิจกรรมที่ 3 การอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินการประกอบอาชีพที่ผู้ป่วยสนใจ
2. เพื่อให้ผู้ป่วยบอกถึงแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ตนสนใจและการปฏิบัติตัวในการดำเนินสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

1. กระดาษเปล่า
2. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. จัดผู้เสนอโครงและผู้ป่วยนั่งรวมกัน เรียงเป็นวงกลม
2. ผู้เสนอโครงการกล่าวนำถึงอาชีพที่ทุกคนสนใจ และแนวทางไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
3. แจกกระดาษ คนละ 1 แผ่น พร้อมดินสอคนละ 1 แท่งให้ผู้ป่วยทุกคนเขียนเกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ และแนวทางเข้าสู่การประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจ ปัญหาอุปสรรคตลอดจนแนวทางแก้ไข
4. ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยอ่านทีละคนพร้อมให้สมาชิกในกลุ่มร่วมออกข้อคิดเห็นร่วมกัน
5. ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกลุ่ม
6. ผู้เสนอโครงการสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

จากการที่ผู้ป่วยทุกคนบอกถึงการประกอบอาชีพที่ตนสนใจ แนวทางและการแก้ไขปัญหาอุปสรรค คลอดจนการสรุปของผู้ป่วยหลังการดำเนินกิจกรรม

วันที่ 2

กิจกรรมที่ 4 แบบทดสอบความถนัด ความสนใจการประเมินผล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ตอบที่ยังไม่แน่ใจการเลือกประกอบอาชีพได้เข้าใจแนวทาง และเห็นทิศทางของการประกอบอาชีพที่ตนมีความถนัดและมีความสนใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

- แบบทดสอบความถนัดและความสนใจ (SDS)
- ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

   ผู้เสนอโครงการกล่าวนำถึง ความถนัดและความสนใจของตนเองว่ามีความสำคัญผลดีผลเสียของการได้ทำงานความถนัดและความสนใจของตนเอง และนำเข้าสู่การทำแบบทดสอบความถนัดและความสนใจ

2. ขั้นให้ทำแบบทดสอบ ความถนัดและความสนใจ

   2.1 ผู้เสนอโครงการแจกแบบทดสอบความถนัด และความสนใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนละ 1 ชุด พร้อมดินสอ 1 แท่ง

   2.2 ผู้เสนอโครงการอธิบายวิธีการทำแบบทดสอบ SDS พร้อมยกตัวอย่าง และเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยสอบถาม

   2.3 ให้ลงมือทำแบบทดสอบ พร้อมกับผู้เสนอโครงการคอยเดินดูเพื่อให้คำแนะนำกับผู้ทำแบบทดสอบ

   2.4 เมื่อผู้ป่วยทุกคนทำแบบทดสอบ SDS เสร็จแล้วผู้เสนอโครงการอธิบายการแปลผลพร้อมยกตัวอย่างประกอบ เปิดโอกาสให้สอบถาม

   2.5 ผู้เสนอโครงการให้สมาชิกกลุ่มแปลผลแบบทดสอบของตนเองพร้อมกับ เขียนอาชีพที่ตนเองถนัดและสนใจมา 3 อันดับ

   2.6 ผู้เสนอโครงการให้ผู้ป่วยบอกถึงประโยชน์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบความถนัดและความสนใจ ผู้เสนอโครงการสรุปเพิ่มเติม

   2.7 เก็บรวบรวมแบบทดสอบความถนัดและความสนใจ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและเป็นข้อมูลประกอบการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพต่อไป

การประเมินผล

- จากการสรุปประโยชน์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบความถนัดและความสนใจ
- จากผลของการทำแบบทดสอบ ความถนัดและความสนใจ

วันที่ 2

กิจกรรมที่ 5 **การให้คำปรึกษา แบบกลุ่มด้านอาชีพ (ครั้งที่ 1)**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ป่วยทราบวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ
2. เพื่อให้ผู้ป่วยเข้าใจการให้คำปรึกษากลุ่มบทบาทสมาชิกและผู้ให้คำปรึกษา
3. เพื่อให้ผู้ป่วยได้ทราบถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกลุ่ม ให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพในโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

- เครื่องบันทึกเสียง พร้อมเทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา

ผู้เสนอโครงการสนทนาเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมที่ผ่านมา

2. ขั้นเปลี่ยนกลุ่ม

2.1 ผู้เสนอโครงการ ชี้แจงจุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้

2.2 ผู้เสนอโครงการชี้แจงบทบาทของสมาชิกและผู้ให้คำปรึกษา

2.3 พร้อมกติกาของการเข้ากลุ่ม ต้องรักษาความลับของสมาชิกกลุ่มให้สมกับที่ได้รับความไว้วางใจ

3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้ผู้ป่วยแต่ละคนพูดคุยถึงปัญหาและการวางแผนในการประกอบอาชีพ ซึ่งใช้ผลของการทำแบบทดสอบความถนัดและความสนใจมาประกอบการวางแผน

3.2 ผู้ให้คำปรึกษา และสมาชิกกลุ่มร่วมกันออกข้อคิดเห็นเพื่อให้เกิดแนวคิดในการเสนอทางเลือกหลาย ๆ ทาง

3.3 ผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิกร่วมกันทำนาย แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากเสนอทางเลือกต่าง ๆ พร้อมแนวทางแก้ไข

4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

4.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนสรุปว่าได้อะไรจากการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้ แล้วผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติม

4.2 ผู้ให้คำปรึกษานัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

- สังเกตจากการสนใจและความร่วมมือของสมาชิก
- สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและความเข้าใจในการวางแผนประกอบอาชีพ

วันที่ 3

กิจกรรมที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพ

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดมีความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนปะกอบอาชีพ
- เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดทราบถึงประโยชน์ของการวางแผนในการประกอบอาชีพ

เวลา 1 ชั่วโมง

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

1. เอกสารประกอบการบรรยายแนวคิดในการวางแผนประกอบอาชีพ
2. แผนภูมิขั้นตอนการวางแผนในการประกอบอาชีพ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้เสนอโครงการแจกเอกสารแนวคิดในการวางแผนประกอบอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย ขั้นตอนของการวางแผนในการประกอบอาชีพ พร้อมรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน
2. บรรยายพร้อมใช้แผนภูมิประกอบขั้นตอนในการวางแผนประกอบอาชีพ
3. เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถาม และสอบถามเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ
4. ให้สมาชิกแต่ละคนเขียนขั้นตอนในการประกอบอาชีพของตนเอง
5. ผู้เสนอโครงการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปสิ่งที่ได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรม
6. ผู้เสนอโครงการสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

- จากการสรุปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและการตอบคำถาม
- จากการเขียนขั้นตอนในการประกอบอาชีพของแต่ละคน

วันที่ 3

กิจกรรมที่ 7 **การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ (ครั้งที่ 2)**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

- เครื่องบันทึกเสียง พร้อมเทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา
   ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนเรื่องที่สนทนาครั้งที่แล้ว
2. ขั้นเปลี่ยนกลุ่ม
   ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงจุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกแต่ละคนกล่าวถึงขั้นตอนในการวางแผนประกอบอาชีพของแต่ละคนและให้สมาชิกอภิปรายร่วมกัน

3.2 ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกแต่ละคนสรุปขั้นตอนการวางแผนการประกอบอาชีพ

3.3 ผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิกเสนอทางเลือกในการเข้าร่วมฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานของอาชีวะบำบัดที่แต่ละคนสนใจเพื่อฝึกประสบการณ์ตรง

4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

4.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกสรุปผลของการให้คำปรึกษาและผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติม

4.2 ผู้ให้คำปรึกษานัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

การประเมินผล

จากการออกข้อคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มและการสรุปของสมาชิกแต่ละคน

วันที่ 3

กิจกรรมที่ 8 ชี้แจงแนวทางการฝึกปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ตนสนใจ
2. เพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ในการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวะบำบัดที่ตนสนใจ

เวลา 1 ชั่วโมง 50 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

- กระดานไวท์บอร์ด
- ปากกาเคมี
- แบบฟอร์มในการรวบรวมข้อมูลการฝึกปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้เสนอโครงการกล่าวทักทายพร้อมสนทนานำเข้าสู่แนวคิดในการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานอาชีวะบำบัดที่ตนสนใจและประโยชน์ที่จะได้รับ
2. ผู้เสนอโครงการแจกแบบฟอร์มในการรวมรวบข้อมูลจากการฝึกปฏิบัติงานพร้อมอธิบายและยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย
3. เปิดโอกาสให้สมาชิกซักถาม
4. ผู้เสนอโครงการอธิบายถึงการปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติงาน วัน เวลา สถานที่ และพาสมาชิกแต่ละคนไปแนะนำตัวตามหน่วยงานนั้น ๆ

การประเมินผล

- จากการสรุปของสมาชิก
- จากการสอบถามสมาชิก

วันที่ 4-5

กิจกรรมที่ 9 ฝึกปฏิบัติงานตามกลุ่มอาชีพที่สนใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดทราบข้อมูลและได้เห็นสภาพจริงของการประกอบอาชีพที่ตนสนใจ

เวลา 2 วัน

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

1. การฝึกปฏิบัติงานที่หน่วยงานอาชีวะบำบัดที่แต่ละคนสนใจ
2. แบบรวบรวมข้อมูลในการฝึกปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้เสนอโครงการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติงานตามกลุ่มอาชีพที่สนใจในหน่วยงานอาชีวะบำบัดของโรงพยาบาล
2. พาไปแนะนำตัวเพื่อให้รู้จักหน่วยงานที่จะไปฝึกปฏิบัติงาน
3. ผู้เสนอโครงการให้ผู้ติดยาเสพติดกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลในการฝึกปฏิบัติงาน
4. ผู้เสนอโครงการนิเทศงานและให้คำแนะนำตามหน่วยงานที่ฝึกปฏิบัติและสอบถามถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหาอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติงาน

การประเมินผล

- จากการสังเกตในการนิเทศและแบบรวบรวมข้อมูลในการฝึกปฏิบัติงาน

วันที่ 6

กิจกรรมที่ 10 อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานที่ตนสนใจ

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

- แบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลที่ได้ในการฝึกปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้เสนอโครงการและสมาชิกนั่งเรียงกันเป็นวงกลม
2. ผู้เสนอโครงการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการอภิปรายกลุ่มให้สมาชิกทราบ
3. ให้สมาชิกแต่ละคนเสนอข้อมูลจากแบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลที่ได้ในการฝึกปฏิบัติงาน ให้สมาชิกฟังและร่วมกันออกข้อคิดเห็น
4. ผู้เสนอโครงการและสมาชิกกลุ่มช่วยกันสรุปผลจากการอภิปรายกลุ่ม

การประเมินผล

จากการสังเกตการร่วมอภิปรายและออกข้อคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคน

วันที่ 7

กิจกรรมที่ 12 ครอบครัวร่วมวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้ติดยาเสพติด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดอธิบายถึงการวางแผนในการประกอบอาชีพให้ครอบครัวทราบ
2. เพื่อให้บุคคลในครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนประกอบอาชีพ

เวลา 1 วัน

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

-

วิธีดำเนินการ

1. ผู้เสนอโครงการเป็นผู้ให้ข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเชิญครอบครัวมาร่วมวางแผน
2. ผู้เสนอโครงการกระตุ้นให้ผู้ติดยาเสพติดอธิบายถึงแผนการประกอบอาชีพที่วางไว้
3. ให้ครอบครัวออกข้อคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น
4. ครอบครัวและผู้ติดยาเสพติดร่วมกันวางแผนในการประกอบอาชีพ
5. ผู้เสนอโครงการสรุปการวางแผนเพื่อให้ครอบครัวและผู้ติดยาเสพติดมีความเข้าใจตรงกัน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการสนใจและความร่วมมือของสมาชิกและครอบครัว
2. สังเกตจากการออกข้อคิดเห็นร่วมกันของครอบครัวและสมาชิก

วันที่ 6

กิจกรรมที่ 11 การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ (ครั้งที่ 3)

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดวางแผนในการประกอบอาชีพ

เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

- เครื่องบันทึกเสียงและเทปบันทึกเสียง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา
   - ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายและพูดคุยทบทวนเรื่องที่สนทนาครั้งที่ผ่านมา
2. ขั้นเปลี่ยนกลุ่ม
   - ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพในครั้งนี้
3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

3.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกพูดความรู้สึกเกี่ยวกับการวางแผนในการประกอบอาชีพและปัญหาอุปสรรคตลอดจนแนวทางแก้ไข

3.2 ให้สมาชิกกลุ่มออกข้อคิดเห็นร่วมกันในการวางแผนประกอบอาชีพและปัญหาอุปสรรคตลอดจนแนวทางแก้ไข

4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

4.1 ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกแต่ละคนสรุปการให้คำปรึกษาด้านการวางแผนในการประกอบอาชีพ ผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติม

4.2 ผู้ให้คำปรึกษาให้กำลังใจและนัดหมายการทำกิจกรรมร่วมกันในวันสุดท้าย

การประเมินผล

- สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือ
- สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนประกอบอาชีพของแต่ละคน

วันที่ 8

ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อกล่าวปิดการเข้าร่วมโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ

เวลา 50 นาที

สื่อ อุปกรณ์ หรือเทคนิคที่ใช้

แบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพ

การดำเนินการ

1. ผู้เสนอโครงการและสมาชิกกลุ่มนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้เสนอโครงการให้ผู้ติดยาเสพติด สรุปขั้นตอนการวางแผนในการประกอบอาชีพที่ได้จากโครงการ
3. ผู้เสนอโครงการเพิ่มเติมเนื้อหาที่จะช่วยให้ข้อสรุปสมบูรณ์ขึ้น
4. ผู้เสนอโครงการให้ผู้ติดยาเสพติด แต่ละคนกล่าวถึง ความรู้สึกของตนเอง ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม และข้อเสนอที่มีต่อโครงการพัฒนาการวางแผนในการประกอบอาชีพ
5. ผู้เสนอโครงการกล่าวขอบคุณ ผู้เข้าร่วมโครงการและกล่าวปิดโครงการ

การประเมินผล

จากการตอบแบบสอบถามการวางแผนในการประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ

ภาคผนวก ค.

แบบบันทึกการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงาน
ใบงานแผนภูมิชีวิต
ตัวอย่างข้อสนเทศด้านอาชีพ

แบบบันทึกการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานที่สนใจ

1. ชื่อผู้ฝึกปฏิบัติงาน.....
2. หน่วยงานที่ฝึก.....
3. อาชีพที่สนใจ.....
4. ลักษณะงานอาชีพ.....
.....
5. ลักษณะของสถานที่ตั้ง.....
.....
6. ประสบการณ์การศึกษาฝึกอบรมก่อนประกอบอาชีพ.....
7. วิธีการเริ่มต้นประกอบอาชีพนี้.....
8. จำนวนผู้ร่วมงาน.....
9. เงินทุนครั้งแรกประมาณ.....บาทได้มาอย่างไร.....
.....
10. รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว.....
11. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนี้.....
12. ความเห็นของผู้ฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพนี้
.....
13. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ.....
14. ข้อดีของการประกอบอาชีพนี้.....
.....
15. ข้อด้อยของการประกอบอาชีพนี้.....
.....
16. ความคิดเห็นของผู้ฝึกปฏิบัติงานที่มีต่ออาชีพนี้.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ฝึกปฏิบัติ

(.....)

...../...../.....

แผนภูมิชีวิตของข้าพเจ้า

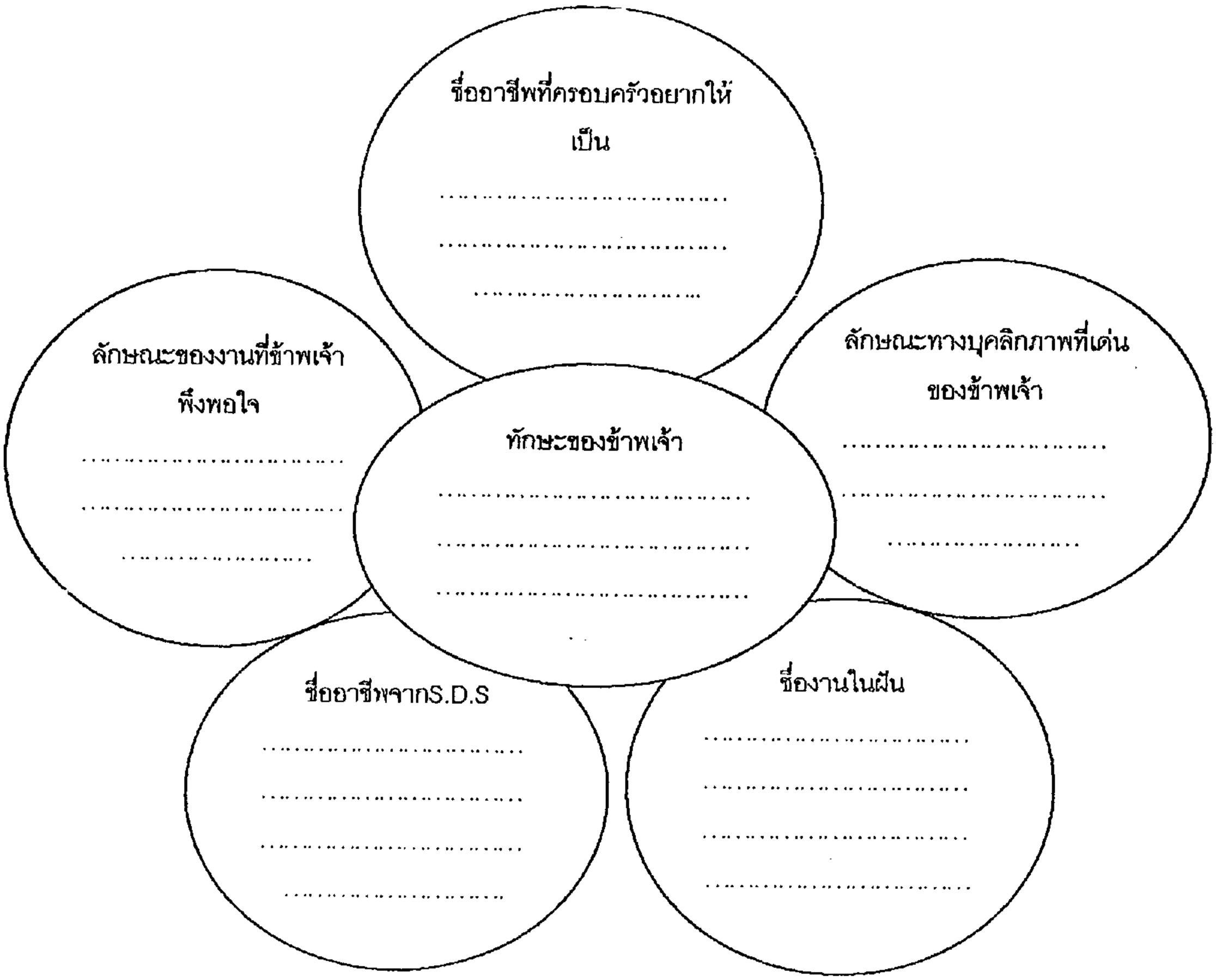

แนวทางการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพคืออะไร

การประกอบอาชีพ คือ การประกอบกิจการส่วนตัวต่างๆ ในการผลิตสินค้าหรือบริการต่างๆ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นธุรกิจในการกำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินงานของตัวเองได้ตามความเหมาะสม ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอน ผลตอบแทนที่ได้รับคือกำไรจากการลงทุน

ข้อแนะนำในการเลือกอาชีพ

ก่อนตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพควรพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งมีข้อแนะนำ ดังนี้

ประการแรก เลือกอาชีพที่ถนัด สำรวจตัวเองว่าสนใจอาชีพอะไร ถนัดด้านไหน มีความสามารถอะไรบ้าง ที่สำคัญคือต้องการจะประกอบอาชีพอะไร จึงจะเหมาะสมกับตัวเอง กล่าวคือ พิจารณาลักษณะงานและพิจารณาตนเอง

ประการที่สอง พัฒนาความสามารถของตนเอง คือมุ่งศึกษารายละเอียดอาชีพนั้น ๆ ด้วยตนเอง หากพอมีความรู้อยู่บ้าง ถ้าไม่พอก็ฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีพื้นฐานในการเริ่มประกอบอาชีพ และได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงก่อนจะไปประกอบอาชีพนั้น ๆ

ประการที่สาม พิจารณาองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ ผู้ร่วมงานพื้นฐานในการเริ่มธุรกิจ เงินทุน โดยเฉพาะเงินทุนต้องพิจารณาว่ามีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่พอจะหาแหล่งเงินทุนจากที่ใด

ปัจจัยหลักของการประกอบอาชีพ

ปัญหาสำคัญของการเริ่มต้นประกอบอาชีพ คือ จะทำอาชีพอะไร จะต้องรู้อะไร จะต้องเตรียมตัวอย่างไรจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้น สิ่งสำคัญเริ่มแรก ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ ได้แก่

1. ทุน ก็คือสิ่งที่จะเป็นปัจจัยพื้นฐานของการทำอาชีพ โดยจะต้องวางแผนทางการดำเนินธุรกิจไว้ล่วงหน้า ถึงจะทราบว่าจะต้องใช้เงินทุนประมาณเท่าไหร่ แล้วพิจารณาว่ามีเงินทุนเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่พอจะหาแหล่งเงินทุนจากที่ใด อาจจะได้จากเงินเก็บออม และจากการกู้ยืมจากหน่วยงานราชการหรือสถาบันการเงินต่าง ๆ อย่างไรก็ตามในระยะแรกไม่ควรลงทุนมากเกินไป

2. ความรู้ ในที่นี้หมายถึง ความรู้ในงานอาชีพที่จะนำมาประกอบอาชีพ หากไม่มีต้องศึกษาและฝึกฝนขวนขวายหาความรู้ โดยการเรียนจากสถาบันที่ให้ความรู้ด้านอาชีพ หรือสมัครเรียน หรือทำงานเป็นลูกจ้างคนอื่น หรือทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

3. การจัดการ เป็นความสามารถของแต่ละตนในการจัดการเกี่ยวกับอาชีพของตัวเองเป็นเรื่องของวิธีทำ จึงต้องรู้จักวางแผนการทำงานในเรื่องคน เครื่องมือ เครื่องใช้ และกระบวนการทำงาน

4. <u>การตลาด</u> ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะหากสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้น ไม่เป็นที่ติดหูติดตาของผู้บริโภค ก็ถือว่ากระบวนการทั้งระบบไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากไม่สามารถแปรสินค้าและบริการเหล่านั้นให้เป็นตัวเงินได้ ดังนั้น การวางแผนการตลาด ซึ่งในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง จึงควรได้รับการสนใจในการพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ ให้ทันสมัยเพื่อให้เป็นที่สนใจของกลุ่มเป้าหมาย

คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ

1. กล้าเสี่ยง
2. มีความคิดสร้างสรรค์
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความขยัน อดทนและไม่ท้อถอย
5. มีวินัยในตนเอง
6. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ คือรักในงานที่ทำ
7. มีความรอบรู้
8. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
9. มีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อลูกค้า
10. มีความรู้พื้นฐานในการเริ่มทำธุรกิจ
11. มีการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพดีอย่างไร

1. เป็นเจ้านายตนเอง ใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่
2. กำหนดการทำงานเอง
3. รับผิดชอบกิจการเองทั้งหมด
4. สามารถตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อย่างเต็มที่
5. รายได้ไม่จำกัด

บริการจัดหางานของรัฐและข้อแนะนำการหางานทำ

บริการจัดหางาน

- ให้บริการหางานแก่นายจ้าง
- รับสมัครผู้ประสงค์จะทำงานทุกสาขาอาชีพ
- คัดเลือกผู้มีคุณสมบัติตามที่นายจ้างต้องการ และจัดส่งให้นายจ้าง
- ทดสอบความรู้ความสามารถ ความสนใจและความถนัดเกี่ยวกับอาชีพ
- ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการหางานทำ
- แนะแนวอาชีพและแนะการศึกษา แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ในสถาบันการศึกษา
- จัดทำทะเบียนช่างและคนงานฝีมือ เพื่อบริการจัดหางานแก่นายจ้างและผู้สมัครงาน
- เผยแพร่ ตำแหน่งงานว่าง ข่าวสารตลาดแรงงาน ข่าวสารอาชีพ

ข้อแนะนำการหางานทำ

๑. สิ่งที่ควรรู้ในการหางานทำ

- ต้องรู้ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง
- ต้องรู้ความสามารถในงานที่ต้องการทำ
- ต้องรู้จักแหล่งสมัครงานทั้งภาครัฐและเอกชน
- ต้องรู้จักการเตรียมตัวสมัครงาน
- ต้องรู้จักการเตรียมตัวเข้าสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์

๒. แหล่งที่จะหางานทำ

- สำนักงานของกรมแรงงานในกรุงเทพมหานครหรือสำนักงานแรงงานจังหวัดในจังหวัดที่อยู่
- ศูนย์รวมข่าวการสอบ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ถนนพิษณุโลก กรุงเทพฯ
- สอบถามญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง คนรู้จัก
- ติดตามประกาศแจ้งตำแหน่งว่างงานจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
- ติดต่อด้วยตนเองที่บริษัท ห้างร้าน หรือสถานประกอบการที่ต้องการทำงาน
- ติดต่อฝ่ายแนะแนวของสถานศึกษาที่เคยศึกษา

๓. การเขียนจดหมายสมัครงาน

- พิมพ์หรือเขียนด้วยหมึกให้สะอาดเรียบร้อยใช้ภาษาที่สุภาพ ตัวสะกดการันต์ให้ถูกต้อง
- ใช้กระดาษพิมพ์หรือเขียนตามแบบฟอร์มมาตรฐานสากล

- เขียนข้อความสั้น ๆ แต่ได้ใจความ และให้ระบุตำแหน่งงานที่ต้องการสมัครทำงาน
- ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติ ระดับการศึกษา ความรู้ ความสามารถพิเศษของตนเอง

๔. การเตรียมตัวเพื่อสมัครงาน

- แต่งกายให้สุภาพ สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับกาละเทศะ
- ไปถึงสถานที่ก่อนเวลา และพบเจ้าหน้าที่ที่รับสมัครงานตรงตามเวลาทำงาน
- ควรไปคนเดียวไม่ต้องมีเพื่อนฝูง ญาติพี่น้องไปด้วย
- เตรียมข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเองให้พร้อมตลอดจนเอกสารการศึกษา สำเนาทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวประชาชน
- ควรจำชื่อสถานศึกษาและวิชาต่าง ๆ ที่เรียน สถานที่ทำงาน ระยะเวลาและลักษณะงานที่เคยทำ
- ควรศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของสถานประกอบการที่สมัครงานไว้ให้มากที่สุด

๕. สาเหตุที่บางคนไม่ได้งานทำ

- การแต่งกายไม่สุภาพ สะอาดเรียบร้อย
- กริยาท่าทางไม่คล่องแคล่ว ใช้วาจาไม่สุภาพหรือบุคลิกลักษณะไม่เหมาะสมกับงาน
- ไม่ไปสัมภาษณ์ตรงตามเวลาที่นัดหมายไว้
- ขาดความรู้ ความสามารถ และฝึกฝนวิชาชีพที่นายจ้างต้องการ
- ไปสมัครงานโดยนำญาติพี่น้อง หรือเพื่อนฝูงไปด้วยทำให้นายจ้างคิดว่ายังไม่เป็นผู้ใหญ่เพียงพอและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

ผู้ที่ต้องการหางานทำ ติดต่อได้ที่กองการจัดหางาน กรมแรงงาน หรือสำนักงานแรงงานจังหวัดที่ใกล้ที่สุด

"อาชีพส่วนตัว"

คำว่า "อาชีพส่วนตัว" หมายถึง บุคคลที่ประกอบธุรกิจของตนเอง หรือร่วมงานกับบุคคลอื่น โดยไม่มีลูกจ้างหรือมีก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นลูกจ้างใครเป็นนายจ้างตัวเอง งานที่ทำนั้นจะเล็กหรือใหญ่ไม่สำคัญ เมื่อพัฒนาขึ้นไปก็อาจจะเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นเจ้าของกิจกรรมใหญ่ ๆ ได้ ในเรื่องรายได้ก็เช่นเดียวกัน ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอนตายตัวตัวอย่างอาชีพส่วนตัว ได้แก่ เลี้ยงกุ้ง ทำสวนผลไม้ ขายอาหารสำเร็จรูป ขายหนังสือพิมพ์ ปลูกต้นไม้ขาย ขับแท็กซี่ ฯลฯ

สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาใหม่ หรือผู้ที่กำลังมองหางานทำ เมื่อเข้าสู่อาชีพจะมีทางเลือกอยู่ประมาณ 3 ทาง ได้แก่

1. เป็นพนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัท ห้างร้าน ฯลฯ
2. ประกอบอาชีพส่วนตัว
3. ว่างงาน

<u>การเข้าสู่อาชีพ</u>

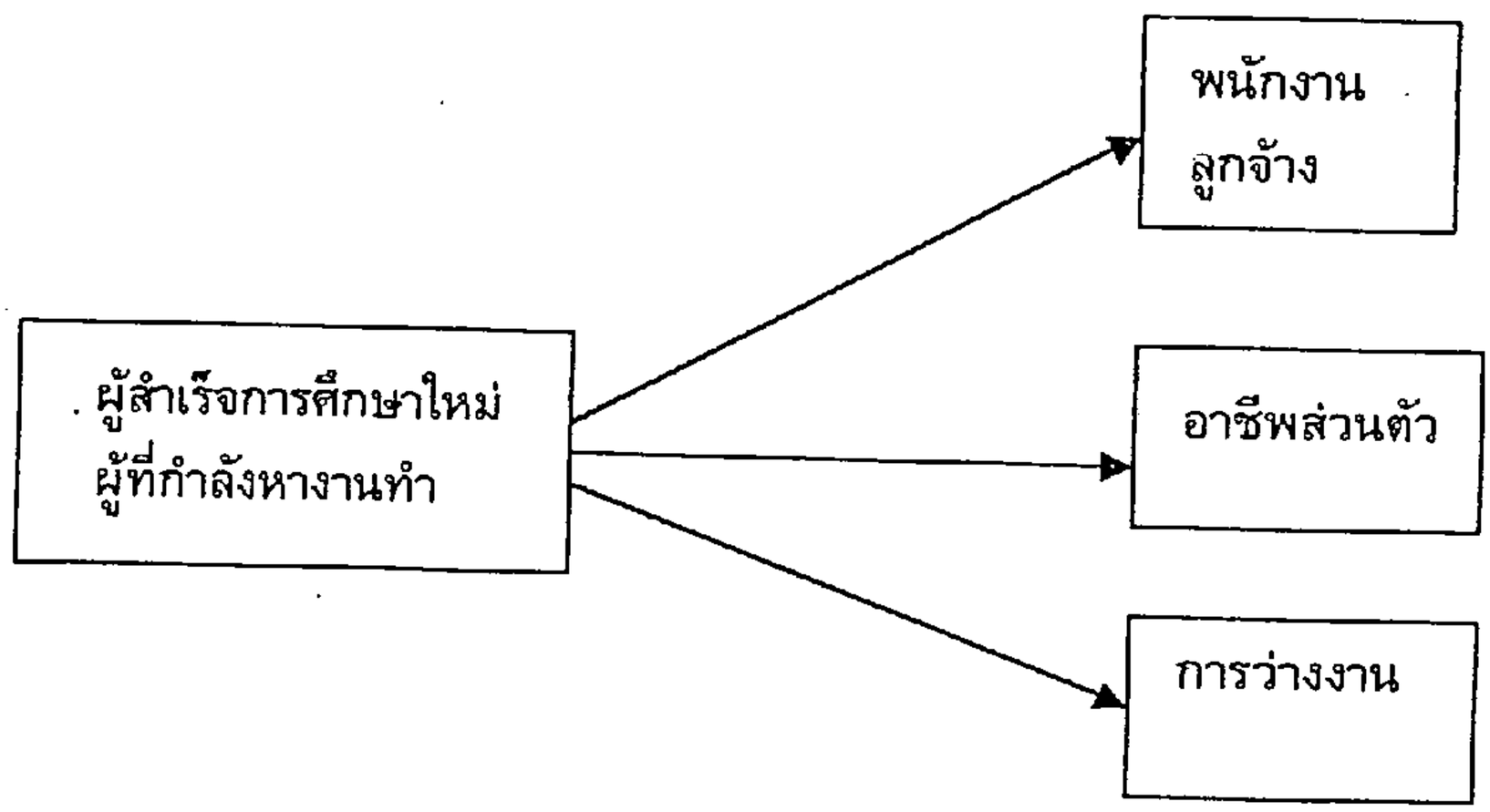

จากแผนภูมิข้างต้น พอจะช่วยทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นว่า หนทางเลือกสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาใหม่นั้น มีเพียงไม่กี่ทาง กล่าวคือ ในอันดับแรก กลุ่มผู้จบการศึกษา จะเริ่มออกหางานทำ โดยการไปสมัครตามที่ต่าง ๆ เช่น ห้างร้าน/บริษัท – เอกชน, รัฐวิสาหกิจ และรัฐบาล เป็นต้น ดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ในปัจจุบัน รัฐบาลมีนโยบายจำกัดการรับสมัครข้าราชการใหม่ให้มีอัตราเพิ่มเพียง 2 % เท่านั้น ส่วนรัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนต่าง ๆ นั้น มักจะมีขั้นตอนการคัดเลือก

พนักงานอย่างเข้มข้นมากขึ้น จึงทำให้มีข้อจำกัดน้อยที่ประสบความสำเร็จได้งานทำ และคนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ตกงาน สาเหตุใหญ่เนื่องจาก "งานน้อยกว่าคน" ด้วยเพราะเหตุนี้ อาชีพส่วนตัว จึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นหนทางเลือกอันดับที่สองที่ผู้หางานทำไม่ได้ควรจะเสาะแสวงหาดิ้นรน อีกประการหนึ่งมีโอกาสความเป็นไปได้สูงมาก เพราะเป็นการสร้างงานด้วยตนเอง สร้างผลกำไรให้กับตนเอง อาชีพส่วนตัวจัดเป็นงานที่ท้าทายความสามารถตื่นเต้น เหมือนกับการผจญภัยในชีวิตจริง ซึ่งบางคนอาจจะประสบผลสำเร็จ และบางคนอาจจะล้มเหลว แต่คงจะไม่เป็นปัญหาอะไรมากนัก ถ้าถือคติว่าจะเริ่มกิจการงานอะไรในระยะแรกเริ่มต้องมีการเสี่ยงเป็นธรรมดา แต่ถ้าต้องการความเสี่ยงน้อยก็ไม่ควรทำใหญ่โต แลใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ๆ การเสี่ยงภัยจะมีมากตามไปด้วย ควรทำกิจกรรมเล็ก ๆ ใช้เงินทุนจำนวนน้อยไปก่อน ต่อเมื่อมีผลกำไร มีช่องทางจึงค่อยคิดขยายสาขาให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นต่อไป

มีบุคคลเป็นจำนวนมากที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตจากการประกอบอาชีพส่วนตัวและยังมีฐานะดีกว่าการประกอบอาชีพอื่น ๆ เสียอีก อาชีพส่วนตัวจึงนับได้ว่าเป็นอาชีพที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง

แนวทางการประกอบอาชีพส่วนตัว มีขั้นตอนใหญ่ ๆ พอจะประมวลได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ก. ขั้นเตรียมการ ก่อนที่จะเริ่มประกอบอาชีพส่วนตัวควรพิจารณาและศึกษาในเรื่องเหล่านี้เป็นพื้นฐานขั้นต้น

1. การสำรวจตัวเอง

ไม่มีใครที่ไหนจะรู้จักเรามากที่สุดเท่ากับตัวของเราเอง ดังนั้น ก่อนอื่นที่จะลงมือประกอบอาชีพส่วนตัวจะต้องพิจารณาตัวเองว่ามีความสามารถมากน้อยแค่ไหน พิจารณาด้วยความเป็นจริงและเที่ยงตรง ค้นหาความถนัดและจุดบกพร่องของตนเอง ไม่ตัดสินใจตามเพื่อนหรือบุคคลอื่น ๆ บุคลิกและความสามารถของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน บางคนทำสิ่งหนึ่งได้ดีมาก แต่ถ้าให้ทำสิ่งอื่น ๆ อาจจะทำไม่ได้เลย ดังนั้น ควรพิจารณาตนเองด้วยความรอบคอบ และถี่ถ้วน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง คุณสมบัติของบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพส่วนตัวที่ควรจะยึดถือปฏิบัติ

1.1 **ความมีวินัยในตนเอง** การประกอบอาชีพส่วนตัว จัดเป็นอาชีพอิสระที่ไม่มีใครมาเป็นนายจ้าง แต่ตนเองจะมีความเป็นอิสระ เป็นนายของตัวเอง ฉะนั้นเราจะทำอะไรอย่างใดก็ได้ ไม่มีใครว่า จะนอนตื่นสาย จะออกขายของเมื่อใดก็ได้ ไม่มีใครบังคับ แต่การจะประสบความสำเร็จได้ดีนั้น เราควรจะต้องมีวินัยในตนเอง ต้องรู้จักรับผิดชอบตนเอง ต้องรู้จักตระหนักในหน้าที่ที่ต้องกระทำ มีกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย เช่น ตื่นนอนเช้า และเร่งรีบทำงานในสิ่งที่ต้องทำอย่างเป็นระเบียบและสม่ำเสมอ ไม่ใช่ขายของได้เงินมาก้อนหนึ่ง ก็หยุดพักไปหลายวัน ถ้าหากทำเช่นนี้เราอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเลยก็ได้

1.2 **มีการเอาจริงเอาจัง อดทนและหนักแน่น** การดำเนินธุรกิจส่วนตัวในขั้นต้นอาจจะต้องมีการล้มลุกคลุกคลานบ้าง เส้นทางที่เดิน ชีวิตจริงที่ต้องผจญภัย อาจจะไม่ใช่ทางเดินที่

ราบเรียบที่ปูด้วยพรมหรือโรยด้วยกลีบกุหลาบ แต่อาจจะเป็นทางเดินที่มีอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น เราจะต้องมีความอดทน หนักแน่น และเอาจริงเอาจัง พร้อมที่จะต่อสู้ปัญหาอุปสรรคเหล่านั้น เพื่อที่จะก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งมั่นไว้

1.3 **มีความมานะพยายาม** การที่เราจะก้าวเดินไปสู่จุดไหน เราจะต้องมีความตั้งมั่นมานะพยายามไปสู่จุดนั้นให้ได้ ถึงแม้ว่าในขั้นแรก เราอาจจะล้มเหลว ทำแล้วขาดทุน แต่เราต้องไม่ท้อถอย หรือยอมแพ้ต่ออุปสรรคนั้น จิตใจจะต้องเข้มแข็ง คิดต่อสู้ ถือเสียว่าอุปสรรคที่ผ่านมาเป็นบทเรียนที่มีคุณค่า ซึ่งเราจะต้องแก้ไขปรับปรุง ต่อสู้ ต่อไป อันจะทำให้เรากล้าแข็งและประสบความสำเร็จในที่สุด

1.4 **มีความรัก ชอบงานที่ทำ ขยันขันแข็ง และเอาใจใส่** งานหรือกิจการใด ๆ หากมีการเริ่มต้นด้วยความรัก ความชอบ ก็จะทำให้งานหรือกิจการนั้นได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษด้วยใจของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการเกิดความขยันขันแข็ง ด้วยจุดนี้เองจะเป็นจุดเร่งเร้ากระตุ้น ที่เกิดขึ้นมาจากจิตใจส่วนลึก โดยไม่มีใครบังคับ จะทำให้มีการทุ่มเทและเสียสละ ซึ่งจะเป็นผลดีแก่กิจการ เปรียบเสมือนกิจการได้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ครึ่งหนึ่งแล้ว

1.5 **มีความรอบรู้และรู้รอบ** ความรอบรู้ หมายถึง มีความรู้ในกิจการที่ตนจะทำเป็นอย่างดี ได้แก่ ความรู้ทางการศึกษา ทฤษฎีหรือแนวปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้ร่ำเรียนมา หรือได้ศึกษาจากผู้อื่น ซึ่งจะต้องนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ปฏิบัติในกิจการของตนความรู้รอบ หมายถึง ความใฝ่รู้ที่อยากจะขวนขวาย หา ความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เช่น สภาวะการตลาดของสินค้านั้น ๆ สภาพการแข่งขันของแต่ละฝ่ายมีจุดได้เปรียบเสียเปรียบ อย่างไร ซึ่งจะต้องมีความใฝ่รู้อยู่เสมอ เพื่อจะได้ปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย

1.6 **มีความสำนึกในเชิงธุรกิจ** การดำเนินกิจการค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัวไม่เหมือนกับการเป็นลูกจ้างของบริษัท ร้านค้า หรือรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เพราะความรับผิดชอบค่อนข้างจะมีมากกว่านั้น กล่าวคือ การดำเนินการทุกขั้นตอน จะอยู่ในความรับผิดชอบของเราทั้งหมด เราจะต้องเป็นผู้นำ เปรียบเสมือนแม่ทัพกองทหารที่จะต้องคุมเกมส์ถือบังเหียน รับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าหรือล้มเหลวด้วยตนเองและการจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีจิตใจสำนึกในเชิงธุรกิจ ต้องรู้ว่าในแต่ละขั้นตอนของธุรกิจจะต้องทำอะไรบ้าง มีส่วนประกอบอะไร จะต้องมีปัจจัยอื่นช่วยไหม จะต้องรู้จักใช้ความคิดเชิงธุรกิจ ในการแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นั้นเป็นต้น

1.7 **การมีจิตใจอยากเป็นผู้ชนะ** กล่าวคือ สภาวะการประกอบธุรกิจส่วนตัวจะมีการแข่งขันกันมากมาย ทั้งในด้านตัวสินค้า การบริการ คุณภาพ ราคา การโฆษณา เป็นต้นซึ่งการจะดำเนินกิจการให้ได้ดีในภาวะเช่นนี้ เราจะต้องมีจิตใจอยากเป็นผู้ชนะ ซึ่งจะก่อให้เกิดพัฒนา กล่าวคือ เมื่อรู้ว่าฝ่ายตรงข้ามมีอะไรดี เราก็นำมาพัฒนาให้ดีกว่าเขาเพื่อเป็นการดึงดูดลูกค้า อย่างเช่น ขายก๋วยเตี๋ยวราดหน้า มีสูตรพิเศษ ใส่หมูแฮม ไข่ดาว ขายก๋วยเตี๋ยวผัดไทยมีใส่มันกุ้ง กุ้งสด ไข่เจียว เป็นต้น

1.8 **มีความซื่อสัตย์สุจริต** ทำอาชีพที่สุจริต ไม่คดโกงใคร และมีความจริงใจต่อลูกค้า เพราะการติดต่อค้าขายกัน มิใช่ซื้อขายกันครั้งเดียวเลิก แต่เราต้องการให้เป็นลูกค้าขาประจำ มีการติดต่อค้าขายเป็นเวลานาน ฉะนั้น หากเรามีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความจริงใจต่อกัน ก็อาจทำให้สัมพันธภาพระหว่างกัน มีความยืนยาวนานยิ่งขึ้น

1.9 **มีมนุษยสัมพันธ์อันดี** การมีมนุษยสัมพันธ์อันดี หมายถึง กับบุคคลโดยรอบ ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า หรือผู้ขายสินค้า หรือลูกจ้างใต้บังคับบัญชา จะต้องมีการยิ้มแย้ม อารมณ์แจ่มใสไม่บูดบึ้งต่อกัน ซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจการค้ามีความคล่องตัวขึ้นมาก

2. มีความใฝ่ฝันและคิดจะทำอะไร

ในขณะที่ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มอะไร การจินตนาการก็อาจจะเป็นสิ่งจำเป็นหรืออาจจะเป็นประโยชน์บ้างก็ได้ การใฝ่ฝันคิดจะกระทำสิ่งนี้ก็เป็นสิ่งสำคัญต่องานอาชีพส่วนตัวเพราะการจะประกอบกิจการงานใดก็ตามจะต้องเกิดจากความตั้งใจก่อน แล้วจึงแปรรูปไปเป็นความมานะพยายามกระทำให้เป็นรูปร่างขึ้นมา ความคิดสร้างสรร ความตั้งใจจริง ความทะเยอทะยานเป็นสิ่งสำคัญต่องานอาชีพส่วนตัว

3.มีการทำงานเป็นขั้นหรือมีแบบแผน

การทำกิจการงานทุกอย่างถ้ากระทำโดยมีแผนการ โครงการและขั้นตอนแล้วจะได้เปรียบว่ากิจการที่กระทำไปโดยยถากรรม ที่ไม่มีขั้นตอน

การทำงานที่มีการวางแผนจะมีประโยชน์ดังนี้

- ทำให้งานสำเร็จราบรื่นด้วยดี
- ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าถึงวิธีการที่จะต้องใช้ในการดำเนินงาน
- ทำให้ทราบแน่นอนว่า เวลาใดจะต้องทำอะไร ที่ไหน ใครทำ จะใช้อุปกรณ์วัสดุ อย่างไร
- ทำให้ทราบแน่นอนว่าจะต้องเตรียมอะไรล่วงหน้า
- ทำให้ทราบล่วงหน้าว่า จะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างในระหว่างทำงานและเตรียมการแก้ไขได้ถูกต้อง
- ทำให้งานดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนแล้วและเป็นการฝึกนิสัยอันจะมีในการทำงาน

เมื่อทราบประโยชน์ของการวางแผนแล้ว ลำดับต่อไปก็ควรจะได้ทราบถึงวิธีการและขั้นตอนในการวางแผนการทำงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพดังนี้

- ขั้นตั้งจุดมุ่งหมาย เช่น จะผลิตสินค้าหรือจะบริการด้านไหน
- ขั้นวางโครงการ เช่น โครงการขานเสื้อผ้าสำเร็จรูป โครงการเลี้ยงไก่เนื้อ ฯลฯ
- ขั้นกำหนดลำดับงาน อะไรจะต้องทำก่อน ทำหลัง
- ขั้นจัดระบบงาน เป็นการจัดแบ่งงานออกเป็นหมวดหมู่
- การประเมินผลงานหรือโครงการ ดูว่ากิจการที่ทำนั้นได้ผลหรือไม่

4.เรียนรู้ขั้นตอนทั้งหมดจากผู้รู้หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน

ความรู้ที่จะนำไปประกอบอาชีพส่วนตัวนั้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนจากสถานศึกษาซึ่งเป็นความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ความรู้เหล่านี้เปรียบอาวุธที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป

4.2 ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จากผู้ที่ประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่แล้ว หรือผู้ที่เคยทำมาก่อน สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก ของผู้ที่คิดจะประกอบอาชีพส่วนตัว การที่จะลงมือประกอบอาชีพส่วนตัว ถ้ามีโอกาสได้ศึกษาถึงขั้นตอนทั้งหมดจากผู้รู้หรือผู้ที่เคยทำมาก่อนแล้วก็จะดีมาก การศึกษาขั้นตอนนั้นอาจจะปฏิบัติได้ดังนี้

- สมัครขอเป็นลูกมือหรือผู้ช่วยเป็นการเรียนรู้ทางตรง
- ถ้าสมัครเป็นลูกมือหรือผู้ช่วยไม่ได้ ก็ใช้วิธีสังเกต เฝ้ามองและสอบถาม กระบวนการการทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจนจบ ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงาน การผลิต กำไรขาดทุนและอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบทั้งหมด

ขั้นปฏิบัติการ

1. กระทำในสิ่งที่คิดว่าตนถนัด

เมื่อได้ตัดสินใจเลือกอาชีพใดแล้ว ให้เลือกอาชีพที่มีความถนัด เพราะถนัดสิ่งใดแสดงว่ามีความสามารถในสิ่งนั้นมากเป็นพิเศษ ผลดีของการทำงานในสิ่งที่ตนถนัดก็คือ

- ทำด้วยความสนุกเพลิดเพลิน
- ทำด้วยความรัก
- ไม่ย่อท้อและละทิ้งอย่างง่าย ๆ
- งานจะมีความต่อเนื่อง
- ผลผลิตจะออกมาอย่างเรียบร้อย ประณีต และคุณภาพดี

2.ผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่เป็นความต้องการของตลาด

การผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่เป็นความต้องการของตลาด นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญข้อหนึ่งของการประกอบธุรกิจ เพราะจะเป็นดัชนี ตัวชี้จะบอกว่าธุรกิจนั้นจะดำเนินต่อไปได้ในเวลานาน หรือจะล้มเลิกไป ถ้าผลิตสินค้าออกมาชนิดหนึ่งได้สวยงามดีเลิศ แต่บังเอิญเป็นสิ่งที่ตลาดไม่ต้องการ ผลผลิตออกมานั้นจะหมดความหมายทันที เพราะไม่รู้ว่าจะนำไปขายให้ใคร ดังนั้นจึงต้องผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่ตลาดต้องการ ข้อสำคัญควรศึกษาในเรื่องตลาดก่อนที่จะผลิตสินค้าชนิดนั้น ๆ การประกอบอาชีพส่วนตัวจึงจะดำเนินต่อไปได้

3. เงินทุน การกู้เงิน

เงินทุนนับวามีความสำคัญต่ออาชีพส่วนตัวเป็นอย่างมาก เพราะกิจการจะเริ่มเกิดขึ้นมาได้ จะต้องตระเตรียมอุปกรณ์สิ่งของหลายอย่าง ซึ่งจะต้องอาศัยเงินทุนในการดำเนินงานแหล่งเงินทุนในการทำอาชีพส่วนตัวนั้นจากที่ใดได้บ้าง จะยกตัวอย่างแหล่งเงินทุนดังนี้

- ระยะเริ่มแรกไม่ควรใช้เงินลงทุนจำนวนมาก อาจจะรวบรวมจากเงินที่มีอยู่
- ขอจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง อาจจะได้มาเลยโดยไม่ต้องคืน หรือจะคืนก็แล้วแต่จะตกลงกัน
- จากสถาบันการเงินต่าง ๆ ได้แก่ ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทประกันภัย ฯลฯ แหล่งเงินทุนประเภทนี้ จะต้องทำสัญญากู้เงินกันเป็นทางการ จะต้องเขียนโรงการเขียนแผนดำเนินงานตลอดจนจะต้องมีการค้ำประกันเงินกู้ การกู้เงินประเภทนี้นับว่ามีความยุ่งยาก การได้เงินขึ้นอยู่กับโครงการ และความสามารถในการชำระหนี้คืน ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวจะต้องพิจารณาว่าควรจะหาแหล่งเงินทุนจากที่ใด

4. การดำเนินงาน

การดำเนินงาน ควรจะต้องมีขั้นตอนหรือแผนงาน และจะต้องปฏิบัติ ไปตามขั้นตอนที่วางไว้ ควบคุมดูแลงานไปด้วยความเรียบร้อย ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นก็แก้ไขให้ถูกจุดนอกจากนี้สินค้าหรือบริการที่ผิตออกมาควรเน้นคุณภาพเหนือกว่าราคา ราคาขายควรให้ต่ำไว้แต่คุณภาพต้องดี

การสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ราคาถูก
2. คุณภาพดี
3. บริการรวดเร็ว
4. พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน

5. ทำเลที่ตั้ง

ทำเลที่ตั้งมีความสำคัญต่อธุรกิจเป็นอย่างมาก เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้ยาวนาน หรือจะต้องล้มเลิกกิจการไป ทำเลที่ตั้งที่ดีควรจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- อยู่ใกล้ทางเดิน ถนน
- อยู่ห่างคู่แข่งขัน ในกิจการประเภทเดียวกัน
- อยู่ในย่านผู้คนจำนวนมาก
- มีประชาชนเดินผ่านไปมา
- ไม่สร้างความรำคาญให้แก่คนอื่น หรือกีดขวางทางจราจร
- เห็นง่าย และติดต่อสะดวก
- มีสถานที่จอดรถได้

6. การตลาดการขายและการโฆษณา

การตลาด การขายการโฆษณา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกำไรมากขึ้น ดังนั้นในบางครั้งจำเป็นต้องอาศัยการโฆษณาบ้าง การโฆษณาอาจจะกระทำทางตรงหรือทางอ้อม โดยให้ลูกค้าช่วยพูดต่อ ๆ กันไป สิ่งสำคัญก็คือถ้าสินค้านั้นเด่นสะดุดตา คุณภาพดี ราคาถูก จะเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ได้อีกวิธีหนึ่ง

ขั้นประเมินผล

1. ภาวะการเสี่ยง

พิจารณาดูว่าอาชีพส่วนตัวที่ดำเนินการอยู่นั้น มีภาวะการเสี่ยงมากน้อยอย่างไรภาวะการเสี่ยงเกิดได้จากหลายกรณี

1. เงินลงทุนมากเกินไป
2. ผลิตสินค้าหรือบริการได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย
3. การตลาดการขายไม่แน่นอน
4. ผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวจะต้องค้นหาสาเหตุให้พบ และพยายามแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด จะได้ลดปัญหาลงได้

2. กำไร – ขาดทุน

เป็นหัวใจของการประกอบอาชีพส่วนตัว ถ้ามีกำไร ทุกอย่างจะไม่มีปัญหา แต่ถ้าขาดทุนจะต้องพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด การขาดทุนอาจจะเกิดจาก

1. ขายสินค้าหรือบริการได้จำนวนน้อย
2. ผลิตสินค้าได้คุณภาพต่ำ
3. ตั้งราคาขายไว้สูงเกินไป
4. สินค้าหรือบริการไม่เป็นที่ประทับใจของลูกค้า

เมื่อพบปัญหาแล้ว จะต้องหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้ได้ เพื่อการอยู่รอดของอาชีพที่กำลังดำเนินอยู่

ตัวอย่างงานอาชีพส่วนตัว

1. ขนมลูกชุบ

ลูกชุบเป็นขนมไทยโบราณ รสหวานมัน ด้วยส่วนผสมมะพร้าว ถั่ว น้ำตาล ลูกชุบ อาจเป็นผลชมภู่ กล้วย ส้ม คุณลักษณา แก้วโอภาส ทำลูกชุบขายมาหลายปีแล้ว เริ่มจากหลานที่บ้านไปเป็นลูกจ้างเขาทำลูกชุบพอกลับบ้านตอนเย็นหลานก็มาทำกันเองที่บ้าน คุณลักษณา สังเกตเห็นว่าไม่มีอะไรยาก น่าจะมาทำขายบ้างจึงลองหัดทำแล้วยึดเป็นอาชีพมาตลอด

การทำลูกชุบมีขั้นตอนดังนี้ นำถั่วเขียวหรือถั่วเหลืองที่เอาเปลือกออกหมดแล้วมาแช่น้ำไว้ 1 คืน ต่อไปนำถั่วไปนึ่ง โดยใช้ผ้าขาวบางรองแล้ววางถั่วลง การนึ่งต้องคอยปิดฝาบีบถั่วดูพอเห็น

นิ่มทั่วกันดีแล้ว ยกลงเอาถั่วใส่ครกหินตำให้ละเอียด ต่อจากนั้นเตรียมมะพร้าวคลุกข้าวเม่า เลือกมะพร้าวที่ไม่อ่อนเกินไปและไม่แก่จัด ขูดมะพร้าวให้เป็นฝอยเหมือนกับจะเอาไปคั้นกะทิทำแกง สูตรที่ใช้ถั่ว 3 กิโลกรัม มะพร้าว 1 กิโลกรัม น้ำตาลทราย 1.5 กิโลกรัมเอาส่วนผสมทั้งหมดนี้ใส่กระทะตั้งเตากวนโดยคั้นน้ำกะทิสักนิดใส่ไปด้วยจะได้กวนง่ายไม่แห้งติดกะทะกวนส่วนผสม 3 อย่างด้วยไม้พายจนกระทั่งรู้สึกหนืด ๆ แสดงว่าเริ่มได้ที่ ยกกะทะหยิบส่วนผสมที่เหนียวหนับมาปั้นเป็นก้อนกลม ๆ สำหรับจะปั้นลูกชุบเป็นรูปทรงต่าง ๆ ต่อไป ส่วนใหญ่จะปั้นเป็นรูปผลไม้ ชมพู่ แตงโม มังคุด พุทรา มะละกอ ส้ม ฯลฯ โดยปั้นด้วยมือ หรือจะใช้แบบพิมพ์ก็ได้เมื่อปั้นเสร็จก็เอาไม้เสียบแล้วปักไว้บนโฟม ระหว่างนี้เตรียมเคี่ยววุ้น โดยใส่น้ำและน้ำตาลทรายเล็กน้อย พอชิมดูหวานปะแล่ม ๆ รอจนวุ้นที่เคี่ยวงวดเหนียวได้ที่ คว่ำโฟมที่เสียบไม้ลงชุบวุ้น ต้องเอาลงชุบวุ้นถึง 3 ครั้งจึงติดดี รอจนวุ้นแห้งจับผิว จึงค่อยทาสี ใช้พู่กันใหม่สะอาดแต้มสีผสมอาหารแล้วทาลงบนลูกชุบทุกลูก ให้เหมือนของจริง ส่วนขั้วลูกชุบต้องทำต่างหาก

ทุกวัน คุณลักษณาจะหิ้วตะกร้าใบใหญ่บรรจุลูกชุบเต็มแน่น มารอรถเมล์ที่ปากซอยโพธิ์สามต้น (ธนบุรี) ไปลงที่ราชดำริ (กทม.) จะยืดมุมหนึ่งของบาทวิธี ห้างสรรพสินค้าโรบินสันเป็นที่ทำกิน จนมืดจึงเก็บข้าวของเดินทางกลับบ้าน ขายของมา 20 กว่าปี

ถ้าคิดจะทำลูกชุบขายบ้างไม่เลว คนยังนิยมเรื่อย ๆ วันธรรมดาพ่อแม่จะซื้อไปฝากลูกที่บ้าน พอวันหยุดเด็ก ๆ มาด้วย มาเห็นเข้าก็รับซื้อ เด็กบางคนไม่อยากกินหรอก แต่ชอบอยากเอาไว้ดู ลูกชุบ นี้เน้นความสวยงามมากกว่ารสชาดเสียอีก เพราะคนจะซื้อที่ความสวยงามของมัน

2. ร้านบาร์เบอร์

ร้านบาร์เบอร์เป็นร้านตัดผมผู้ชาย ร้านที่จะพูดถึงนี้กลับประจำอยู่เพียงคนเดียวคือ ลุงผายสว่างใจ เป็นเจ้าของร้านและได้เล่าให้ฟังว่า เคยเป็นช่างตัดผมเมื่อ 20 กว่าปีก่อนที่บ้านเกิด อ.บางประหัน จ.พระนครศรีอยุธยา เป็นลูกจ้างตัดผมอยู่ 2 ปี เข้ากรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำใหม่บนทางชีวิตอันแสนคดเคี้ยว ได้จับงานนั้นเปลี่ยนงานนี้มาเรื่อย ๆ ดูเหมือนยังไม่มีอะไรลงตัว แต่เมื่อวัยย่างเข้า 50 ปี แกหันกลับมาทำงานจับงานเดิม งานแรกเริ่มครั้งอยู่บ้านเกิด โดยที่มีร้านตัดผมใกล้ ๆ เขาเลิกกิจการ จึงไปซื้อต่ออุปกรณ์ของเขามา เขาก็ขายให้ราคาถูก ๆ เซ้งเก้าอี้กับกระจกเขาขายควบ 2 อย่าง 1,800 บาท แต่ถ้าเป็นของใหม่กระจกประมาณ 1,500 บาท เก้าอี้ใหม่ ๆ อย่างพอใช้ได้ประมาณ 3,000 – 4,000 บาท ส่วนชนิดดี ๆ จะเป็นหมื่น อุปกรณ์สำคัญอื่น ๆ ต้องซื้อใหม่ได้แก่ ปัตตาเลี่ยน ราคา 700 บาท ไดร์เป่าผมราคา 150 บาท กรรไกร 100 บาท หวีตัดอันละ 15 บาท หวีตัดรองทรงอันละ 5 บาท เป็นต้น สรุปแล้วลงทุนทั้งหมดประมาณ 3,000 กว่าบาท

ทรงผมยอดนิยมที่ร้านลุงผาย มีทรงนักเรียน ทรงอเมริกา รองทรงสูง รองทรงสั้น บางคนเขาก็มา ออกแบบให้ ก็ตัดตามคำสั่งของเขา ไม่ว่าเขาจะให้ตัดทรงไหนก็ตัดได้ทั้งนั้น ปกติลูกค้าส่วนใหญ่ของร้านแห่งนี้เป็นคนสูงวัย หรือเด็ก ๆ ที่พ่อแม่พามาตัด เด็กวัยรุ่นหรือหนุ่ม ๆ ที่ไม่ค่อยมาก สำหรับราคาค่าตัดผมคิดดังนี้ ผู้ใหญ่ 20 บาท เด็กโต 12 บาท เด็กเล็ก 10 บาท ราคาของเด็ก

คิดว่าผู้ใหญ่เพราะเด็ก ๆ ยังไม่มีอาชีพไม่มีรายได้ แต่ความจริงตัดผมเด็กยากกว่าตัดผมผู้ใหญ่ เด็กมักเกลียดการตัดผมได้ยินเสียงปัตตาเลี่ยนเข้าก็ร้องกระจองงอแง นั่งขยุกขยิกไม่เป็นสุข ต้องระวังเพราะคนนั่งไม่นิ่ง โอกาสจะตัดพลาดทำให้ผมแหว่งก็มีมาก เด็กบางคนต้องให้ผู้ปกครองมาคอยจับตัวไว้ขณะตัดผม

การโกนหนวด เครา ขูดขนอ่อนหรือเช็ดหน้า ลูกค้าหลายคนติดใจในบริการนี้เพราะมันเพลิน ๆ สบาย ๆ บางทีถึงกับหลับไปก็มี แต่พวกหลับนี้อันตรายเวลาเขาสะดุ้งตื่นขึ้นมา คมมีดโกนอาจถูกเนื้อได้ โดยเฉพาะคนเมาชอบหลับ ต้องระวังการโกนหนวดเคราให้คนเมาเป็นพิเศษ

นอกจากนั้นก็ยังมีการแคะหูคิดค่าบริการ 12 บาท บริการแคะหูทำให้กับผู้ใหญ่เท่านั้นเด็ก ๆ จะไม่ทำให้เพราะเด็กมักนั่งขยุกขยิก จึงอันตรายมาก

แม้รายได้จากกิจการนี้จะไม่มากมายนัก ลุงผายก็ยังสมัครใจทำต่อไป ในเมื่อไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า

3. ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์

ร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ ขวัญใจคนยากเสนอราคาซ่อมถูกจริง ๆ มีตั้งแต่ราคา 3 บาทขึ้นไป ป้ากิมเตียง แซ่ลิ้ม เจ้าของร้าน เป็นคนกรุงเทพมหานคร แถวสาธร ร้านมอเตอร์ไซด์ แห่งนี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อลูกชายคนหนึ่งมีเพื่อนที่เป็นช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ชักชวนให้เปิดร้าน ป้ากิมเตียงมองเห็นหนทางที่จะเป็นอนาคตของลูกจึงพยายามดิ้นรนกู้หนี้ยืมสินมา 2 หมื่นบาท เพื่อเช้งห้องแถวเล็ก ๆ ที่มีสัญญาเพียง 2 ปี เพื่อนลูกชายเป็นช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์เอาแต่ตู้อ๊อกไฟมาตู้เดียวเท่านั้นครั้งแรกตกลงกันว่าเปิดร้าน 4 เดือน เงินทุกบาทต้องให้เพื่อนลูกชายหมดก่อนหลังจากนั้น ป้าเตียงถึงจะได้เงินค่าซ่อม ในเวลา 4 เดือน ลูกชายก็ช่วยหาลูกค้าคือพวกคิวมอเตอร์ไซด์และเพื่อฝูง ของเขามาเข้าร้านกันมาก ๆ เพื่อนลูกชายคนนี้ได้เงินเป็นกอบเป็นกำ พอครบ 4 เดือน ก็หนีไปเลย

ป้ากิมเตียง ต้องรีบไปจ้างช่างที่อื่นมาอยู่ร้านเพื่อหวังให้ลูกชาย 2 คน ได้เรียนรู้จากช่างคนนี้ นอกจากนี้ยังต้องซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ค้อน คีมราคา 40-50 บาท และต้องซื้ออะไหล่ติดไว้ที่รานบ้าง ดังนั้น เงินทุนจึงจ้องมีอยู่เสมอ แต่มีน้อยถ้ามีอะไหล่ตัวไหนเสีย ป้ากิมเตียงจะขอเงินจากลูกค้าไปซื้ออะไหล่หรือบางทีก็ให้ลูกค้าไปซื้ออะไหล่เอง ทางร้านจะคิดเพียงค่าแรงเท่านั้น ซึ่งก็คิดราคาถูกกว่าร้านอื่นอยู่แล้ว มีร้านประจำอยู่ร้านหนึ่งแถวเชิงสะพานลอยสำเหร่ ซื้อได้ราคาปกติและสามารถซื้อเชื่อได้

ภายในร้านจะมีช่างซ่อมทั้งหมด 3 คน 2 คนเป็นลูกชาย ป้ากิมเตียงอีกคน ช่างที่จ้างมาเดือนละ 2,000 บาท กินอยู่พร้อมเสร็จ ต้องเสียภาษีทุกเดือนดือนละ 132 บาท และเดือนธันวาคม ต้องเสียพิเศษอีก 1,000 บาท ส่วนรายได้วันละ 100 บาท บ้าง 180 –200 บาทบ้างบางวัน 50-60 บาท ร้านป้ากิมเตียง คิดค่าซ่อมถูกมากเพื่อดึงดูดลูกค้า เช่น เสียอะไรเล็กน้อยคิดราคาถูก ๆ 3 บาท 5 บาท 10 บาท ถ้าเป็นร้านอื่นเขาคิด 30-40 บาท นอกจากนี้ไม่เคยเรียกเงินมัดจำหรือจดชื่อที่อยู่เลย จึงถูกลูกค้าโกงทุกเดือนเดือนละ 2-3 ราย คิดเป็นเงิน 200-300 บาท

ป้ากิมเตียงปรารถนาจะให้ร้านนี้เป็นร้านแห่งความหวังสำหรับคุณสมหมาย แซ่ลิ้ม ซึ่งเป็นลูกชายคนหนึ่งของป้ากิมเตียง คุณสมหมาย แซ่ลิ้ม เล่าว่า ฝึกซ่อมอเตอร์ไซด์มานานแล้วประมาณ 2 ปี ตอนแรก ๆ ก็ฝึกปะยางทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปก่อน ก็พอจะรู้เรื่องเครื่องบ้างแต่มันยากจริง ๆ ตอนนี้ยังไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรแก้อะไรไม่ค่อยได้ คิดว่าสัก 3-4 ปี อาจจะเป็นช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ฝีมือดีก็ได้ อนาคตข้างหน้า คุณสมหมาย แซ่ลิ้ม อาจจะเป็นช่างซ่อมมอเตอร์ไซดที่มีชื่อเสียงต่อไป เพราะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ป้ากิมเตียง วางรากฐาน ไว้ให้

บทสรุป

อาชีพส่วนตัวเป็นแหล่งรองรับขนาดใหญ่ โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่หน่วยงานต่าง ๆ มีการรับสมัครงานน้อย อาชีพส่วนตัวยังทำให้ตัวเลขในการว่างงานลดน้อยลงได้ ดังนั้น จึงมีหลายกลุ่มพยายามที่จะผลักดันให้อาชีพส่วนตัวเข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ปัญหาและโดยเนื้อแท้ของขั้นตอนการประกอบอาชีพส่วนตัวประสบผลสำเร็จในชีวิตด้วยการประกอบอาชีพส่วนตัว

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางวันเพ็ญ ใจปทุม
วันเดือนปีเกิด	13 มกราคม 2505
สถานที่เกิด	อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	91/1 หมู่ 2 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลบึงยี่โถ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12130
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	พยาบาลวิชาชีพ ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงพยาบาลธัญรักษ์ กรมการแพทย์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนธัญรัตน์
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง
พ.ศ. 2526	ประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์ระดับต้นจากวิทยาลัยพยาบาลนราธิวาส
พ.ศ. 2532	ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูงจากวิทยาลัยพยาบาลชลบุรี
พ.ศ. 2543	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร